

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

182 (10) / 2025

ON
AIR BULGARIA

Money War

ВОЙНАТА ЗА ПАРИТЕ

The Largest Gem

ROLLS-ROYCE CULLINAN

Spooky Travels

ПЛАШЕЩИ ДЕСТИНАЦИИ

THE SMOKE-FREE PROMISE

Denys Strobyskin, General Manager of Philip Morris Bulgaria
Денис Стробикин, генерален мениджър на "Филип Морис България"

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

БЪДИ МАСТЪР В ИГРАТА

НАПРАВИ 5 ТРАНСАКЦИИ
С ТВОЯТА MASTERCARD ОТ ЦКБ
И МОЖЕ ДА СПЕЧЕЛИШ

- **3 почивки по 10 000 лв.
(5112,92 €)**
- 30 ваучера по 300 лв.
(153,39 €) от Gift Come True

Виж как на www.ccbank.bg.

В кампанията могат да участват всички карти Mastercard, издадени от ЦКБ АД преди 01.11.2025 г., извършили минимум 5 плащания в един от подпериодите до 31.01.2026 г. включително.

ЛОНДОН: БЕЗБРОЙ ЗАБАВЛЕНИЯ, ПО-ДОСТЪПНИ ОТВСЯКОГА

Традиция, модерност и безкрайно очарование: едва ли има друг град в Европа, който да съчетава тези неща в същата степен като Лондон. Британската столица притежава всичко – от величието на Уестминстър и Бъкингамския дворец, през деловата атмосфера на Ситито, до артистичния дух на Кемдън и Нотинг Хил.

Списъкът с атракциите е безкраен и се простира от очевидните Тауър Бридж и покрай Биг Бен, през задължителния панорамен изглед от височината на London Eye, до някои от най-впечатляващите експозиции в света, предлагани от Британския музей, Националната галерия и Тејт Модърн. Също толкова труден е и изборът на културни преживявания: музикъл в Уест Енд, опера в Ковънт Гардън, жива музика в прочутите клубове на Сохо, или пък потапяне в света на герои в целия диапазон от Хари Потър до мечето Падингтън.

С директните полети на „България Еър“ всичко това е достъпно с удобни полети и в отличен комфорт. През зимния сезон ще летим до Лондон с увеличена честота до пет пъти седмично, което позволява гъвкаво планиране както за уикенд бягство, така и за по-дълга ваканция.

Пътниците ни ще имат удоволствието да летят с най-новите самолети Airbus A220, отличаващи се с просторен салон, големи прозорци, възможности за зареждане на електронни устройства на всяка седалка, нисък шум и по-голяма екологична ефективност. В икономична класа билетите включват безплатен чек-ин, вкусно меню на борда и 10 kg ръчен багаж, към който можете да добавите дамска чанта или лаптоп. Авиокомпанията предлага и удобни услуги за превоз на домашни любимци, спортна екипировка и непридружени деца, за да се чувстват пътниците напълно спокойни по време на пътуването.

За повече информация вижте www.air.bg. ■

LONDON: A WEALTH OF ENTERTAINMENT, MORE ACCESSIBLE THAN EVER

Tradition, modernity and endless charm: there is hardly another city in Europe that combines these things to the same extent as London.

The British capital has it all – from the grandeur of Westminster and Buckingham Palace, to the business atmosphere of the City, to the artistic spirit of Camden and Notting Hill.

The list of attractions is endless and extends from the obvious Tower Bridge and Big Ben, past the obligatory panoramic view from the height of the London Eye, to some of the most impressive exhibitions in the world, offered by the British Museum, the National Gallery and the Tate Modern. The choice of cultural experiences is equally difficult: a musical in the West End, opera in Covent Garden, live music in the famous clubs of Soho, or immersion in the world of characters ranging from Harry Potter to Paddington Bear.

With Bulgaria Air's direct flights, all this is available with convenient flights and in excellent comfort. During the winter season, we will fly to London with an increased frequency of up to five times a week, which allows flexible planning for both a weekend getaway and a longer vacation.

Our passengers will have the pleasure of flying on the latest Airbus A220 aircraft, distinguished by a spacious cabin, large windows, the ability to charge electronic devices at each seat, low noise and greater environmental efficiency. In economy class, tickets include free check-in, a delicious on-board menu and 10 kg of hand luggage, to which you can add a handbag or laptop. The airline also offers convenient services for transporting pets, sports equipment and unaccompanied children, so that passengers feel completely relaxed during the trip.

For more information, see www.air.bg. ■

В РИТЪМА НА БЕРЛИН

Берлин е история в движение, от която те делят само два часа с България Еър.

Билетът в икономична класа включва:

- право на ръчен багаж до 12 kg
- безплатен кетъринг на борда
- безплатен онлайн check-in

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

**9 | BUSINESS
ECONOMY**

28 | Амбицията ни е общество без тютюнев дим
Денис Стробикин,
генерален мениджър на
"Филип Морис България"

34 | Our Driving Ambition is a Smoke-Free Society

**47 | ANALYSIS
POLITICS**

50 | Мега, Гига, Тера
Възможно ли е
доктрината на ядреното
сдържане да работи и
през XXI век?

52 | Mega, Giga, Tera

**61 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

64 | Погрес погрешка
От виагра до
микровълновите печки:
осем изобретения, които
използваме неправилно

68 | Accidental Progress

**85 | TRAVEL
LIFESTYLE**

90 | Тръпки да те побият
От Бузлуджа до хотела от
"Сиянието": плашещите
дестинации стават все
по-популярни

90 | Spooky Travels

10 | Числа и лица
Numbers & Faces

**12 | Бюджет или
психотропна
фантазия**

**16 | Budget or Psychotropic
Fantasy?**

20 | Войната за парите ни

**24 | The War for
Our Money**

**40 | Рисковете на
безопасността**

44 | The Dangers of Safety

48 | Ядрени изри
The Fairytale's End

**54 | Bloomberg TV
Bulgaria на 10**
Bloomberg TV Bulgaria
turns 10

**56 | Палячото с
електрическия трион**

**58 | The Clown With the
Chainsaw**

**62| Милиардерите
знаят най-добре**
Billionaires
Know Better

72| Светът е малък
It's a Small World

**78| Най-големият
диамант в короната**

**82 | The Best Workout,
The Largest Jewel
in the Crown**

86 | Афиш
Poster

**107| Ханумката, която
едва не удави
Британия**

**110 | The Drink That Nearly
Drowned Britain**

**112| Когато вярата ви
изпразни чинията**

**116 | When Faith Empties
Your Plate**

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Global Club

АВТОРИ
Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев

ДИЗАЙН
BRAND NEW DESIGN
ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

TRANSLATORS
Global Club

CONTRIBUTORS
Boyko Vassilev
Dimitar Kyossemariiev
Emil Ivanov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Kalin Nikolov
Petar Yovchev

DESIGN
BRAND NEW DESIGN
PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

CEO
Victoria Mitkova

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECB BG SF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он еър" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

ИВАЙЛО НИКОЛОВ е независим икономист с професионален опит и интереси, свързани с политиките на икономическия преход, развитието на финансовата система, институционалните промени и европейската интеграция на България. Доктор по икономика, обучавал се в Bank of England, Европейската централна банка и Федералния резерв.

IVAYLO NIKOLOV is an independent economist with professional experience and interests related to economic transition policies, financial system development, institutional changes and Bulgaria's European integration. He holds a PhD in Economics and has trained at the Bank of England, the European Central Bank and the Federal Reserve.

ПЕТЪР ИЛИЕВ е един от водещите финансови журналисти в България, лице на предаването "Money.bg" на телевизия Bulgaria ON AIR и анализатор за сайтовете news.bg и money.bg. През годините е работил за вестниците "Демокрация", "Стандарт" и "Банкер", както и за Българската национална телевизия.

PETAR ILIEV is one of the leading financial journalists in Bulgaria, the host of the show "Money.bg" on Bulgaria ON AIR television and an analyst for the websites news.bg and money.bg. Over the years, he has worked for the newspapers "Democracy", "Standart" and "Banker", as well as for the Bulgarian National Television.

**БИЗНЕС
ВЕЛИКАНИ**

**ГОЛЯМА СДЕЛКА
ЗА МАЛКИЯ БИЗНЕС**

до 30%

**ОТСТЪПКА ЗА
2 ГОДИНИ**

VIVACOM

До 30% отстъпка от мес. абонаменти за срока на договора за нови и съществуващи бизнес клиенти при сключване на 24-месечен договор при избор на две или повече нови услуги от различен вид от промоционалната селекция. След изтичане на първоначалния срок на договора се прилагат стандартните цени и условия на услугите. Офертата е валидна до 30.11.2025 г. Повече на vivacom.bg/business.

ЧОВЕКЪТ СРЕЩУ МАШИНАТА MAN AGAINST MACHINE

Човекът срещу машината: двамата от най-силните българи, Христо Мусков и Велизар Митов, придадоха нов смисъл на този израз, след като успяха поотделно да изтеглят Airbus A220-300 на разстояние 25 метра по пистата на Летище София. Самолетът, който е най-новото допълнение във флотилията на националния превозвач "България Еър", тежи близо 40 тона. Ниската температура, пронизващият гъждец и мократа писта не попречиха на Мусков и Митов да се справят с ефектната демонстрация, която се организира за пръв път на българска земя.

Христо Мусков е многократен републикански шампион, четирикратен световен и четирикратен европейски шампион по силов трибой, както и носител на титлата „Най-силен мъж на България“. Велизар Митов е шампион по силов трибой и дългогодишен състезател в дисциплината „Стронгмен“, с участия в международни турнири от веригата Strongman Champions League.

Самолетът Airbus A220-300, с регистрацията LZ-LON, е част от най-новото поколение машини на „България Еър“ – с изключителна ефективност, нисък разход на гориво и повече комфорт за пътниците.

Man against machine: two of the strongest Bulgarians, Hristo Muskov and Velizar Mitov, gave new meaning to this expression after each of them managed to individually pull an Airbus A220-300 a distance of 25 meters along the runway at Sofia Airport. The plane, which is the newest addition to the fleet of the national carrier "Bulgaria Air", weighs nearly 40 tons. The low temperature, the piercing rain and the wet runway did not prevent Muskov and Mitov from handling the spectacular demonstration, which is organized for the first time on Bulgarian soil.

Hristo Muskov is a multiple republican champion, four-time world and four-time European champion in powerlifting, as well as the holder of the title "Bulgaria's Strongest Man". Velizar Mitov is a powerlifting champion and a long-time competitor in the Strongman discipline, with participation in international tournaments of the Strongman Champions League.

The Airbus A220-300 aircraft, with registration LZ-LON, is part of the latest generation of Bulgaria Air aircraft - with exceptional efficiency, low fuel consumption and more comfort for passengers. ■

A FERRARI NIGHT В СОФИЯ

A FERRARI NIGHT IN SOFIA

„България Еър“ сключи SPA договор с индийската авиокомпания Air India. Партньорството между двете авиокомпани позволява на пътниците от България да закупят само един билет за цялото пътуване между София и редица популярни градове в Индия, през трансферно летище в Европа и на по-атрактивни цени. Новото споразумение осигурява удобен достъп до дестинации като Делхи и Мумбай. Пътниците ще могат да се възползват от преференциални тарифи за билети, както и от възможности за трансфер на летището в Делхи до други дестинации в Индия. Комбинираните тарифи важат и за пътници от Индия, които желаят да открият България.

On November 5, the special event "A Ferrari Night" was held at the Ferrari showroom in Sofia. Auto Italia - an official service partner and authorized dealer of certified used Ferrari cars for Bulgaria, and Bang & Olufsen presented to a selected audience the new limited product line of the Danish audio brand, inspired by the legendary Italian cars.

The series was presented by Nadya Kirova, Manager of Bang & Olufsen Bulgaria, and by Vasil Todorov, Sales Manager of Auto Italia. It includes products such as the Beolab 50 Ferrari Edition active speakers and the Beosound Theatre Ferrari Edition aluminum soundbar. ■

31.12.2025
Veselin Marinov

1.1.2026
Elena Sirakova
& Bend

Dragomir Draganov

NEW YEAR CELEBRATIONS AT

GRAND HOTEL & SPA
PRIMORETZ
SINCE 1959

Special New Year Packages for early bookers

BANG &

SOFIA, 53, CHERNI VRAH BLV.
+359 2 8073757
SOFIA@BEOSTORES.COM
WWW.BEOSTORES.BG

Beo Grace

The sound of things to come

OLUFSEN

20 | **ВОЙНАТА ЗА ПАРИТЕ НИ**
THE WAR FOR OUR MONEY

28 | **ИНТЕРВЮ: ДЕНИС СТРОБИКИН**
INTERVIEW: DENYS STROBYKIN

40 | **РИСКОВЕТЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА**
THE DANGERS OF SAFETY

ЧИСЛА И ЛИЦА

FIGURES & FACES

620

евро става минималната работна заплата в България от 1 януари 2026, успоредно с влизането на страната в еврозоната. Партньорите в управляващата коалиция са постигнали споразумение и за повишаване на майчинските обезщетения, съобщи министърът на труда и социалната политика Деница Сачева. През втората година от майчинството вече ще се полагат по 460 евро обезщетение месечно, увеличение от около 15%.

EN

The minimum wage in Bulgaria will be 620 euros from January 1, 2026, in parallel with the country's entry into the eurozone. The partners in the ruling coalition have also reached an agreement to increase maternity benefits, announced the Minister of Labor and Social Policy Denitsa Sacheva. In the second year of maternity, 460 euros of compensation will now be paid per month, an increase of about 15%. ■

15.1

градуса по Целзий е била средната температура в Европа през октомври 2025, което го прави третия най-топъл октомври, откакто се правят измервания. Данните са на европейската служба "Коперник", цитирани от Euronews.

EN

15.1 degrees Celsius was the average temperature in Europe in October 2025, making it the third warmest October since measurements were taken. The data are from the European Copernicus Service, quoted by Euronews. ■

175%

повече са съкращенията на служители в Съединените щати през октомври в сравнение със същия месец на миналата година, показват данни, цитирани от CNBC. Съкратени са 153 074 души - най-високото ниво за октомври от 2003 година насам.

EN

175% more were the laid off employees in the United States in October compared to the same month last year, data quoted by CNBC show. 153,074 people were laid off - the highest level for October since 2003. ■

127 000 000

пътници е превозило метрото в София през 2024 година - увеличение от цели 33 милиона в сравнение с 2023 година. В момента в строеж са 10 нови метростанции, част от които ще бъдат открити още догодина (продължението на Линия 3 по бул. Владимир Вазов). С тяхното включване метрото ще е вече с обща дължина 61 км.

EN

127,000,000 passengers were transported by the Sofia metro in 2024 - an increase of 33 million compared to 2023. 10 new metro stations are currently under construction, some of which will be opened next year (the extension of Line 3 along Vladimir Vazov Blvd.). With their inclusion, the metro will now have a total length of 61 km. ■

А ТИ КАКВО ЧАКАШ

Вземи ипотечен кредит

ДОМ ЗА ТЕБ.

Времето е сега.

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

БЮДЖЕТ ИЛИ ПСИХОТРОПНА ФАНТАЗИЯ?

Фискалният план за 2026 страда от недъзите на 2025, само че засилени

Текст ПЕТЪР ИЛИЕВ / Фотогарафия iSTOCK

Малко са били проектобюджетите, които са получавали толкова много и толкова остри негативни оценки още при самото си раждане, каквито получи проектобюджетът за 2026 година. По-скоро става дума за Консолидираната фискална програма (КФП), представена в Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2026-2028. Дори оценките за миналогодишната програма, макар и отрицателни, като че ли бяха по-щадящи от сегашните.

А в интерес на истината трябва да кажем, че фискалната програма за 2026 в предложението от правителството вид е до голяма степен следствие от изпълнението на КФП през тази година. То е повече от плачевно, защото приходите бяха планирани нереалистично големи - не защото някой е вярвал, че ще се събъднат, а за да оправдае на хартия ръстът на разходите, най-вече за пенсии и възнаграждения в публичния сектор.

ОЩЕ ТОГАВА ПОВЕЧЕТО ЗДРАВМИСЛЕЩИ ИКОНОМИСТИ и финансисти предупреждаваха,

че това неминуемо ще доведе до увеличение на данъчно-осигурителната тежест и независимо от обещанията на настоящия финансов министър, това се случи. През 2026 пенсионноосигурителните вноски ще нараснат с 2 процентни пункта, а данъкът върху дивидента - с 5 процентни пункта. И това е само началото. Доколкото тези и други мерки по план трябва да увеличат постъпленията в КФП с 3.15 млрд. евро, те няма да са достатъчни за покриване на заложените за 2026 годишен ръст на приходите, помощите и даренията, който е в размер на над 6.7 млрд. евро.

Казано накратко, проектобюджетът за 2026 страда (и то в по-голяма степен) от същия порок, който видяхме в бюджета за 2025. А именно - приходите са нагласени на хартия така, че да покрият заложеното увеличение на разходите. Припомняме, че през 2026 разходите ще нараснат с близо 7 млрд. евро - от 48.1 млрд. евро до 55.09 млрд. евро (48.5% от БВП). За да бъдат те покрити със запазване на дефицит от 3% от БВП, е заложен ►

България е сред трите страни с най-голямо нарастване на държавния дълг в Европа през 2025 (2.6 процентни пункта само за първото полугодие). Другите са Финландия и Португалия. Посоченото в графиката число за 2026 е според прогнозите в бюджета. Bulgaria is among the three countries with the largest increase in government debt in Europe in 2025 (2.6 percentage points in the first half of the year alone). The others are Finland and Portugal. The figure for 2026 shown in the graph is according to the budget projections.

► ръст на приходите, помощите и даренията с 6,73 млрд. евро - от 44.71 млрд. евро на 51.44 млрд. евро (42.8% от БВП).

ПРОБЛЕМЪТ Е, ЧЕ ЗАЛОЖЕНИТЕ ПРИХОДИ са много трудно реализируеми, да не кажем химерични. Оставаме настрана станалото перманентно нарушение на правилото в Закона за публичните финанси, че разходите по КФП не бива да надхвърлят 40% от БВП. Доколкото за това нарушение няма правна санкция, то ще продължи и занапред, и това ясно се вижда в средносрочната бюджетна прогноза. Забравяме за разходите, чийто ръст никой не желае да спира, камо ли да намалява размера им. Въпреки че именно това е истинското решение за фискалната стабилност.

Съсредоточаваме се на приходите и веднага виждаме, че те са проблемни по 2 направления - като заложен ръст и като база, от която се изчисляват.

Започваме с общия размер на постъпленията, където влизат данъчни, неданъчни приходи, осигурителни вноски, помощи и дарения. При тях годишният ръст е 15%. На пръв поглед изглежда напълно реалистично, като се има предвид, че за 2025 по този показател се очаква да бъде отчетен ръст от 21.4 процента. Очакванията обаче са едно, а реалностите могат да покажат съвсем други числа.

Според данните на Министерството на финансите за деветте месеца на 2025 в Консолидирания бюджет са събрани общо 59.75 млрд. лева, което по фиксирания курс прави 30.55 млрд. евро, или по 10.15 млрд. евро на тримесечие. Ако предположим, че през последното тримесечие в КФП влязат общо 10.15 млрд. евро, в края на година общите постъпления ще са 40.7 млрд. евро, а не 44.71 млрд. евро, както е в коригираната прогноза, на която стъпват плановете за ръста на приходите в хазната за 2026.

ПРИ ТОЗИ НЕГАТИВЕН СЦЕНАРИЙ постигането на заложеното за 2026 увеличение на всички постъпления от 51.44 млрд. евро ще означава ръст от 26.4% при положение, че за 2025 той ще е не 15%, а малко над 10.5 процента.

При най-големия данъчен приход - данък добавена стойност (ДДС), за 2026 е заложен ръст от 30.1% - от 11.06 млрд. евро на 14.99 млрд. евро. Това очакване изглежда като блънуване на наркотично зависим човек, като се има предвид, че през 2025, независимо от всички усилия, държавата успява да добута ръст на приходите по ДДС едва до малко над 14% (според данните за 9-те месеца). Откъде ще дойде това близо 2.5 пъти увеличение на ръста, при положение че се планира

ниска инфлация и неголям ръст на световната икономика, а и ставката по данъка се запазва, не е ясно.

ОСВЕН ТОВА ОСТАВА ПРОБЛЕМЪТ с достигането на заложените за тази година 11.06 млрд. евро приходи, които са база за изчислението на ръста за 2026. Може да се окаже, че те няма да прехвърлят 10 млрд. евро и тогава заложените близо 15 млрд. евро за цялата 2026 стоят напълно в сферата на психотропните халюцинации.

При другите приходи заложените ръстове са горе-долу в рамките на реалистичното. Но всички знаем, че има ли провал в ДДС, това значи или провал на целия бюджет, или много сериозно неизпълнение на капиталовата програма и задържане на други обещани плащания.

А след 2025 натрупването на дългове по различни проекти ще е сериозно.

Всичко казано дотук ни връща към началото. А именно, че при прилагането на сегашния проектобюджет за 2026, през 2027 ни очаква ново увеличение на данъчно-осигурителната тежест. И този път ще са или преките данъци, или ДДС.

А не е изключено да се сблъскаме и с първата процедура по свръхдефицит. Не забравяйте, че независимо от влизането ни в Еврозоната, не сме имунизирани от тази санкция. ■

EST. 1989

DETELINA'S

nuts and dried fruits

EST. 1989
DETELINA'S
nuts and dried fruits

MIXES of NUTRIENTS

detelina.com

BUDGET OR PSYCHOTROPIC FANTASY?

The 2026 Fiscal Plan Suffers from the Deficiencies of 2025, Only Amplified

By PETAR ILIEV / Photography iSTOCK

Few budgets have received so much and such sharp negative assessments upon their very birth as the 2026 budget. The Consolidated Fiscal Program (CFP) presented in the Medium-Term Budget Forecast for the period 2026-2028 is currently in the process of being finalised. Even the assessments for last year's program, although negative, seem to be more conservative than the current one.

ACTUALLY, THE FISCAL PROGRAM FOR 2026 in the form proposed by the government is to a large extent a consequence of the implementation of the CFP this year. This is more than lamentable, because the revenues were planned to be unrealistically large, not because anyone believed they would come true, but to justify on paper the growth of expenditures, especially for pensions and salaries in the public sector.

Even back then, most common-sense economists and financiers warned that this would

inevitably lead to an increase in the tax and social security burden, and regardless of the promises of the current finance minister, this is exactly what happened. In 2026, pension insurance contributions will increase by 2 percentage points, and the tax on dividends by 5 percentage points. And that's just the beginning. While these and other measures are planned to increase the CFP's revenues from €3.15 billion, they will not be enough to meet the projected annual growth in revenues, grants and donations by 2026 of over €6.7 billion.

IN SHORT, THE DRAFT BUDGET for 2026 suffers (and to a greater extent) from the same flaw that we saw in the budget for 2025. More specifically, the expenses that are written on the paper are such that they will cover the planned increase in expenditures. We recall that in 2026 expenditures will increase by nearly 7 billion euros - from 48.1 billion euros to 55.09 billion euros (48.5% of GDP). To cover these costs while maintaining a deficit of 3% of GDP, an increase in revenues, aid and dona-

tions of 6.73 billion euros is envisaged - from 44.71 billion euros to 51.44 billion euros (42.8% of GDP).

The problem is that the envisaged revenues are very difficult to achieve, not to say chimerical. We are leaving aside the ongoing permanent violation of the rule in the Public Finance Law that expenditures under the CFP may not exceed 40% of GDP. As long as there is no legal sanction for this violation, it will continue in the future, and this is clearly seen in the medium-term budget forecast. We forget about the expenses, whose growth no one wants to stop, let alone reduce their size. It is precisely this that is the true solution for fiscal stability.

WE FOCUS ON REVENUES and immediately see that they are problematic in two ways - as an assumed growth and as a base from which they are calculated.

We start with the total size of revenues, where tax, non-tax revenues, insurance contributions, aid and donations come in. The annual growth ►

30
години

СЪГЛАСИЕ
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНА КОМПАНИЯ

Повече от 30 години **С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ**

- ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ
- ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ
- ОБЩО И ЗДРАВНО ЗАСТРАХОВАНЕ

► rate for them is 15%. At first glance, it seems completely realistic, considering that for 2025, this indicator is expected to grow by 21.4 per cent. However, expectations are one thing, and reality may show completely different numbers.

According to the data of the Ministry of Finance, for the first nine months of 2025, the Consolidated Budget collected a total of BGN 59.75 billion, which at the fixed rate of Cyprus is 30.55 billion euros, or 10.15 billion euros per quarter. If we assume that during the last quarter a total of 10.15 billion euros will enter the CFP, at the end of the year the total receipts will be 40.7 billion euros, and not 44.71 billion, as in the revised forecast, on which the plans for the growth of treasury revenues for 2026 are based.

IN THIS NEGATIVE SCENARIO, the achievement of the target for 2026 will mean a growth of 26.4% if we assume that for 2025 it will not be 15%, but a little over 10.5 per cent. Does double growth seem realistic to you?

For the largest tax revenue - value added tax (VAT), a growth of 30.1% is assumed for 2026, from 11.06 billion euros to 14.99 billion euros. This expectation seems like the ravings of a drug addict, considering that by 2025, regardless of all efforts, the state will only manage to achieve a growth in VAT revenues of just over 14% (according to data for the first 9 months). Where this nearly 2.5-fold increase in growth will come from, given the planned low inflation and modest growth in the global economy, and the tax rate is maintained, is not clear.

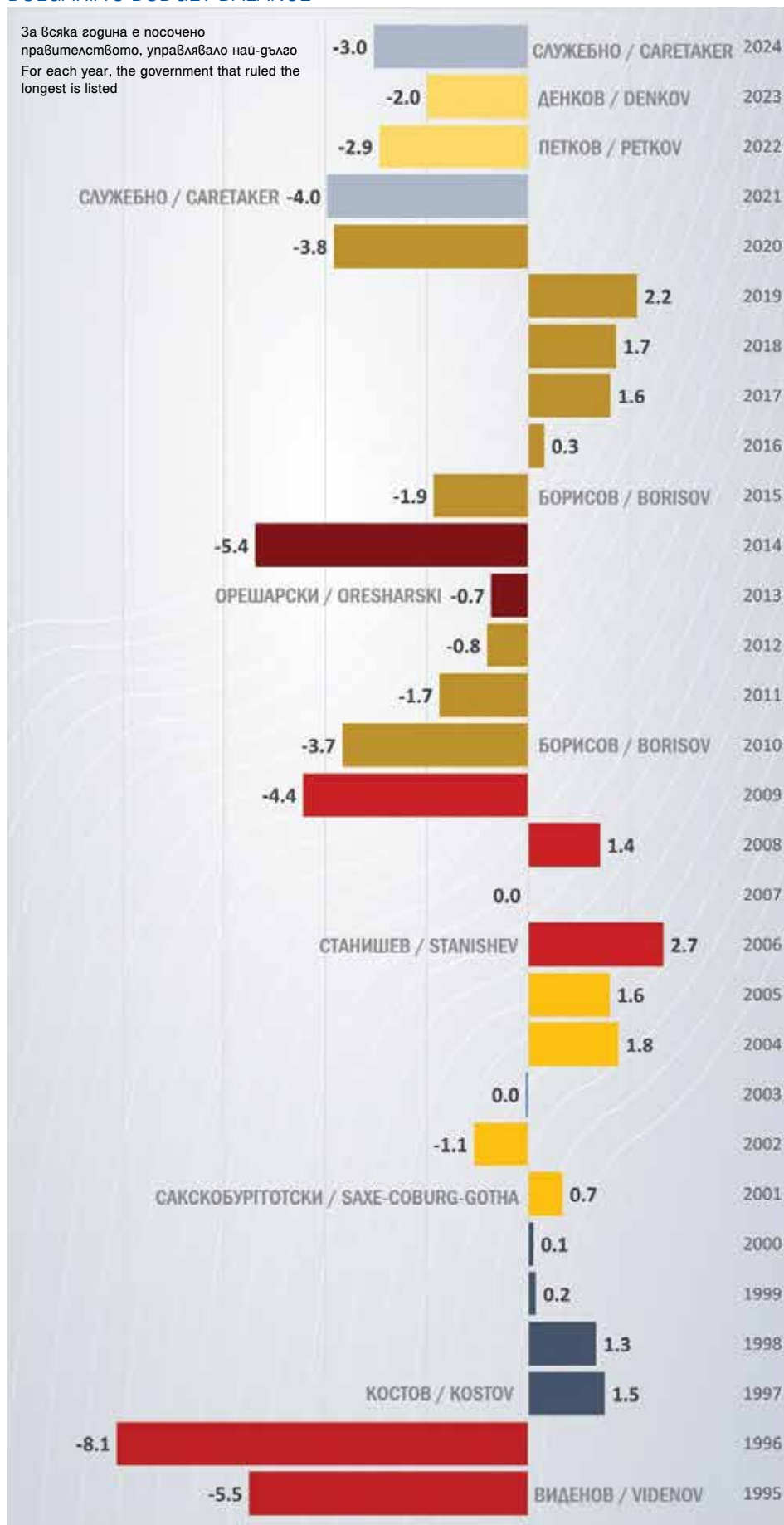
In addition, the problem remains of achieving the target of 11.06 billion euros for this year, which is the basis for calculating growth for 2026. It may turn out that they will not exceed 10 billion euros, and then the estimated nearly 15 billion euros for the entire 2026 are completely in the realm of psychotropic hallucinations.

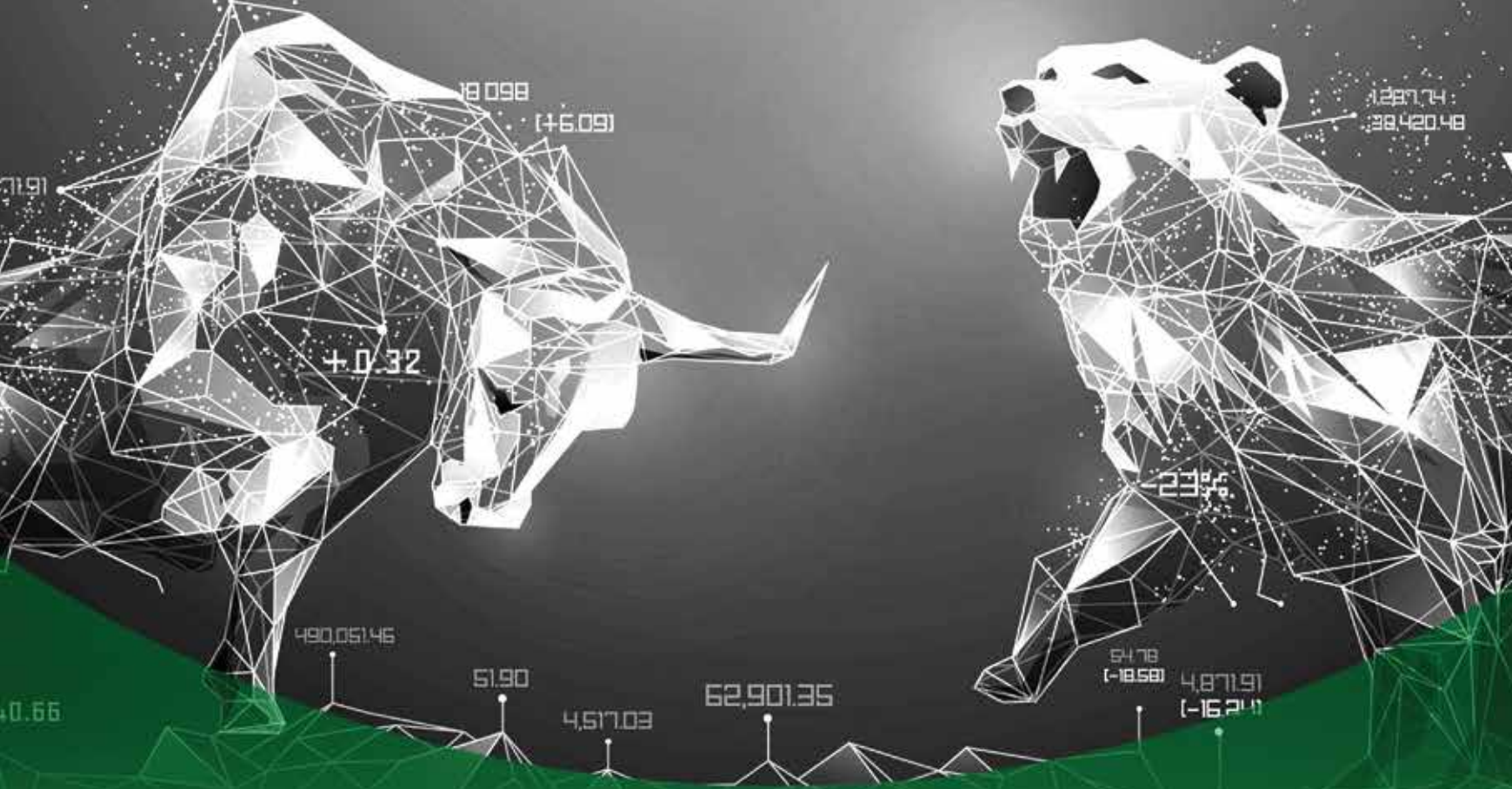
AS FOR OTHER REVENUES, the projected growth is more or less within the realm of reality. But we all know that if there is a failure in the VAT, it means either a failure of the entire budget, or a very serious failure to fulfil the capital program and withholding of other promised payments.

And after 2025, the accumulation of debts on various projects will be serious.

Everything said so far brings us back to the beginning. When applied to the current draft budget for 2026, in 2027, we expect a new increase in the tax and social security burden. This time it will be either direct taxes or VAT. It is not excluded also that we will also encounter the first excessive deficit procedure. Do not forget that regardless of our entry into the Eurozone, we are not immune to this sanction. ■

БЮДЖЕТНИЯТ БАЛАНС НА БЪЛГАРИЯ BULGARIA'S BUDGET BALANCE

INVESTOR FINANCE FORUM

събитие на investor.bg

11.11. | 10:00
INTER EXPO CENTER

INVESTOR
MEDIA **PRO**

МАКРОИКОНОМИКА
ИНВЕСТИЦИОННИ СТРАТЕГИИ
БЪДЕЩЕТО НА КАПИТАЛОВИТЕ ПАЗАРИ В ЕВРОПА

ГЕНЕРАЛЕН ПАРТНЬОР:

ВОЙНАТА ЗА ПАРИТЕ НИ

С приемането на еврото България изведнъж се озовава на предната линия на най-ожесточеното бойно поле в историята на платежните средства

Текст ИВАЙЛО НИКОЛОВ / Фотогарафия iSTOCK

Словите не са това, което са – тази реплика от телевизионния сериал „Туин Пийкс“ се превърна в хит в България през 90-те години на миналия век. Тя стана нарицателен израз за нещо непознато, което буди безпокойство, защото вероятно не е такова, каквото изглежда на пръв поглед.

Възможно ли е подобно усещане за непредсказуемост да се появи и след като еврото стане официална валута в България? Уж всичко е ясно. В действителност обаче знаем ли в бъдеще с какви пари и как ще плащаме, и колко защитени ще бъдем, когато го правим?

ВЪПРОСЪТ НЕ Е СВЪРЗАН с техническите подробности около идването на еврото. Смяната на банкноти и монети и превалутирането на банкови сметки е процес, програмиран до най-малки подробности. Има обаче други, по-големи причини защо днес бъдещето на парите ни е по-непредвидимо откогато и да било.

С приемането на втората най-разпространена в света валута България всъщност се озовава на предната линия на едно истинско бойно поле. Там се очертават сблъсъци на няколко фронта едновременно – между големите световни валути, между парите в брой и електронните плащания, и между традиционните валути на централните банки и новите „частни“ валути – криптовалутите и набиращата популярност тяхна разновидност, т.нар. стейблкойни.

САМАТА ПРИРОДА НА ПАРИТЕ СЕ ПРОМЕНЯ из основи в хода на това съперничество под напора на икономически, геополитически и технологични фактори. Като оставим настрана всички технически и теоретични въпроси, в крайна сметка важно е едно – какво ще спечели или загуби обикновеният гражданин, който всеки ден плаща, спестява или взема пари назаем?

За нашата част на света особено значение има амбицията на Европейската централна банка да създаде дигитална версия на единната валута. Както евробанкнотите и евромонетите, дигиталното евро ще представлява пари, издавани пряко от централната банка като пла-

тежно средство, допълващо и еквивалентно на еврото в брой. Според ЕЦБ това е необходимо с оглед на технологичното развитие и променящите се навици на потребителите, които все повече плащат по електронен път.

ЗА РАЗЛИКА ОТ ЕЦБ, други големи централни банки като английската и швейцарската не бързат със свои дигитални валути. В САЩ президентът Доналд Тръмп даже подписа указ, забраняващ на Федералния резерв да пуска дигитален долар. Какво е различното при еврозоната и защо ЕЦБ упорито настоява за дигитална форма на еврото?

Внимателно вглеждане в официалните аргументи и изявления по темата откроява няколко обяснения.

Дигиталното евро следва да засили ролята на тази валута като символ на обединена Европа. Еврото обвързва икономическите политики на държавите, които са го приели, и ускорява политическата им интеграция. Дигиталното евро се представя като пряка връзка на гражданите с една наднационална структура, каквато е ЕЦБ, и се очаква да допринесе за усещането за обща европейска идентичност.

ОСВЕН ИДЕОЛОГИЯТА И ПОЛИТИКАТА, има и практически мотиви. Те произтичат от някои особености на еврозоната като паричен съюз между отделни държави и пазари.

Европейският съюз и еврозоната всъщност нямат собствена и единна инфраструктура за парични преводи и плащания от гражданите, въпреки че постигната висока хармонизация с унифицирани правила и стандарти за банкови преводи както вътре в държавите, така и трансгранично. Според доклад на ЕЦБ над 50% от наличните плащания в ЕС се извършват с карти, но потребителите най-често използват инфраструктура, която е частна и при това – неевропейска. Американските компании Visa и Mastercard доминират като оператори на пазара на картови плащания в Европа. В днешния геополитически контекст Брюксел все по-често разглежда това като риск. От дигиталното евро се очаква хем да ►

► преодолее разпокъсаността на националните платежни системи, хем да създаде „европейски суверенитет“ и независимост в тази сфера.

НАЗРЯВА ОБАЧЕ ОЩЕ ЕДНА ПРИЧИНА ЗА БЪРЗАНЕ с дигиталното евро – страхът от нова конкуренция.

Традиционните пари такива, каквито ги познаваме, се подготвят за битка за надмощие с нов кандидат за сърцата на потребителите (по-точно за техните дигитални портфейли и електронни плащания) – стейблкойните.

Това са вид криптоактиви, стойността на които се поддържа фиксирана към официална валута или други активи. Механизмът наподобява валутния борг – издадените криптоактиви имат пълно покритие с висококачествени и ликвидни активи. Стейблкойните са привлекателни, защото съчетават предимствата на криптоактив (бързи криптирани трансакции, базирани на записи в децентрализиран регистър) с обезпечаване на стойността чрез сигурни традиционни активи.

Стейблкойните все още се използват главно за закупуване или продажба на други криптоактиви, но ако спечелят по-масово доверие с тях биха се извършвали всякакви ежедневни плащания. Така те ще навлязат в ролята на традиционните пари, с потенциал да изместят например днешните платформи за електронно банкиране.

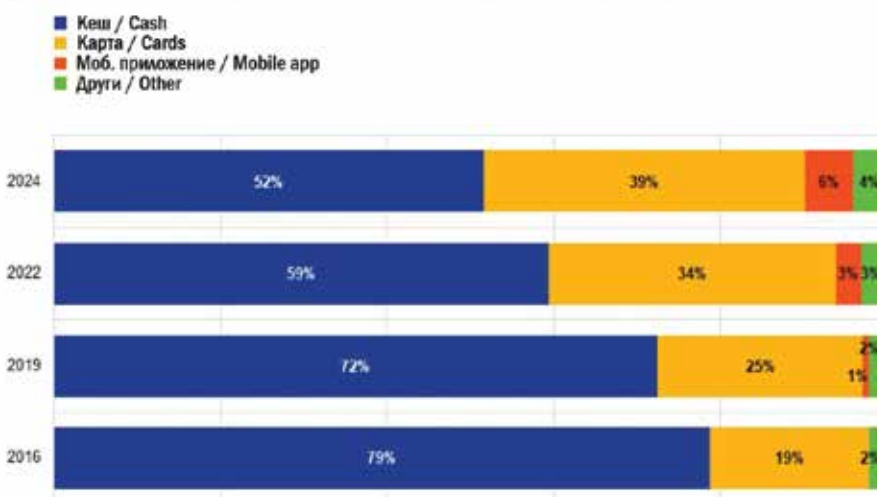
ТОВА БИ ПРЕДИЗВИКАЛО ИСТИНСКА РЕВОЛЮЦИЯ във финансите. Централните банки се изнервени – според проучване на Банката за международни разплащания, една трета от тях цитират стейблкойните като причина да ускорят създаването на собствени официални дигитални валути. Стейблкойните бяха водеща тема на последната среща на финансовите министри на страните от еврозоната и на годишната среща на МВФ във Вашингтон през октомври.

Докато проектът за дигитално евро се развива бавно, през лятото светът на стейблкойните получи мощна подкрепа отвъд океана. Там бе приет специален закон за криптовалути, фиксирани към американския долар и обезпечени с тържовни ценни книжа на САЩ, със съответни защити за инвеститорите. Ако инвеститори от целия свят купуват стейблкойни, издадени в съответствие с новия закон, това би затвърдило доминиращата роля на долара като световна валута, едновременно с това облекчавайки финансирането на американския тържовен дълг.

При това положение зачестилите коментари по темата от ЕЦБ не са изненада. През лятото Пиеро Чиполоне, член на Изпълнителния съвет на ЕЦБ, предупреди, че би се стигнало до „дигитална доларизация“ в развиващите се

ПЛАЩАНИЯ НА МЯСТО В ЕВРОЗОНАТА ПО ИНСТРУМЕНТ Payments at Point of Sale in the eurozone by instrument

страни при масово използване на стейблкойни там. Нищо не пречи и европейските граждани да харесат тези криптовалути. На този фон бъдещето на дигиталното евро няма да е лесно. И без заплахата от стейблкойните, то отсега предизвиква критики.

ОСНОВНО ВЪЗРАЖЕНИЕ Е, че то на практика няма да донесе нищо ново за потребителите. Пазарът и днес предлага възможности за електронни преводи и плащания от гражданите, включително за незабавни трансакции. В България набра популярност услугата Blink на БОРИКА, която позволява незабавни преводи на пари и по мобилен номер чрез съществуващите приложения за онлайн банкиране. В ЕС има подобни национални решения, а даже и готови чисто европейски трансгранични платформи (например над 40 милиона европейци вече са се регистрирали за услугата Wero на Европейската платежна инициатива).

Други се страхуват, че дигиталното евро ще нарушава личната неприкосновеност. Потребителите ще могат да бъдат следени при плащания и преводи, а данните за тях – съ-

бирани и използвани за контрол, включително от ЕЦБ. Критиците също предупреждават, че тази валута ще може да бъде програмирана така, че властите да могат да ограничават покупки на определени стоки или услуги, както и да поставят срок на валидност на средствата в личните сметки и после да ги изземват.

ЕЦБ категорично отхвърля тези критики и подозрения. В проекта на Регламент за дигиталното евро има конкретни разпоредби, които целят да разсеят подобни тревоги.

МЕЖДУВРЕМЕННО ПО СВЕТА ЕВОЛЮЦИЯТА на парите протича с бързина, невиджана от столетия. Официалните валути, дори дигитализирани, няма да избегнат сблъсъка с новите криптовалути. Докато дигиталното евро събужда спорове, европейците ще имат все по-голям избор от варианти за парични разплащания и преводи.

А в България тази тема може да бъде свежена до следния радикален въпрос – дали след изоставянето на лева някой ден ще предпочетем (или имаме избор) да заменим и еврото с друг вид пари в ежедневието си? ■

HILTON SOFIA: ИЗЖИВЯВАНИЯ, КОИТО ОСТАВЯТ ТРАЕН СПОМЕН

В Hilton Sofia всяко събитие е повече от просто повод - то е преживяване, което остава в паметта на всеки, докоснал се до него. С иновативната концепция **Making Moments** хотелът предлага персонализирани пакети, които превръщат всяко събиране в уникално изживяване. Гостите могат да изберат от изискания **Banquet Royale** за официални вечери и гала събития, динамичния **Street Food Festival**, вдъхновен от уличните кулинарни фестивали по света, коктейлната атмосфера на **Mix & Mingle** с гурме хапки за по-неформални събирания, или интимната атмосфера на **My Dinner Party**, подходяща за семейства и приятели в уединена обстановка.

От тази есен Hilton Sofia представя изцяло нови банкетни менюта, които съчетават свежите продукти от местни доставчици с креативно поднесени и модерни интерпретации на световната кухня.

Хотелът разполага с 13 мултифункционални зали, които могат да удовлетворят нуждите на всяко събиране - от уютни помещения за малки бизнес срещи до просторни бални зали за до 300 гости. Особено впечатляваща е зала „Черни връх“ с директен достъп до панорамна тераса от 200 м², обградена от зеленината на Южния парк. Именно тя се превръща в сце-

на за коктейли, нетуъркинг събития или тематични партита. Всички зали са оборудвани с модерна техника, изобилие от естествена светлина, което гарантира, че всяко събитие протича безупречно и според нуждите на гостите.

С концепцията Making Moments, иновативните банкетни менюта и гъвкавите

пространства, Hilton Sofia се утвърждава като предпочитана дестинация за събития, където професионализмът среща стила, а всяко преживяване се превръща в незабравим спомен, оставяйки усещане за първокласно обслужване, внимание към детайла и индивидуална грижа за всеки гост.

HILTON SOFIA: CREATING LASTING MEMORIES

At Hilton Sofia, every event is more than just an occasion - it is an experience that lingers in the memory of everyone who takes part. With the innovative **Making Moments** concept, the hotel offers personalized packages that turn every gathering into a unique experience. Guests can choose from the elegant Banquet Royale for formal dinners and gala events, the dynamic **Street Food Festival** inspired by street food festivals around the world, the cocktail-style **Mix & Mingle** with gourmet bites for more informal gatherings, or the intimate **My Dinner Party**, perfect for families and friends seeking a private setting. Hilton Sofia presents entirely new banquet menus this autumn, blending fresh produce from local suppliers with creatively presented modern interpretations of international cuisine.

The hotel features 13 versatile event spaces designed to meet the needs of any gathering - from cozy rooms for small business meetings to spacious ballrooms accommodating up to 300 guests. Particularly impressive is the Cherni Vrah room, with direct access to a 200 m² panoramic terrace surrounded by the

greenery of South Park. This space becomes the perfect stage for cocktail receptions, networking events, or themed parties. All venues are equipped with modern technology and flooded with natural light, ensuring that every event runs flawlessly and meets the needs of its guests.

With the Making Moments concept, the in-

novative banquet menus, and flexible event spaces, Hilton Sofia establishes itself as a preferred destination for events, where professionalism meets style, and every experience becomes an unforgettable memory, leaving guests with a sense of first-class service, attention to detail, and personalized care.

THE WAR FOR OUR MONEY

With the adoption of the euro, Bulgaria suddenly finds itself on the front lines of the fiercest battlefield in the history of payment means

By IVAYLO NIKOLOV / Photography iSTOCK

Owls are not what they seem” – this line from the TV series “Twin Peaks” became immensely popular in Bulgaria in the 1990s: a byword for something unknown that arouses concern because it is probably not what it seems at first glance.

Is it possible that a similar feeling of unpredictability will appear after the euro becomes the official currency in Bulgaria? Everything is apparently clear. However, do we really know in the future what kind of money we will pay with, and how protected we will be when we do so?

THE QUESTION IS NOT RELATED to the technical details surrounding the arrival of the euro. The exchange of banknotes and coins and the conversion of bank accounts is a process programmed down to the smallest detail. However, there are other, larger reasons why the future of our money is more unpredictable than ever. With the adoption of the second most common currency in the world, Bulgaria actually finds itself on the front line of a real battlefield. There, clashes are emerging on several fronts simultaneously – between the major world currencies, between cash and electronic payments, and between traditional central bank currencies and new “private” money: cryptocurrencies and their increasingly popular variety, the so-called stablecoins.

THE VERY NATURE OF MONEY is changing fundamentally under the influence of econom-

ic, geopolitical and technological Factors. Leaving aside all technical and theoretical issues, in the end, one thing is important – what will the ordinary citizen who pays, saves or borrows money every day gain or lose?

Of particular importance for our part of the world is the European Central Bank’s ambition to create a digital version of the single currency. Like euro banknotes and coins, the digital euro will be money issued directly by the central bank as a means of payment, complementary to and equivalent to the euro in cash. According to the ECB, this is necessary in view of technological developments and the changing habits of consumers, who are increasingly paying electronically.

IN CONJUNCTION WITH THE ECB, other major central banks such as the British and Swiss are in no hurry to launch their own digital currencies. In the US, President Donald Trump even signed an executive order prohibiting the Federal Reserve from issuing a digital dollar. What is different about the eurozone, and why is the ECB persistently pushing for a digital form of the euro?

A careful look at the official arguments and statements on the subject highlights several explanations.

The digital euro should strengthen the role of this currency as a symbol of a united Europe. The euro binds the economic policies of the countries that have adopted it and accelerates their political integration. The digital

euro is presented as a direct link between citizens and a supranational structure such as the ECB, and is expected to contribute to the sense of a common European identity.

IN ADDITION TO IDEOLOGY AND POLITICS, there are also practical motives. They stem from some features of the eurozone as a monetary union between individual countries and markets.

The European Union and the eurozone do not actually have their own and unified infrastructure for money transfers and payments by citizens, despite the already achieved high level of harmonisation with unified rules and standards for bank transfers both within countries and across borders. According to an ECB report, over 50% of non-cash payments in the EU are made with cards, but consumers most often use an infrastructure that is private and non-European. The American companies Visa and Mastercard dominate as operators in the card payments market in Europe. In today’s geopolitical context, Brussels increasingly sees this as a risk. The digital euro is expected to both overcome the fragmentation of national payment systems and create “European sovereignty” and independence in this area.

THERE IS, HOWEVER, ANOTHER REASON to rush with the digital euro: the fear of new competition.

Traditional money, as we know it, is preparing for a battle for supremacy with a new contender for the hearts of consumers (more precisely, for their digital wallets and electronic payments) – stablecoins.

These are a type of cryptoasset, the value of which is kept fixed to an official currency or other assets. The mechanism resembles a currency board – issued cryptoassets are fully covered by high-quality and liquid assets. Stablecoins are attractive because they combine the advantages of a cryptoasset (fast encrypted transactions based on records in a decentralised ledger) with the provision of value through secure traditional assets.

Stablecoins are still mainly used to buy or sell other cryptoassets, but if they gain more widespread trust, all kinds of everyday payments could be made with them. Thus, they will enter the role of traditional money, with the potential to replace, for example, today's electronic banking platforms.

THIS WOULD CAUSE A REAL REVOLUTION in finance. Central banks are nervous – according to a survey by the Bank for International Settlements, a third of them cite stablecoins as a reason to accelerate the creation of their own official digital currencies. Stablecoins were a leading topic at the last meeting of eurozone finance ministers and at the IMF's annual meeting in Washington in October.

While the digital euro project has been slow to develop, the stablecoin world has gained strong support overseas over the summer. There, a special law was passed for cryptocurrencies pegged to the US dollar and backed by US government securities, with corresponding protections for investors. If investors around the world buy stablecoins issued in accordance with the new law, this would consolidate the dominant role of the dollar as a global currency, while at the same time easing the financing of US government debt.

Given this, the ECB's frequent comments on the topic are not surprising. In the summer, Piero Cipollone, a member of the ECB Executive Board, warned that a "digital dollarization" would occur in developing countries if stablecoins were widely used there. Nothing prevents European citizens from liking these cryptocurrencies. Against this background, the future of the digital euro will not be easy. Even without the threat of stablecoins, it is already attracting criticism.

MAIN OBJECTION is that it will bring practically nothing new to consumers. The market today still offers opportunities for electronic transfers and payments by citizens, including for instant transactions. In Bulgaria, BORICA's Blink service has gained popularity, which allows instant money transfers by mobile number through existing online banking applications. There are

similar national solutions in the EU, and even ready-made, purely European cross-border platforms (for example, over 40 million Europeans have already registered for the Wero service of the European Payments Initiative).

Others fear that the digital euro will violate personal privacy. Users will be able to be monitored during payments and transfers, and their data will be collected and used for control, including by the ECB. Critics also warn that this currency will be programmed in such a way that the authorities can limit purchases of certain goods or services, as well as set a validity period for funds in personal accounts and then seize them.

The ECB categorically rejects these criticisms and suspicions. The draft Digital Euro Regulation contains specific provisions that aim to allay such concerns.

MEANWHILE AROUND THE WORLD, the evolution of money is proceeding at a speed not seen in centuries. Official currencies, even digitised ones, will not avoid a clash with new cryptocurrencies. While the digital euro stirs up controversy, Europeans will have an increasing choice of options for cash payments and transfers.

And in Bulgaria, this topic can be reduced to the following radical question: after abandoning the lev, will we one day prefer (or have a choice) to replace the euro with another type of money in our everyday lives? ■

GEN Z И MILLENNIAL НЕ ВЯРВАТ В ПЕНСИОННАТА СИСТЕМА: КАКВА Е АЛТЕРНАТИВАТА?

След влизането на Gen Z (1997 – 2012) на работния пазар, фолклорът около поколението Z и различни аспекти на тяхното поведение в работна среда се разви неконтролируемо и реди всякакви анекдоти и клишета, безцеремонно пришити на едно цяло поколение.

Истината е обаче че всяко ново поколение носи със себе си младостта, енергията и прогреса, които са необходими една фирма да се приспособи към променящите се изисквания и среда. Що се отнася до Gen Z всъщност проучванията показват, че това поколение е доста зряло и прагматично. Тяхното колективно мнение по една доста „зряла“ тема напълно доказва това.

Gen Z не вярват в пенсионната система! Всъщност по това Gen Z много си прилича с предходното поколение – така наречените Millennials (1981 – 1996), с които иначе обичат да подчертават различията си в социалните мрежи.

И така, Gen Z и Millennials не вярват в пенсионната система. Оправдано ли е?

За жалост, в контекста на България и застаряваща като цяло Европа, това е напълно оправдано. Да вземем Германия – там проблемът вече е толкова наболял, че ситуацията редовно се следи и докладва, а тревожните данни карат управляващите да обмислят иновативни начини да накарат традиционно добрия европейски спестител да развие спестяванията си и да генерира свой собствен допълнителен пенсионен фонд чрез инвестиции. По данни на Института за икономически изследвания в Кьолн, до 2036 г. цели 19,5 млн. от германските бейби бумъри ще се пенсионират, а само 12,5 млн. млади работници ще се присъединят към пазара на труда. Ето защо поколенията след тях (именно Millennials и после Gen Z) не вярват в системата. Тази вече назряла ситуация в Германия служи като предупреждение за другите страни от ЕС, много от които също са изправени пред сериозен демографски спад (включително България).

Какво правят в Европа, за да се справят с проблема?

Да се върнем в Германия. Там правителството обмисля въвеждането на уникален по рода си план за развиване на инвестиционната култура на населението именно с цел да развие спестяванията на работещите и да им помогне да създадат личен пенсионен фонд, който да им позволи да запазят стандарта си на живот на старини, дори при не толкова добре работеща пенсионна система.

Какво включва планът?

От следващата година всяко дете между 6 и 18 години ще може да получава 10 евро на месец, които родителите да инвестират в месечен план за спестяване в акции от името на своите деца. Средствата ще бъдат запазени, докато децата достигнат пенсионна възраст.

Звучи като смешна сума, но сметките са следните – при 6–7% годишна доходност, на 18 години детето ще има 2200 евро. До достигане на пенсионна възраст (или грубо след 50 години) тези пари могат да нараснат до значителните 65 хил. евро. А ако започне да инвестира още щом започне активна работа?

Тези иновативни стимули, разбира се, имат за цел и да подобрят финансовата култура на германците, като им дават лесен и сравнително безрисков досег до света на инвестициите.

Междувременно, на европейско ниво в рамките на програмата „Съюз на спестяванията и инвестициите“ се предвиждат и дискутират допълнителни мерки за улесняване на участието на гребните спестители на местния капиталов пазар, именно с цел да се развият спестяванията на европейците, които „спят“ в

"Разучете своите възможности за инвестиране на поне една малка част от месечния ви доход."

банкови депозити и не допринасят нито за икономиката, нито за финансовото състояние на спестителите.

Какво можеш да направите още днес?

Разучете своите възможности за инвестиране на поне една малка част от месечния ви доход. Видяхте силата на дългосрочното инвестиране с 10 евро на месец в контекста на германската инициатива за деца. А ако заделяте по 50 евро? Не е нужно да инвестирате сами и да отделяте време да научите цяла една нова наука, на пазара има много възможности да оставите професионалистите да движат вашите инвестиции, една от най-достъпните от които са взаимните фондове.

Ако все пак се страхувате от риска, който носи всяка една инвестиция и липсата на гаранции за доходност, може да се ориентирате към някоя наистина нискорискова опция, за да стартирате своя инвестиционен път.

Такава опция е новия фонд на ЕЛАНА Фонд Мениджмънт - ЕЛАНА Алтернативен Депозит – фонд, който цели да даде алтернатива на депозитите, с по-добра доходност, по-голяма ликвидност и минимален риск. Ако сте от хората, които още се колебаят или се страхуват, може да направите тази първа и много малка крачка към света на инвестициите.

Ако сте по-смели и вече разбирате смисъла на инвестициите, следващата нискорискова стъпка е да стартирате ежесечен инвестиционен план с удобна за Вас сума, която няма да се отрази значително на бюджета. Независимо дали ще изберете фонд с нисък, балансиран или високорисков профил, стратегията на инвестиционния план за осредняване на покупната цена на дялове ще Ви помогне да извлечете максимума от заделените 50, 100 или 200 лв. месечно. А при инвестиране за дълготрайна „пенсия“ хоризонтът е дълъг и това отново работи за вас!

Ако искате да обсъдите своите лични цели и възможности, с професионалист, напълно безплатно може да се свържете с ЕЛАНА Фонд Мениджмънт за консултация на:

spesti@elana.net
+359 2 81 000 65

ЕЛАНА Алтернативен Депозит

- **Порфейл 100% ДЦК**
- **Без такса вход и изход**
- **Теглиш, когато пожелаеш**
- **Няма минимална сума**
- **Не се дължи данък печалба**

 elana
Fund Management

Предоставената информация е маркетингов материал и не представлява инвестиционна консултация, съвет, инвестиционно проучване или препоръка за инвестиране и не следва да се тълкува като такава. Информацията е валидна към датата на издаване на маркетинговия материал и може да се промени в бъдеще. Информираме настоящите и потенциални инвеститори, че стойността на дяловете на договорния фонд и доходът от тях може да се понижат. Не се гарантират печалби и съществува риск за инвеститорите да не си възстановят пълния размер на инвестираните средства. Инвестициите във взаимни фондове, както и инвестициите на самия фонд, не са гарантирани от гаранционен фонд, създаден от държавата или друг вид гаранция. Постигнатите резултати от минали периоди не предвиждат бъдещата възвръщаемост. Преди вземане на окончателно инвестиционно решение е препоръчително инвеститорите да се запознаят с проспекта и с общия информационен документ на съответния фонд. Документите са достъпни на български език на интернет страницата на УД „ЕЛАНА Фонд Мениджмънт“ (www.elana.net), като при поискване могат да бъдат получени безплатно на хартиен носител в офисите, осигурени от Управляващото дружество за продажба и обратно изкупване на дялове на фондовете, всеки работен ден в рамките на работното им време. Бъдещите резултати подлежат на данъчно облагане, зависещо от личното положение на всеки инвеститор и може да се промени в бъдещи периоди. Резюме на правата на инвеститорите на български език е достъпно тук. Фондовете са активно управлявани без да следват индекс. Инвестирането в дялове на договорния фонд освен ползи носи и определени рискове, като ликвиден, оперативен, лихвен, валутен, политически риск, макроикономически риск, валутен риск, риск от концентрация и др. Пълна информация за рисковете може да бъде открита в проспекта на съответния фонд.

АМБИЦИЯТА, КОЯТО НИ ДВИЖИ, Е ОБЩЕСТВО БЕЗ ТЮТЮНЕВ ДИМ

Денис Стробикин, генерален мениджър на "Филип Морис България",
пред THE INFLIGHT MAGAZINE

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Ген Стробикин, преди 15 години тютюневите гиганти изглеждаха обречени да последват съдбата на динозаврите: позицията на производителствата се обръщаше срещу тютюнопушенето, а броят на пушачите започваше бързо да намалява, поне в развитите страни. Превъртаме лентата до днешния ден, когато "Филип Морис Интернешънъл" се радва на най-високата пазарна капитализация в цялата си история и току-що обяви пореден щедър дивидент за своите акционери. Как се случи това?

Тютюневата индустрия бе подложена и продължава да бъде подлагана на голям натиск. В същото време спадът в нивата на тютюнопушене се компенсира от ръста на населението. Броят на пушачите в световен мащаб беше и си остава над един милиард. Така че според мен тютюневата индустрия като цяло е и ще си остане стабилна индустрия. Това важи и за "Филип Морис Интернешънъл" – ние сме изключително успешна компания. Защо въпреки това решихме да трансформираме напълно бизнеса си и да тръгнем в изцяло новата посока на бездимните алтернативи? Отговорът е, защото успяхме да открием нова технология. Продукт, който наподобява максимално тютюнопушенето, но съдържа средно до 95% по-малко вредни вещества в аерозола в сравнение с цигарения дим.

Така че, ако разполагате с подобна иновация, няма ли да е престъпление да не я използвате, да не я предложите на пазара? Честно казано, навлизането ни на този пазар не беше никак лесно. Защото с цигарите пълнолетните

пушачи имат една установена рутина, знаят как да използват продукта и така нататък. И изведнъж се появява тази нова технология, която поставя множество изисквания пред потребителите...

Непрекъснато трябва нещо да се зарежда...

Точно така. Това е промяна в ритуала. И на всичкото отгоре трябва да се обясни не само как се използва продуктът, но и каква е науката, която стои в основата му. Това изисква мащабна организация. Не можете просто да го оставите в магазините и да очаквате хората да го купят заради външния му вид.

Положихме огромни усилия за налагането му на пазара. И успехът ни е огромен.

Започнахме с IQOS. След това разбрахме, че само еднотипна категория няма да е достатъчна, за да убедим пушачите да се пренасочат масово от пушене към бездимни продукти. Защото в крайна сметка нали точно това искаме да направим? Пушачите, които иначе биха продължили да пушат, да преминат към по-малко вредни бездимни алтернативи. Това е по-доброто решение за тях. Затова започнахме да търсим нови възможности – и ги открихме. Придобихме една много успешна компания, Swedish Match, която от дълги години предлага на пазара бездимни продукти, като снус и никотинови паучове. След това видяхме статистиката за Швеция и спада в нивата на тютюнопушене там и си помислихме, че това е едно много добро решение. Сега вече имаме в портфолиото си ►

► и тези продукти, които бележат фантастичен ръст и имат невероятен успех в САЩ. После забелязахме, че расте интересът и към електронните цигари. Заг тях също има множество научни изследвания, включително независими, които доказват, че те са потенциално по-малко вредна алтернатива на тютюнопушенето. Така че навлязохме и в тази категория. Сега предлагаме на потребителите пълна гама от продукти. В момента 41 милиона пушачи по света са преминали към тези категории бездимни продукти: около 34 милиона към IQOS, 6,5 милиона към никотинови паучове и 1 милион към електронни цигари. Очевидно инвеститорите видяха тази огромна промяна. Имаше и скептични хора, защото, ако погледнете други тютюневи компании, те продължават да плащат невероятни дивиденди. Искам да кажа, че това все още е добър бизнес. Ние обаче сменихме посоката с огромни инвестиции и тези инвестиции вече се изплащат. Сега 41% от приходите ни идват от бездимни алтернативи.

Много политици говорят срещу тютюневата индустрия и малко обръщат внимание на нейната роля в европейската икономика. ФМИ наскоро представи в Брюксел доклад, изготвен от EY-Parthenon, за икономическите ефекти от европейските си операции. Изненада ли ви някоя от констатациите в доклада?

Никои няма да ви критикува, ако критикувате тютюневата индустрия, нали така? Защото това е най-лесната форма на критика. Много по-трудно е да се погледнат фактите, да се погледне науката и да се води разговор въз основа на фактите. Ние, като индустрия, искаме само това. Абсолютно сте прав: ние сме много важен икономически играч в Европейския съюз и по света. Осъществяваме дейност в 26 държави от ЕС. За нас тук пряко и косвено работят 1 милион души. Приносът ни към БВП на Европейския съюз е 0,4%, което е сериозно постижение за отделна компания. Имаме 19 фабрики, като 15 от тях произвеждат бездимни продукти. Така че ние допринасяме и за износа, защото тези продукти се доставят и на други пазари.

Днес, когато конкурентоспособността на ЕС е предмет на интензивни дебати, е много важно да се разгледат фактите и да се обърне внимание на компанията, която тласка иновациите напред.

В отговор на въпроса ви, докладът не беше изненадващ. Знаех мащаба на нашето икономическо въздействие. Над 181 милиарда евро платени данъци за пет години. Над 289 милиарда евро общ принос към икономиката. Това е огромно нещо.

Над 40% от приходите на компанията в Европа сега идват от така наречените бездимни продукти. Кога планирате да пре-

минете границата от 50%? Какво е съотношението между цигарите и бездимните продукти на българския пазар?

Наистина, 41% от приходите на нашата компания идват от бездимните ни продукти. Целта ни е да достигнем нивото от 50% още догодина, през 2026. На някои пазари може да стигнем и до 75%. В България, в Гърция, в Румъния, в Италия вече надхвърляме 50%.

В същото време предстои да свършим още много работа. Стремехът ни е България да стане държава без тютюнев дим.

Това всъщност беше следващият ми въпрос. Яцек Олчак, главен изпълнителен директор на ФМИ, обяви преди време, че мястото на цигарите е в музеите. Кога мислите, че можем реално да очакваме в България да бъде изпушена последната цигара?

Е, вече постигнахме невероятен напредък. В България има 2,4 милиона пушачи...

Сега сме на първо място в ЕС като процент на пушачите, след като наскоро изпреварихме Гърция...

Досега сме успели да пренасочим 450 000 пушачи към нашите бездимни изделия, което, трябва да отбележа, е невероятен напредък, особено като знам колко много трябваше да се промени нагласата на потребителите. И каква огромна инвестиция беше необходима, за да бъде образовано обществото, за да се работи с регулаторите и така натамък, така че всички да разберат, че това е по-малко вредният продукт. Отговорът на въпроса ви ще зависи от това дали потребителите ще приемат продуктите, като ние правим всичко възможно, за да ги убедим да се пренасочат. Има една крива на приемането на нововъведенията. В началото са иноваторите – хората, които първи опитват, след тях идват хората, които следват тенденциите... Но винаги има и по-консервативни потребители, на които им е много трудно да се преориентират.

Опитваме се да увеличим усилията си да образовваме хората относно алтернативите на тютюнопушенето. Разширяваме портфолиото си, за да сме сигурни, че покриваме различните нужди на потребителите. Но това ще зависи до голяма степен и от регулаторната и фискалната политика: така че да можем да представяме информация на потребителите за бездимните продукти и тези продукти да се облагат в съответствие с тяхното ниво на риск.

"Филип Морис Интернешънъл" притежава едни от най-мощните и разпознаваеми марки не само в тази индустрия, но и изобщо, като Marlboro например. И все пак, когато решихте да направите този технологичен скок, създадохте нови марки. Лесно ли

**"За нас тук
пряко и косвено
работят 1 милион
души. Приносът
ни към БВП на
Европейския
съюз е 0.4%,
което е сериозно
постижение за
отделна компания.
Имаме 19 фабрики,
като 15 от тях
произвеждат
бездимни
продукти"**

беше това решение? Означава ли това, че марката Marlboro ще изчезне?

Харесва ми този въпрос. За нас Marlboro е нашето наследство. За много хора, които работят в компанията от 20 години, като мен, тя има сантиментална стойност. Логото на Marlboro с формата на покрив е останало в сърцата на цели поколения. Затова в компанията имаше многобройни дебати. Единият възможен начин бе да използваме силата на марката и да предложим новите продукти под марка, която хората познават. Но в същото време бе много важно да се постигне разграничение между цигарите и бездимните алтернативи. Защото дори и сега, когато марката е различна, е трудно да се образоват потребителите, нали? Те трябва да разберат каква е разликата. Как бих могъл да образовам потребителите за различията, ако бездимните продукти и горимите цигари, които предлагаме на пазара, са с една и съща марка? По този начин ще създадем още по-голямо объркване в съзнанието на потребителя. Ако наистина сме верни на мисията си и на целта на тази компания - да променим радикално целия бизнес и да пренасочим потребителите към бездимни алтернативи - не можем да останем заседнали в миналото. Разбира се, аз не съм главен изпълнителен директор на компанията и не съм запознат с всички планове. Ще видим. Но лично аз вярвам, че взехме правилното решение да се преориентираме към различни марки, въпреки че това направи живота ни по-труден, честно казано. За нас е наистина важно да разграничим тези продукти от горимите цигари и

да направим така, че потребителите да са наясно с разликите между тях.

Връщайки се към доклада на ЕУ, компанията е платила над 181 милиарда евро данъци в ЕС за петте години между 2019 и 2023. Цигарите са сред най-силно облаганите продукти и никой не би възразил на това. Но как стои въпросът с данъчното облагане на бездимните изделия?

Ние, като компания, подкрепяме данъчно облагане, което би било пропорционално на рисковия профил на продукта. Нито едно тютюнево изделие не е напълно безрисково, тъй като съдържа никотин. Никотинът сам по себе си не е канцерогенен елемент. Но той води до пристрастяване. Определено е по-добре да използвате бездимни алтернативи, вместо традиционни цигари: при тях има известно ниво на пристрастяване, но рискът е по-нисък. Следователно ние, като компания, вярваме, че данъчната ставка трябва да бъде различна. Точно в този момент в Европейската комисия се водят дебати относно преизглеждането на Директивата за акцизите върху тютюна и предстои да бъде направено предложение за диференциация на данъчните равнища според рисковия профил. Ако то бъде приложено, цигарите ще продължат да бъдат с най-високата данъчна доходност, най-високото данъчно ниво...

Три четвърти от цената на кутия цигари се формира от данъци...

Да, точно така. Затова смятаме, че в България имаме адекватна диференциация между цигарите и бездимните продукти по отношение на данъчното облагане. Данъците за различните бездимни изделия варират, но всички тези категории се облагат по-ниско от цигарите и това е правилният подход според нас. Ако рискът е по-нисък, продуктът трябва да се облага по-малко.

Това всъщност означава ли, че бездимните изделия са по-печеливши от цигарите? Много индустрии в момента преминават през подобен преход – веднага се сещам за автомобилната. Но проблемът там е, че електрическите автомобили засега са по-малко печеливши от конвенционалните. Поощаена ли е тютюневата индустрия от този проблем?

Ако погледнете цигарения бизнес, той е много прост. Марките са добре познати, не е нужно да обяснявате нищо. Просто излагате продукта в магазина и потребителите го купуват. Имате нужда от реклама, само за да разграничите своите марки от тези на конкуренцията, и това е всичко.

Но ако пускате на пазара една изцяло нова категория, първо, имате разходи за научноизследователска и развойна дейност. Трябва да инвестирате в създаването и подобряването ►

► на технологията. След това, когато продуктите излезе на пазара, не можете просто да го погледите на рафта. Никой няма да го купи, никой няма да го разбере. Така че трябва да инвестираме в така наречената инфраструктура за директен контакт с потребителя, за да можем да обясним разликата между цигарата и бездимния продукт. Затова направихме сериозни инвестиции в търговска мрежа и множество хора, които могат да говорят с потребителите и да обяснят разликата. Единственият начин бездимната революция да успее, е потребителите да преминат напълно на тези изделия. Не искаме потребителите да използват както IQOS, така и цигари. За да гарантираме тази промяна в поведението, създадохме много скъпа инфраструктура за последващи контакти с потребителите, така че да продължим да разговаряме с тях, да им предлагаме различни вкусове, ако не харесват сегашния, и така нататък. Второ, рентабилността зависи от ценовото равнище, което варира на различните пазари, както и от етапа на навлизане. В много случаи има стартове, които са нерентабилни в продължение на много години, въпреки добрите маржове, защото инвестицията е била голяма, нали така?

Но поне е ясно, че при IQOS има добър марж?

Ако се гледа единствено цената, да.

При пускането на пазара на първото поколение IQOS през 2014 все още нямаше достатъчно научни данни за въздействието на бездимните продукти върху здравето. Какво знаете за тях днес, повече от десетилетие по-късно?

Очевидно сега имаме повече научни данни, но ние нямаше да пуснем продукта на пазара, ако още тогава не бяхме сигурни, че той има потенциал за намаляване на вредата. Това, което знаем днес, само потвърждава първоначалните констатации: че при IQOS има средно до 94-95% по-малко вредни вещества, отколкото в цигарения дим.

Всички събрани научни доказателства, които представихме на много реномираната Агенция по храните и лекарствата на САЩ през 2020, бяха достатъчно убедителни и Агенцията се произнесе, че този продукт може да се предлага на пазара в Съединените щати. Първият пазар, на който излезе IQOS, беше Япония. Откакто това се случи през 2014, нивата на тютюнопушене в Япония спаднаха от 21% на 16%. Сега IQOS има 40% дял от общия пазар на никотинови изделия там. Продажбите на цигари намаляха с 50%.

Друг невероятен пример са страните, които имат дълга история на употреба на бездимни изделия, като например Швеция. Там сега има само 5% пушачи. На практика това е страна без тютюнев дим; на някои шведски летища

"Вече имаме и отгел, който работи по теми отвъд никотина. Нарича се Aspreya и разработва уелнес решения, болкоуспокояващи под формата на разтвори за инхалиране... Дали това ще бъде основната ни посока след 20-30 години, е трудно да се каже. Тази компания се развива много бързо"

вече няма зони за пушене. Странното е, че снусят, между другото, е забранен в ЕС, а Швеция е изключение. Заболеваемостта от рак в Швеция също така е 33% по-ниска.

За период от пет години ФМИ е инвестирала 310 милиона евро в научноизследователска и развойна дейност. Какво очаквате да донесе това? Какъв ще бъде бизнесът на ФМИ след две десетилетия, да речем?

Иска ми се да знаех какво ни предстои. Но мога да споделя каква е нашата амбиция. Основният фокус на компанията е да бъдем движещата сила за промяна в обществото и да убедим потребителите да се преориентират към бездимни изделия. Но вече имаме и отгел, който работи по теми отвъд никотина. Нарича се Aspreya и разработва уелнес решения, болкоуспокояващи под формата на разтвори за инхалиране... Дали това ще бъде основната ни посока след 20-30 години, е трудно да се каже. Тази компания се развива много бързо.

От няколко години питахме интервюираните коя спорец тях е основната бариера пред правенето на бизнес в България и те почти неизменно отговарят: стагнацията на пазара на труда. Как ФМИ подхожда към този проблем? Вече девет поредни години

сте притежател на сертификата „Най-добър работодател“...

Надявам се, че това ще продължи. Повечето от новоназначените служители споделят с мен, че са удивени от това колко много внимание обръща компанията на развитието на хората. Това е част от ДНК-то на "Филип Морис Интернешънъл". Ние даваме възможности на хората да растат и да се развиват. Работя за тази компания от 20 години. Това е петият ми пазар, като съм работил във всеки един отгел, който можете да си представите.

Да, наистина, пазарът на труда в България е малко затегнат. В същото време, с правилния подход към развитието на хората, можете да създадете екип, пълен с таланти. Както направихме ние. И усещането за екипност е фантастично. Това е голяма компания, но понякога се чувстваш като в сплотено семейство.

Вие също така финансирате нещо, наречено Академия за местни предприемачи. Как се развива тя?

Като цяло не е достатъчно една компания да има успешен бизнес, да плаща данъци, да бъде добър работодател. Тя трябва да бъде и добър, отговорен корпоративен гражданин, който прави нещо добро за страната. Така че вече 10 години Академията е част една по-голяма програма за развитие на местните общности в тютюнопроизводителните региони на България, защото там са нашите корени. Тя подкрепя - чрез безвъзмездна финансова помощ и менторски програми - различни стартиращи проекти, помагайки им да ускорят развитието си и да се превърнат в устойчиви бизнеси. През следващата година ще разширим програмата на национално ниво и ще подкрепяме иновативни идеи от цяла България, които имат потенциала да намалят вредите в различни сфери на живота.

България беше сред световните лидери в отглеждането на тютюн. В началото на 80-те години на миналия век тя произвежда близо 150 000 тона тютюн годишно. През 2023 бяха произведени само 3 950 тона. Не прибързахме ли да сложим край на отглеждането на тютюн? Все още ли е печеливш този селскостопански сектор?

С подходящата подкрепа, да, този бранш може да бъде печеливш. Всъщност, в момента изпълняваме експериментален проект с местни фермери тук в България за отглеждане на тютюн, който да се използва в бездимните продукти. Мащабът е все още малък, защото искаме да тестваме условията и да видим дали нещата ще сработят. Но вярвам, че проектът има потенциала да се развие в нещо по-машабно. Така че с правилната подкрепа мисля, че този сектор може отново да бъде печеливш. ■

НОВИНИТЕ ON AIR

следете всеки ден

централна
емисия

18:30

късна
емисия

21:30

**ON
AIR**
БЪЛГАРИЯ

bgonair.bg

OUR DRIVING AMBITION IS A SMOKE-FREE SOCIETY

Denys Strobyskin, General Manager of Philip Morris Bulgaria,
talks to THE INFLIGHT MAGAZINE

By KONSTANTIN TOMOV / Photography IVAYLO PETROV

Mr. Strobyskin, 15 years ago, the tobacco giants seemed doomed to follow the dinosaurs: governments were turning against smoking, and the number of smokers was starting to decrease rapidly, at least in developed countries. Fast forward to today, Philip Morris International is currently enjoying the highest market capitalisation in its entire history, and has just announced yet another generous dividend to its shareholders. How did that happen?

Indeed, there was a lot of pressure, and there still is a lot of pressure on the tobacco industry. At the same time, even with the decline in smoking rates, the growth of the population compensates for it. There were and there still are more than one billion smokers around the world. So in general, the tobacco industry, I think, is quite an established one and for a while it will continue being established. And Philip Morris is quite successful in it - it's number one. So why did we still decide to disrupt our business and to pivot fully into the smoke-free products? It was because we managed to find a technology. We managed to find a product which would be as close as possible to the smoking experience, but it would have on the average 95% less of the harmful constituents in the aerosol compared to smoke from cigarettes.

So if you have in your possession this type of technology, wouldn't it be a crime not to use it, not to commercialise it? Frankly speaking, it was not an easy entrance to the market. Because with the

cigarettes, consumers have established a routine, they know how to use the product, etc. And suddenly, we bring this technology to consumers, which has a lot of requirements...

You need to constantly charge something...

Exactly. It's a change in the ritual. And on top of that, it requires explanation. Not only how to use it, but you have to explain the whole science behind it. And you have to do it at a massive scale. You cannot just dump it into shops and expect people will buy it because of its looks.

Therefore, we put an enormous effort into commercialising it. And now we are hugely successful with it.

We started with IQOS. Then we understood that one category is not enough to make sure we move consumers massively from smoking into the smoke-free. Because this is ultimately what we want to do, right? Those consumers who cannot quit should move to smoke-free. It is the better solution for them. Therefore, we started looking around and we saw another opportunity. We saw a very successful company called Swedish Match, which has years of history of commercialising of the smoke-free product, like snus and nicotine pouches. Then we looked at the statistics in Sweden and the decline in the smoking rates and we thought, okay, this is an amazing solution. We acquired the company and now we have in our portfolio these products which are growing at fantastic rates and have amazing success in the

US. And then we saw that electronic cigarettes are also picking up. There is a lot of science behind electronic cigarettes. There are multiple scientific studies, including independent ones, showing this is definitely a better solution than smoking. So, we also entered this category. Now, we are offering the whole broad range of categories to consumers. Right now, around the world, we have 41 million smokers who switched into these smoke-free categories: around 34 million with IQOS, 6.5 million with the nicotine pouches and 1 million with the electronic cigarettes. So obviously, investors saw this tremendous shift. Although, for sure, many people were skeptical because if you look at other tobacco companies, they continue paying amazing dividend. I mean, this is still a good business. They are well-established blue-chip companies, right? But we did this pivot with huge investment, and it pays back. Now 41% of our revenues are coming from the smoke-free products.

Many politicians have spoken out against the tobacco industry, but very few have considered its role in the European economy. PMI has just presented in Brussels a report compiled by EY-Parthenon on the economic effects of its European operations. Did any of the findings of this report come as a surprise to you?

No one would criticise you if you criticise the tobacco industry, right? Because it became a rule. It is the easiest form of criticism. It is way more difficult to look at the facts, to look at the science and ►

► to have a conversation based on the facts. This is the only thing we are asking as an industry. You're absolutely right: we are a very important economic player in the European Union and around the world. We are operating in 26 EU member states. We are directly and indirectly employing 1 million people here, creating 1 million jobs in the EU. We are contributing 0.4% of the European Union's GDP, which is quite sizable for a single company. We have 19 factories, and 15 out of those are producing the smoke-free products. So, we are also contributing to the export because these products are being shipped to other markets as well. Now, with all these intensive talks about the competitiveness of the EU, it is very important to look at the facts and at the companies that are driving innovation.

In response to your question, the report was not surprising. I knew the scale of our economic impact. Over 181 billion euros paid in taxes over five years. Over 289 billion euros total contribution to the economy. This is huge.

Over 40% of the company's revenues in Europe now come from so-called smoke-free products. When do you plan to cross the 50% mark? And what is the ratio of cigarettes to smoke-free products on the Bulgarian market?

Indeed, 41% of our company revenue is coming from the smoke-free range. We target to get to the 50% level in 2026, basically next year. In some markets, it could be as high as 75%. In Bulgaria, in Greece, in Romania, in Italy, it's already more than 50%.

At the same time, there's still a huge job ahead of us. We aspire to make Bulgaria smoke-free.

That was actually my next question. Jacek Olczak, PMI's CEO, announced some time ago that cigarettes belong in museums. When do you think we can realistically expect the last cigarette to be smoked in Bulgaria?

Well, we have already made quite an amazing progress. In Bulgaria, there are 2.4 million smokers...

We now rank first in the EU as a percentage of smokers, having recently overpassed Greece...

By now, we have managed to shift 450,000 smokers into our smoke-free products, which is amazing progress, I must say, knowing how big a shift was needed in the consumer perception. And what a huge investment is required into the society education, into the engagements with the regulators, etc., so that everyone will understand that this is the better product. The answer to your question would depend on consumer adoption, and we are doing everything possible to shift it. There is an innovation penetration curve. We have the innovators who are the first to try, then the people who are following... But there are always more conservative consumers who find it very difficult to switch.

We are trying to intensify our efforts to educate people about better alternatives. We are expanding our portfolio to make sure that we cover different

consumer needs. But to a large extent, it would also depend on the regulatory and fiscal policy: for us to be able to give the information to consumers about the smoke-free products, and for these products to be taxed in accordance with their level of risk.

Philip Morris owns some of the most powerful and recognisable brands not only in this industry but in general, like Marlboro, for example. And yet, when you decided to make this technological jump, you created new brands. Was it an easy decision? Does that mean that Marlboro as a brand will be gone?

I love this question. Indeed, Marlboro, for us, is a heritage. For many people in the company, like me, who have been working for 20 years in the company, it has a sentimental value. Generations of people have the Marlboro 'rooftop' logo in their hearts. So there were multiple debates in the company. One way would be to leverage the power of the brand and then come up with a brand which people know. But at the same time, there is a strong need to differentiate between cigarettes and the smoke-free products. Because even now, having a different brand, it is difficult to educate consumers, right? They need to understand what the difference

is. So how would I be able to educate consumers about the difference if I'm commercialising smoke-free and combustible cigarettes under the same brand name? This way, we would create even more confusion in the consumer's mind. If we are really standing true to our mission and the purpose of this company - to radically shift the whole business and consumers towards the smoke-free - we cannot linger on our past.

Of course, I'm not the CEO of the company, and I don't know all the plans. We'll see. But what I personally believe is that we made the right decision moving to different brands, despite it making our lives more difficult, frankly speaking. It is really important for us to differentiate these products from combustible cigarettes and to make sure that consumers understand the difference.

Going back to the EY report, the company paid over 181 billion euros in taxes in the EU for the five years between 2019 and 2023. Cigarettes are among the most heavily taxed products, and nobody would argue against that. But what is the situation with the taxation of smoke-free products?

In general, as a company, we support taxation, which would be in proportion to the risk profile of

the product. No tobacco product is completely risk-free because of the nicotine. Nicotine, per se, is not a carcinogenic element. But it creates addiction. It's definitely better to use smoke-free products versus cigarettes: there is a level of addiction, but the risk is lower. Therefore, what we believe as a company is that the tax has to be different. Just now, in the European Commission, there are debates on the revision of the tobacco excise directive, and a proposal is coming for differentiation of the tax levels according to the risk profile. If that were implemented, cigarettes would continue having the highest tax yield, the highest level of the tax...

Three-quarters of the price of a pack of cigarettes comes from taxes...

Yes, that's correct. So, in Bulgaria, we believe that we have adequate differentiation in terms of taxation between cigarettes and the smoke-free products. Taxes vary between the different smoke-free products, but all of those categories are taxed less than cigarettes, and we think this is the right approach. If the risk is lower, it has to be taxed less.

Does that actually mean that smoke-free prod-

"If we are really standing true to our mission and the purpose of this company - to radically shift the whole business and consumers towards the smoke-free - we cannot linger on our past"

ucts are more profitable to you than cigarettes? Many industries are going through a similar transition - automotive springs to mind. But the problem there is that electric cars, for the time being, are less profitable than conventional ones. Is the tobacco industry spared from such a problem?

If you look at the cigarette business, it is very simple. The brands are well-known, you don't have to explain anything. Basically, you put it into a shop and consumers buy it. You need some advertising just to differentiate your brand from the competition, and that's about it.

Now, if you bring a whole new category, first, you have Research & Development expenses. You have to invest in creating and improving the technology. Then, once you bring it to the market, you cannot just put it on the shelf. No one is going to buy it, no one will understand it. So, we have to invest in the so-called direct-to-consumer infrastructure to be able to explain the difference between the cigarette and the smoke-free product. Therefore, we invested heavily in the retail network and in a number of people who can speak to consumers to explain the difference. The only way the smoke-free revolution is going to work is for the consumers to switch fully. We don't want consumers to use both IQOS and cigarettes.

To ensure this behaviour change, we have a very expensive follow-up infrastructure, so that we continue talking to the consumers, suggesting to them different tastes, if they don't like the current one, etc.

Second, the profitability depends on the price level that varies across the markets, and on the stage of the penetration. In many cases, there are startups which are unprofitable for many years despite the good margins, because there is a heavy investment, right?

But there is a good margin with IQOS, at least.

If you look only at the price, yes.

When launching the first generation of IQOS in 2014, there was still not enough scientific data on the health effects of smokeless products. What do you know about them today, more than a decade later?

Obviously, we have more science now, but we wouldn't have launched the product if we were not sure back then that there was a potential for reduced harm. What we know today only confirms the initial findings: that with the IQOS, there are

on the average 94-95% fewer harmful constituents than in cigarette smoke.

The whole accumulated science we submitted to the very reputable Food and Drug Administration in the US in 2020 was convincing enough for them to acknowledge that this product can be commercialised in the United States.

The first market to launch IQOS was Japan. Since we did that in 2014, the smoking rates in Japan have declined from 21% to 16%. IQOS now has 40% of the total nicotine market there. Cigarette sales fell by 50%.

Another amazing example is the countries which have a long history of smoke-free products, such as Sweden. The rate of smokers there is just 5% now. It is practically a smoke-free country; some airports there don't have smoking areas anymore. The strange thing is that snus, by the way, is forbidden in the EU, and Sweden is an exception. Sweden also has 33% lower cancer rates.

PMI has invested 310 million euros in research and development over five years. What do you expect this to bring? What will PMI's business be like in two decades, let's say?

I wish I knew the answer to what lies ahead of us. But I can share with you the ambition, right? The main focus of the company is to make sure that we

drive this change in society to shift consumers to smoke-free products. We already have, however, a division which is working on beyond nicotine. It is called Aspeya, and it is developing wellness solutions, pain relief through inhalable solutions... Whether that would be our primary direction in 20-30 years, it's difficult to say. This company is evolving really fast.

For several years now, we have been asking our interviewees what they believe is the main barrier to doing business in Bulgaria, and they almost invariably answer: the tight labour market. How does PMI approach this problem? You have been a holder of the Top Employer certificate for nine years in a row now...

Hopefully, that would continue. One thing that most of the newcomers are sharing with me is how astonishing the company's attention towards people development is. This is part of the Philip Morris International DNA. We give opportunities for people to grow and develop. I've been working for this company for 20 years. It's my fifth market, and I was working in every department you can imagine. Yes, indeed, the labour market in Bulgaria is a bit tight. At the same time, with the right approach towards people development, you can create a team full of talent. As we did. And the feeling of the team here is fantastic. This is a big company but sometimes you feel like you are in the family.

You are also funding something called Academy for Local Entrepreneurs. How is that coming up?

In general, it's not enough for a company to have a successful business, to pay taxes, to be a good employer. It also has to be a good, responsible corporate citizen, doing something good for the country. So for 10 years the Academy has been part of a bigger community program in the tobacco growing regions of Bulgaria because this is where our roots are. It supports - through financial grants and mentorship programs - various start-up projects, helping them accelerate and become sustainable businesses. Next year we will be expanding on a national level, supporting innovative ideas from all over Bulgaria, that have the potential to reduce harm in different areas of life.

Bulgaria used to be among the global leaders in tobacco growing. In the early 1980s, it was producing close to 150,000 tons of tobacco annually. In 2023, it was just 3,950 tons. Were we a little too eager to stop tobacco growing? Is it still a profitable agricultural sector?

If there is the right support for the industry, yes, it can be profitable. Actually, right now we are doing an experimental project with local farmers here in Bulgaria cultivating tobacco which should be used for the smoke-free products. It is still at the smaller scale because we want to test the conditions and to see how it works. But I believe this has a good potential to evolve into something sizable. So with the right support, I think this industry can be profitable. ■

ЕДНО ХИЙТРОУ РЕШЕНИЕ

Лети до Лондон с България Еър
до удобното летище Хийтроу*

Билетът в икономична класа включва:

- право на ръчен багаж до 12 kg
- безплатен кетъринг на борда
- безплатен онлайн check-in

* Удобната локация на летище Хийтроу улеснява достъпа до центъра на Лондон

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

КОГАТО ЛИЧНОТО СПОКОЙСТВИЕ НОСИ ЛИЧНА ПЕЧАЛБА – ФОРМУЛАТА НА UNIQA

Възприятието за сигурност е изключително субективно, а усещането за спокойствие напълно индивидуално. В съвременния човешки живот, обаче, личната сигурност и спокойствие често зависят от управлението на личните средства и склонността за поемане на рискове. Какво е риск – това отново зависи от редица индивидуални фактори. Знаем, обаче, че рискът е по-малък, когато е споделен – идея, върху която UNIQA основава цялото си портфолио. Ето защо, UNIQA предлага на своите клиенти застрахователни продукти, които съчетават в себе си обещанието за лична сигурност и доходносно управление на личните финанси. Чрез застраховките с инвестиционна цел не се налага клиентите да избират в кой от своите най-важни активи да инвестират – сигурност или доходи, получават и двата.

UNIQA България предлага различни застраховки с инвестиционен компонент и през последните десет години компанията се превърна в един от най-доверените съмишленици на клиентите си в пътя им към сигурно бъдеще и реализиране на доходност. UNIQA е предпочитан партньор чрез своите внимателно създадени продукти, съчетаващи в себе си гъвкавост и стабилност.

През последните девет години UNIQA пусна в продажба пет лимитирани застраховки с инвестиционна цел - т.н. структуриран продукт. Последният –

UNIQA LifeInvest е достъпен през октомври 2025 г. И тази година UNIQA закупи структурирания продукт от Morgan Stanley & Co. International plc - глобална инвестиционна банка. За фиксиран период от четири седмици клиентите могат да придобият дял от сертификата, емитиран и достъпен само чрез сключване на структурирана инвестиционна застраховка под формата на брой единици. Минималната стойност за участие е 1 000 EUR – значително по-малка от други подобни на пазара. При изтичане на срока на застраховката, се очаква реализиране на печалба – до 52 %. Дори при отрицателен резултат, инвестицията на клиента е защитена на 100% и ще бъде изплатена на падеж. Застраховката „Живот“ като инвестиционен инструмент съчетава сигурността на застраховката с възможността за доходност, което я прави по-стабилна и защитена алтернатива спрямо обикновените инвестиции. Доходността от такъв вид инвестиция е в пъти по-голяма от тази която предлага срочния банков депозит или крипто инвестиции, например. Дотук, най-голямата реализирана доходност от структурираният продукт „UNIQA Hi Invest“ в размер от 30.02% през 2023 г. За сравнение - при извършен пазарен анализ най-високите лихви на дългосрочни депозити са до 6.50% за румънски леу (RON) и до 4.50% за евро (EUR).

През август 2025 г. падежира "UNIQA Four Shares III" с доходност за периода от 6 години – 20.25%. Това е размерът на печалбата, която клиентите, избрали този продукт получават. Името „Four Shares“ се дължи на комбинацията от акциите на четирите най-големи технологични гиганта – Apple, Microsoft, Alphabet, Amazon, съдържащи се в този финансов инструмент, които очаквано бележат възход. Внимателно подбраната комбинация от финансови инструменти и стабилността и ефективността на структурираните инвестиционни продукти благоприятства за високата доходност на продуктите от този тип.

Това е едно от големите предимства на структурираните продукти на UNIQA – лесен и сигурен начин за участие в световните капиталовите пазари с минимално усилие от страна на клиента. Инвестиционните застраховки са подходящи и за лица с добра финансова култура, поддържащи ликвидни средства, които не са склонни да поемат рискове. В съвременния свят спокойствието е лукс, който обаче може да се превърне в реална стойност. С инвестиционните си застраховки UNIQA доказва, че личната сигурност и доходността не се изключват, а се допълват. Когато рискът е споделен и управляван професионално, спокойствието се превръща не само в усещане, а в резултат – измерим, предвидим и доходноносен.

РИСКОВЕТЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА

Противно на онова, което виждате в медиите, пътищата в България никога не са били по-безопасни. Кой има интерес от "Войната по пътищата"?

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография iSTOCK

За съжаление окаяните имитации на компании за медия мониторинг в България не са напреднали достатъчно, че да предложат статистически анализ на най-често обсъжданите теми в новинарските издания, предавания и сайтове. Но ако го правеха, почти сигурно словосъчетанието "войната по пътищата" щеше да заеме едно от първите места. Ако не и първото. Страничен наблюдател, отчитайки честотата, с която тематиката за пътните катастрофи присъства в медиите, би си помислил, че положението по пътищата на България е катастрофално и че нещата се влошават от ген на ген.

НО ВСЪЩНОСТ Е ТОЧНО ОБРАТНОТО. Статистиката на МВР за жертвите по пътищата показва 383 загинали в катастрофи до първата седмица на ноември. Това е с 383 повече, отколкото бихме искали, разбира се. Всяка жертва на пътя

е трагедия и всякакви усилия тя да се избегне са желателни и необходими. Но големият въпрос е дали тези усилия са насочени в правилната посока, и дали цялата тема за пътната безопасност не се отклонява и манипулира в частна полза. Защото тези 383 жертви за малко повече от 11 месеца тази година не са драстична ескалация и "война по пътищата", а всъщност са вторият най-нисък показател в България за последните 60 години. Рекордът засега се държи от 2020 година, когато локдауните и значителното оредяване на международния трафик през страната смъкнаха броя на загиналите до 463 души. През 2024 жертвите бяха 478. През 2025 ще са горе-долу толкова или малко по-малко, ако използваме статистиката за ноември и декември от предшните няколко години като прогнозен инструмент. Това ще е над три пъти по-малко от загиналите по пътищата през 1990 - когато автомобилите по българските пътища бяха над четири пъти по-малко отсега.

гарските пътища бяха над четири пъти по-малко отсега.

ЗАЩО ТОГАВА ПОСТОЯННО СЛУШАМЕ разни самозвани експерти да говорят за "черна статистика" и "война по пътищата"? На пръв поглед сравнението с останалите страни в ЕС им дава известно основание: ако не броим съседна Румъния, България има най-високото съотношение на жертви на 100,000 жители в общността. Но роля за това оказва и бързо полящото се население (което последното преброяване коригира с половин милион в посока надолу). Пък и сравнението с другите страни в ЕС е сравнение с абсолютните отличници в пътната безопасност. През 2024 средното съотношение жертви на пътя на 100,000 жители е било 4.6. Във всички други региони на света картината е значително по-мрачна, с изключение само на две отделни държави в Азия. В Русия загиналите на пътя са близо 11 души ▶

► на 100,000. В Индия - 12.6. В Съединените щати - 14.2 (тоест в България фаталните катастрофи са наполовина по-малко, отколкото в Америка). В Китай, където протече най-ускореното насищане на пазара с автомобили в историята, показателят бе 17.4 в последната година преди Covid.

Има няколко основни причини да драматизираме толкова ситуацията по пътищата в България.

ПЪРВАТА СЕ КРИЕ В МЕДИИТЕ, за които пътните катастрофи се превръщат във все по-важен източник на материал. От една страна, защото е лесно - отразяването на пътнотранспортно произшествие не изисква никакви специални усилия, квалификация, разследваща работа. От друга, защото е безопасно - негодуванието срещу виновниците за "войната по пътищата" е негодувание срещу неизвестен извършител. Хем насочва и отвежда натрупаната в обществото негативна енергия, хем няма да навлеche на журналиста неприятности със силните на деня. В резултат на това пътнотранспортните произшествия, които в миналото се отразяваха най-вече като статистика в колонките на вестниците, днес са централни теми в новините, и са постоянно пред очите на всички.

ВТОРАТА ПРИЧИНА Е, ЧЕ СЕ ПРОМЕНИ самият характер на катастрофите по пътищата. Големият брой жертви в миналото се дължеше на несвършените автомобили, снабдени обикновено само с най-базови системи за безопасност, и на лошото качество на пътищата. Днес автомобилният парк в България си остава доста стар, но е почти напълно подменен в сравнение с 2005 година например, и включва все повече машини с електронен контрол на стабилността, с въздушни възглавници, с предпазни клетки от висококачествена стомана около пътниците. А повечето пътища в страната, въпреки колосалните корупция и кражби в пътното строителство, са в по-добро състояние, отколкото са били в миналото. Променили са се обаче и други фактори, които имат обратния ефект. Например все по-лесният достъп за наркотици на фона на твърде вялите опити на държава да се бори с това (ако изобщо можем да говорим за опити). А също и фактът, че все повече хора имат възможност да карат автомобили с мощност и максимална скорост, несравними с тези в миналото. Обучението на младите шофьори по никакъв начин не е реагирало на това и в огромна степен си остава непроменено от 80-те години насам (или даже е по-

НАЙ-ОПАСНИТЕ ОБЛАСТИ В БЪЛГАРИЯ

Кърджалийска област е била най-безопасната в България през първата половина на 2025, показва справката ни в обобщените данни за произшествията на МВР. В Кърджалийска между януари и юни няма нито един загинал по пътищата, въпреки относително високия дял катастрофи (36.8 на 100,000 жители). Другите две области с най-нисък шанс за смърт в катастрофа са Ямбол (0.9 смъртни случая на 100,000 жители), и, донякъде парадоксално, София-град с 1.5 на 100,000. Друг курioз: Русенска област има най-високия процент катастрофи (98.3 на 100,000 жители), но много ниска смъртност (1.6 на 100,000).

На другия полюс, като районите с най-висока смъртност по пътищата, се нареждат три слабо населени области в Северна България. Монтана отчита 92 катастрофи и цели 7.1 загинали на 100,000 жители. В Силистра загиналите са 9.6 на 100,000. А най-опасната статистически област за шофьорите е Вигинска, където за първото полугодие са станали 44 катастрофи на 100,000 жители - сравнително умерен показател, но са загинали 12.8 души на 100,000.

НАЙ-МАЛКО ЖЕРТВИ - ПО МАГИСТРАЛИТЕ

Макар почти всички мерки срещу превишената скорост са насочени към магистралите, но статистиката показва, че те са всъщност най-безопасни. От смъртните случаи за първата половина на 2025 само 9.8% са се случили на магистрала. Малко над 16% са по общински пътища, тоест в населени места. По първокласните пътища са станали 25.7% от фаталните инциденти, по второкласните - 20.9%. Най-опасни са третокласните пътища, отговорни за почти 27% от жертвите.

оскъдно). Резултатът от тези фактори са катастрофи, които не се дължат на умора, на климатични фактори или на нещастно стечение на обстоятелствата, а са причинени от пълната неадекватност на човека зад волана. Като например онази, при която предрусал идиот с мощен автомобил се връза, летейки, в автобус на софийския градски транспорт. Подобни катастрофи, разбира се, въздействат на публиката по съвсем друг начин от обичайните.

ТРЕТАТА СЪЩЕСТВЕНА ПРИЧИНА да говорим постоянно за "война по пътищата" е, че немалко хора имат материална полза да се борят срещу нея. Съществена част от европейските фондове е достъпна за проекти в областта на пътната безопасност. Това обяснява защо само за няколко години в България се нароиха над 15 неправителствени организации, фокусирани в тази област, които постоянно запазват телевизионните студия с експерти, наблягащи на "черната статистика". Някои от въпросните експерти са бивши служители на Пътна полиция, явно преживели откровение едва след напускането си и изведнъж открили какво не е наред с движението по пътищата. Квалификацията на други е напълно имажинерна, но пък и никой не ги пита за нея. Несъмнено в тази област работят и компетентни, добронамерени хора. Но не са малко и онези, за които е изгодно да се драматизират и преувеличават проблемите. И, нарочно или неволно, да отклоняват разговора по темата от решенията, които всъщност биха дали резултат. Постоянното повишаване на глобите за превишена скорост и въвеждането на отвърленото навсякъде в Европа измерване на средна скорост по магистралите не са такива решения. Макар че без съмнение са благоприятни за бюджета на МВР. ■

БРЮКСЕЛ СТОЛИЦАТА НА ЕВРОПА

Там, където историята, културата и модерният живот се срещат на всяка улица.
Лети сега с удобен директен полет на България Еър!

Билетът в икономична класа включва:

- право на ръчен багаж до 12 кг
- безплатен кетъринг на борда
- безплатен онлайн check-in

България Еър

Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

THE DANGERS OF SAFETY

Contrary to what you see in the media, Bulgaria's roads have never been safer. Who cares about the "War on the Roads"?

Unfortunately, Bulgaria's pathetic imitations of media monitoring companies have not gone so far as to offer statistical analysis of the most frequently discussed topics in news outlets, shows and websites. But if they did, the phrase "war on the roads" would almost certainly be one of the top spots. A casual observer, given the frequency with which the topic of road accidents is present in the media, would think that the situation on Bulgaria's roads is catastrophic and that things are getting worse by the day.

IN FACT, IT IS EXACTLY THE OPPOSITE.

The Ministry of Interior's statistics on road victims show 383 deaths in accidents from January to the first week of November. This is 383 more than we would like, of course. Every road casualty is a tragedy, and any efforts to avoid it are desirable and necessary. But the big question is whether these efforts are focused in the right direction, and whether the entire topic of road safety is not being diverted and manipulated for private gain. Because these 383 casualties in a little over 11 months this year are not a drastic escalation and a "war on the roads", but are actually the second lowest figure in Bulgaria in the last 60 years. The record so far is being held by the year 2020, when lockdowns and the significant reduction in international traffic through the country decreased the number of

ЖЕРТВИ НА ПЪТЯ НА 100,000 ДУШИ ROAD DEATHS PER 100,000 PEOPLE

1. Зимбабве / Zimbabwe	41.2
2. Либерия / Liberia	38.9
3. Еритрея / Eritrea	37.9
4. ЦАР / Central African Republic	37.7
5. Южен Судан / South Sudan	36.7
...	
60. Китай / China	17.4
69. Бразилия / Brazil	16.0
81. САЩ / United States	14.2
99. Мексико / Mexico	12.8
103. Индия / India	12.6
128. Русия / Russia	10.6
129. Украйна / Ukraine	10.5
130. Египет / Egypt	10.1
139. Румъния / Romania	8.6
145. БЪЛГАРИЯ / Bulgaria	7.8
153. Гърция / Greece	6.3
162. Полша / Poland	5.0
164. Франция / France	4.6
ЕС средно / EU Average	4.6
176. Испания / Spain	3.7
179. Германия / Germany	3.3
...	
184. Дания / Denmark	2.6
185. Швеция / Sweden	2.2
186. Норвегия / Norway	2.1
187. Япония / Japan	2.1
188. Сингапур / Singapore	2.1

deaths to 463 people. In 2024, the casualties were 478. In 2025, there will be about the same or slightly less, if we use the statistics for November and December of the previous few years as a forecasting tool. This is more than three times fewer than the number of road deaths in 1990, when there were more than four times fewer cars on Bulgarian roads than now.

WHY THEN DO WE CONSTANTLY HEAR

various self-proclaimed experts talking about "black statistics" and "war on the roads"? At first glance, a comparison with other EU countries gives them some justification: if we do not count neighbouring Romania, Bulgaria has the highest ratio of victims per 100,000 inhabitants in the community. But the rapidly melting population also plays a role in this (which the latest census adjusted downward by half a million). Moreover, the comparison with other EU countries is a comparison with the absolute top performers in road safety. In 2024, the average ratio of road deaths per 100,000 inhabitants in the block was 4.6. In all other regions of the world, the picture is significantly bleaker, with the exception of only two separate countries in Asia. In Russia, road deaths are nearly 11 people per 100,000. In India - 12.6. In the United States, 14.2 (that is, in Bulgaria, fatal accidents are half as many as in America). In China, where the most accelerated saturation of the car ►

EO Dent

DENTAL CLINIC

ДЕНТАЛНА ЕСТЕТИКА

DENTALESTHETICS

ИМПЛАНТОЛОГИЯ

IMPLANTOLOGY

ОРАЛНА ХИРУРГИЯ

ORAL SURGERY

ПАРОДОНТОЛОГИЯ

PERIODONTOLOGY

ДЕТСКА ДЕНТАЛНА

CHILDRENS

МЕДИЦИНА

DENTISTRY

ЛЕЧЕНИЕ С ЛАЗЕР

LASER TREATMENT

ОРТОДОНТИЯ

ORTHODONTICS

ОРТОПЕДИЯ

ORTHOPEDY

3D ДИАГНОСТИКА

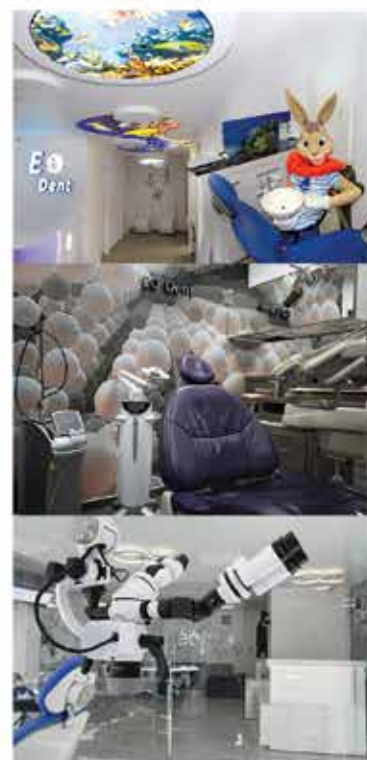
3D DIAGNOSTICS

ФИЗИОТЕРАПИЯ

PHYSIOTHERAPY

АЛЕРГОЛОГИЯ

ALLERGOLOGY

Създаваме усмивки с любов!

We create smiles with love!

EO Дент е най-голямата верига дентални клиники в България, която е акредитирана университетска база за специализации на лекари по дентална медицина – общо единадесет на брой клиники с екип от над 500 професионалисти в различни сфери на денталната медицина.

Много години опит, доверие и сигурност!

EO Dent is the largest chain of dental clinics in Bulgaria, which is an accredited university base for specializations of dental doctors – a total of eleven clinics with a team of over 500 professionals in various fields of dental medicine.

Many years of experience, trust and security!

www.eo-dent.com

www.eo-implant.com

info@eo-dent.com

 EODent

 @eo.dent

► market in history took place, the indicator was 17.4 in the last year before Covid. There are several main reasons for dramatising the situation on the roads in Bulgaria so much.

THE FIRST REASON IS THE MEDIA, for which road accidents are becoming an increasingly important source of material. On the one hand, because it is easy: covering a road accident does not require any special efforts, qualifications, or investigative work. On the other hand, because it is safe: resentment against those responsible for the "war on the roads" is resentment against an unknown perpetrator. It both directs and takes away the negative energy accumulated in society, and will not get the journalist into trouble with the powerful of the day. As a result, road accidents, which in the past were mostly reflected as statistics in newspaper columns, are now central topics in the news, and are constantly in front of everyone's eyes.

THE SECOND REASON IS that the very nature of road accidents has changed. The large number of victims in the past was due to imperfect cars, usually equipped with only the most basic safety systems, and the poor quality of the roads. Today, the car fleet in Bulgaria remains quite old, but it has been almost completely replaced compared to 2005, for example, and includes more and more machines with electronic stability control, with airbags, with safety cages made of high-strength steel around the passengers. And most of the country's roads, despite the colossal corruption and theft in road construction, are in better condition than they were in the past. However, other factors have also changed, which have the opposite effect. For example, the increasingly easy access to drugs against the background of the state's very sluggish attempts to combat this (if we can even say attempts). And also the fact that more and more people have the opportunity to drive cars with power and maximum speed, incomparable to those in the past. The training of young drivers has not responded to this in any way and has remained largely unchanged since the 1980s (or is even scarcer). The result of these factors is accidents that are not due to fatigue, climatic factors or an unfortunate coincidence, but are caused by the complete inadequacy of the person behind the wheel. Such as the one in which a drunken idiot with a powerful car crashed, flying, into a Sofia public transport bus. Such accidents, of course, affect the audience in a completely different way than usual.

THE THIRD SIGNIFICANT REASON why we constantly talk about the "war on the roads" is that quite a few people have a material ben-

THE MOST DANGEROUS AREAS IN BULGARIA

Kardzhali region was the safest in Bulgaria in the first half of 2025, our report on the Ministry of Interior's summarized accident data shows. In Kardzhali region, there was not a single road death between January and June, despite the relatively high accident rate (36.8 per 100,000 inhabitants). The other two regions with the lowest chance of death in a road accident are Yambol (0.9 deaths per 100,000 inhabitants), and, somewhat paradoxically, Sofia city with 1.5 per 100,000. Another curiosity: Ruse region has the highest accident rate (98.3 per 100,000 inhabitants), but a very low mortality rate (1.6 per 100,000).

At the other extreme, as the regions with the highest road mortality rate, there are three sparsely populated regions in Northern Bulgaria. Montana reports 92 accidents and as many as 7.1 deaths per 100,000 inhabitants. In Silistra, the number of deaths is 9.6 per 100,000. And the most dangerous statistical area for drivers is Vidinska, where in the first half of the year there were 44 accidents per 100,000 inhabitants - a relatively moderate indicator, but 12.8 people died per 100,000.

LEAST VICTIMS - ON HIGHWAYS

Although almost all measures against speeding are aimed at highways, statistics show that they are actually the safest. Of the deaths in the first half of 2025, only 9.8% occurred on highways. A little over 16% were on municipal roads, that is, in populated areas. 25.7% of fatal accidents occurred on first-class roads, 20.9% on second-class roads. The most dangerous are third-class roads, responsible for almost 27% of victims.

efit from fighting against it. A significant part of European funds is available for projects in the field of road safety. This explains why in just a few years, over 15 non-governmental organisations focused on this area have appeared in Bulgaria, which constantly feed television studios with experts emphasising the "black statistics". Some of the experts in question are former Traffic Police officers, who apparently had a revelation only after leaving and suddenly discovered what was wrong with road traffic. The qualifications of others are completely imaginary, but no one asks them about

it. Undoubtedly, there are competent, well-intentioned people working in this field. But there are also quite a few for whom it is profitable to dramatise and exaggerate the problems. And, intentionally or unintentionally, to divert the conversation on the topic from the solutions that would actually yield results. The constant increase in speeding fines and the introduction of the measurement of average speed on highways, which is rejected everywhere in Europe, are not such solutions. Although they are undoubtedly favourable for the budget of the Ministry of Internal Affairs. ■

50 | **МЕГА, ГИГА, ТЕРА**
MEGA, GIGA, TERA

Земна вена, от Сяоюн Шъ
Ground vein, by Xiaoying Shi

48 | **КРАЯТ НА ПРИКАЗКАТА**
THE FAIRYTALE'S END

56 | **ПАЛЯЧОТО С ЕЛЕКТРИЧЕСКИЯ ТРИОН**
THE CLOWN WITH THE CHAINSAW

КРАЙ НА ПРИКАЗКАТА: ЕЛЕКТРОМОБИЛИТЕ ЩЕ ПЛАЩАТ НА ИЗМИНАТ КИЛОМЕТЪР

Швейцария е първата страна, която ще въведе компенсационно облагане за EV

Швейцария е на път да стане първата държава в Европа, която ще въведе компенсационно данъчно облагане за електро-мобилите, съобщава ANSA. Федералният съвет на страната е открил конституционна процедура, която да позволи да бъдат таксувани електро-мобилите и средствата да отиват за поддръжка и разширяване на пътната мрежа.

Предложението предвижда две възможности - или такса на изминато разстояние в размер на 5.40 швейцарски франка (5.78 евро) на 100 километра, или така при зареждане на електро-мобилите в размер от 22.8 цента на киловатчас. Новото правило трябва да бъде потвърдено от референдум, но според социолозите ще го спечели с лекота, и се очаква да влезе в сила до 2030 година.

Швейцария търси решение на проблем, пред който са изправени и всички други държави в Европа. Поддръжката на пътищата на континента най-често се финансира с приходите от данъци върху автомобилите, и най-вече от акциз и ДДС върху горивата. Електрическите ав-

томобили обаче не плащат тези данъци, а за да се насърчи масовизацията им, на много места са освободени и от други такси, като ДДС при покупката, данък МПС и пътен данък.

В Швейцария пътната инфраструктура се финансира от FOSTRA, Фонда за националните пътища и трафика. Събраните средства в него се ползват и за пътища, и за подобряване на градската среда в населените места. Идеите на Федералния съвет се подкрепят напълно от Швейцарския туристически клуб, TCS - най-влиятелната организация на автомобилистите в страната. TCS разпространи становище, че "независимо дали използват електрически мотор или вътрешно горене, всички шофьори в бъдеще ще трябва да участват в инфраструктурните разходи".

Някои експерти дори изказват мнение, че електро-мобилите трябва да плащат повече, защото като цяло са значително по-тежки от конвенционалните автомобили и съответно амортизират в по-голяма степен пътната мрежа. ■

END OF THE FAIRYTALE: EV DRIVERS WILL PAY PER KILOMETER

Switzerland is the first country to introduce a compensatory tax on EVs

Switzerland is on track to become the first country in Europe to introduce a compensatory tax on electric cars, ANSA reports. The country's Federal Council has opened a constitutional procedure that would allow electric cars to be charged and the funds to be used to maintain and expand the road network.

The proposal provides for two options - either a distance-based tax of 5.40 Swiss francs (5.78 euros) per 100 kilometers, or a 22.8 cents per kilowatt-hour for charging electric cars. The new rule must be confirmed in a referendum, but according to sociologists it will win easily, and is expected to come into force by 2030. Switzerland is looking for a solution to a problem that all other countries in Europe are also facing. Road maintenance on the continent is most often financed by car taxes, especially excise duty and VAT on fuel. Electric cars, however, do not pay these taxes, and in order to encourage their mass adoption, they are also exempted from other taxes in many places, such as VAT on purchases, vehicle tax and road tax.

In Switzerland, road infrastructure is financed by FOSTRA, the National Roads and Traffic Fund. The funds collected in it are used both for roads and for improving the urban environment in populated areas. The Federal Council's ideas are fully supported by the Swiss Tourist Club, TCS - the most influential motorists' organization in the country. TCS has issued a statement that "regardless of whether they use an electric motor or internal combustion, all drivers will have to contribute to the infrastructure costs in the future". Some experts even express the opinion that electric vehicles should pay more because they are generally significantly heavier than conventional cars and therefore depreciate the road network to a greater extent. ■

MAZDA CX-60

УСЪВЪРШЕНСТВАН МОДЕЛ 2025
Сега с 20 000 лв. ЕКО БОНУС

8-степенен автоматик, 4x4

Изберете между:

Diesel M-Hybrid 48V

3.3L, 6 цилиндъра - редови, 254кв
или

Plug-in Hybrid

2.5 бензин, 327КВ, 62км пробег на ток, 5.8 сек 0 – 100км/ч

Заявете тестово шофиране и открийте разликите.

mazda.bg

CRAFTED IN JAPAN

Разход на гориво WLTP комбинирано, от 5,8 до 8,4 л/100км. CO₂ емисии от 31 до 142 г/км

DRIVE TOGETHER

МІТА, ГІТА, ТЕРА

Опознахме добрата и лошата страна на новите технологии. Сега идва редът на глупавата страна

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотогарафия iSTOCK

Светът едва ли ще чества този юбилей. Жалко. Понякога идеите променят историята повече, отколкото битките. Но поне ние ще отбележим, че точно преди 30 години излезе бестселърът „Да бъдеш дигитален“ (Being Digital). Чуйте гумите, написани през 1995:

„Да бъдеш дигитален е различно. Не трябва да чакаме откритието. То е тук. То е сега. Всяко поколение ще става по-дигитално от предходното, почти генетично. Повече от всякога, контролът върху дигитално-то бъдеще е в ръцете на младите. Нищо не може да ме направи по-щастлив.“

УМБЕРТО ЕКО НАРЕЧЕ АВТОРА „аятолах на Мрежата“. И наистина, малцина са вярвали толкова – и сторили толкова – за дигитализацията на света от Никълъс Негропonte. Животът му е история сама по себе си. Син на скиора Димитриос Негропonte от стар гръцки хиоски род, който не поздравил Хитлер на Олимпиадата през 1936, а после станал корабен магнат, Никълъс има още трима братя, един от които ръководеше разузнавателните служби на САЩ. Другите се занимават с изкуство и бизнес.

Не семейството обаче прави образа му интересен. Негропonte е архитект по професия, но отрано проглежда в цифровото бъдеще. Основава и ръководи дигиталната лаборатория в Масачузетския технологичен институт. Става съосновател и на влиятелното списание Wired. Друга негова роля е асоциацията „Лантоп за всяко дете“. Оптимизмът и визионерството му нямат граници до днес.

ИНАЧЕ, В BEING DIGITAL НЕГРОПОНТЕ ПРЕДСКАЗА, че телефоните могат и без жици. Ето и основната идея: досега сме живели в свят на атоми, сега живеем в свят на битове – и всичко се променя. Атомите изграждат материалното, битовете – виртуалното. Модерността е разменяла атоми-стоки, постмодерност-

та – битове-информация. Светът на битовете освобождава. Разкрепостява личността, защитава съкровено, премахва статистиката, формулира човека като индивидуално съзнание.

В епизода, кръстен подobaващо „Ера на оптимизма“, Негропonte описва дигиталния триумф с четирите му признака. Децентрализация (на индустрии, гържави, представи). Глобализация (правителствата ще стават по-малки, проблемите – всеобщи). Хармонизация (сътрудничество вместо конкуренция). Изобилие от възможности (нова надежда там, където надежда няма). Технологиата ще ни спаси. И ще се възцари прекрасна, дигитална, интерактивна Аркадия.

МОЖЕМ ДА СЕ ВЪЗХИТИМ на пророческия дар на Никълъс Негропonte. Кое не е така днес? Светът е по-цифров от всякога – като пари, комуникация, забавление. Негропonte предвиди „Интернет на нещата“ (Internet of Things) госта преди тази концепция за компютърна мрежа, в която „умните“ устройства общуват помежду си и с околната среда, да имаше име. Разказват, че си представял как машината и човекът заедно ще изработват архитектурен дизайн, като си помагат взаимно. Идеята му, че медиите, компютри и телекомуникации ще се интегрират взаимно, отдавна е факт. Цялата икономика вече работи главно с „битове“. Да не говорим, че бумът на изкуствения интелект обещава още от същото. Мега, гига, тера: дигиталният свят расте като балон, надуван от великани.

НО ИМА НЕЩО, КОЕТО НЕГРОПОНТЕ НЕ ВИДЯ: тъмната страна на „технооптимизма“. Подцени отрицателните ефекти на дигитализацията – шпионирането, дезинформацията, тиранията на алгоритмите, опасността изкуственият интелект да занули цели професии – още преди всяко дете по света да получи лаптоп. При това пандемията показва, че битовете не могат да ни спасят от всичко

– и не могат да заместят атомните ни тела, с тяхната жажда за материално, човешко, телесно общуване.

Дигиталното не само освобождава, но и поробва. Не само брани съкровено, но и му посяга. Не само индивидуализира, но и унифицира. Уж младите контролират бъдещето, но дали машината няма да им вземе волана? Такава е логиката на всяка революция: хем изгражда, хем руши.

ДАЛИ ДНЕС АРХИТЕКТЪТ-ОПТИМИСТ ще признае, че всяка Утопия е и Антиутопия? Че това, което ни прилича на Аркадия, понякога напомня и Края на света? Не знам, не съм разговарял с него.

Преди години обаче разговарях с истински майстор на антиутопиите – канадската писателка Маргарет Атууд. За нея двете са сиамски близнаци: в утопията има антиутопия, и обратното: „Вижте Туитър! Основателят Джек Дорси твърдеше: „Ами просто искаме всички хора да се сприятеляват, да си споделят“... А после вижте какво стана... Създадените от човека технологии имат винаги добра, лоша – и глупава страна, за която в началото никой не подготвя.“

ДОБРА, ЛОША И ГЛУПАВА СТРАНА. Хубаво казано. В началото беше добрата – с оптимизма на визионери като Никълъс Негропonte. Сега дойде лошата – технологичният взрив ни уплаши и вече се чудим къде да се крием утре.

Явно предстои да изживеем глупавата страна на технологиите. Това донякъде е успокоително. Глупостта е стара познаница. Досега не е унищожила цивилизацията, въпреки че полага сериозни усилия. Даже напротив, прави света неуправляем, непредсказуем, често свободен – и понякога смешен. Като че ли безгрешните технологии имат нужда от нашата глупост, за да си останем слаби, грешни – и живи.

Защото, каквото и да си говорим, ние не сме битове. И слава Богу, никога няма да бъдем. ■

MEGA, GIGA, TERA

We have learned the good and bad sides of new technologies.
Now comes the turn of their stupid side

By BOYKO VASILEV / Photography iSTOCK

The world will hardly celebrate this anniversary. Too bad. Sometimes, ideas change history more than battles. But at least we will note that exactly 30 years ago, the bestseller “Being Digital” was published. Listen to the words written in 1995:

“Being digital is different. We don’t have to wait for discovery. It is here. It is now. Each generation will become more digital than the previous one, almost genetically. More than ever, control over the digital future is in the hands of the young. Nothing could make me happier.”

UMBERTO ECO CALLED THE AUTHOR “the ayatollah of the Internet.” And indeed, few have believed as much – and done as much – about the digitalisation of the world as Nicholas Negroponte. His life is a story in itself. The son of skier Dimitrios Negropontis from an old Greek family from Chios, who did not salute Hitler at the 1936 Olympics and later became a shipping magnate, Nicholas has three more brothers, one of whom headed the US intelligence services. The others are involved in art and business.

However, it is not his family that makes his image interesting. Negroponte is an architect by profession, but he saw the digital future early on. He founded and directed the Digital Lab at the

Никълъс Негропонте
Nicholas Negroponte

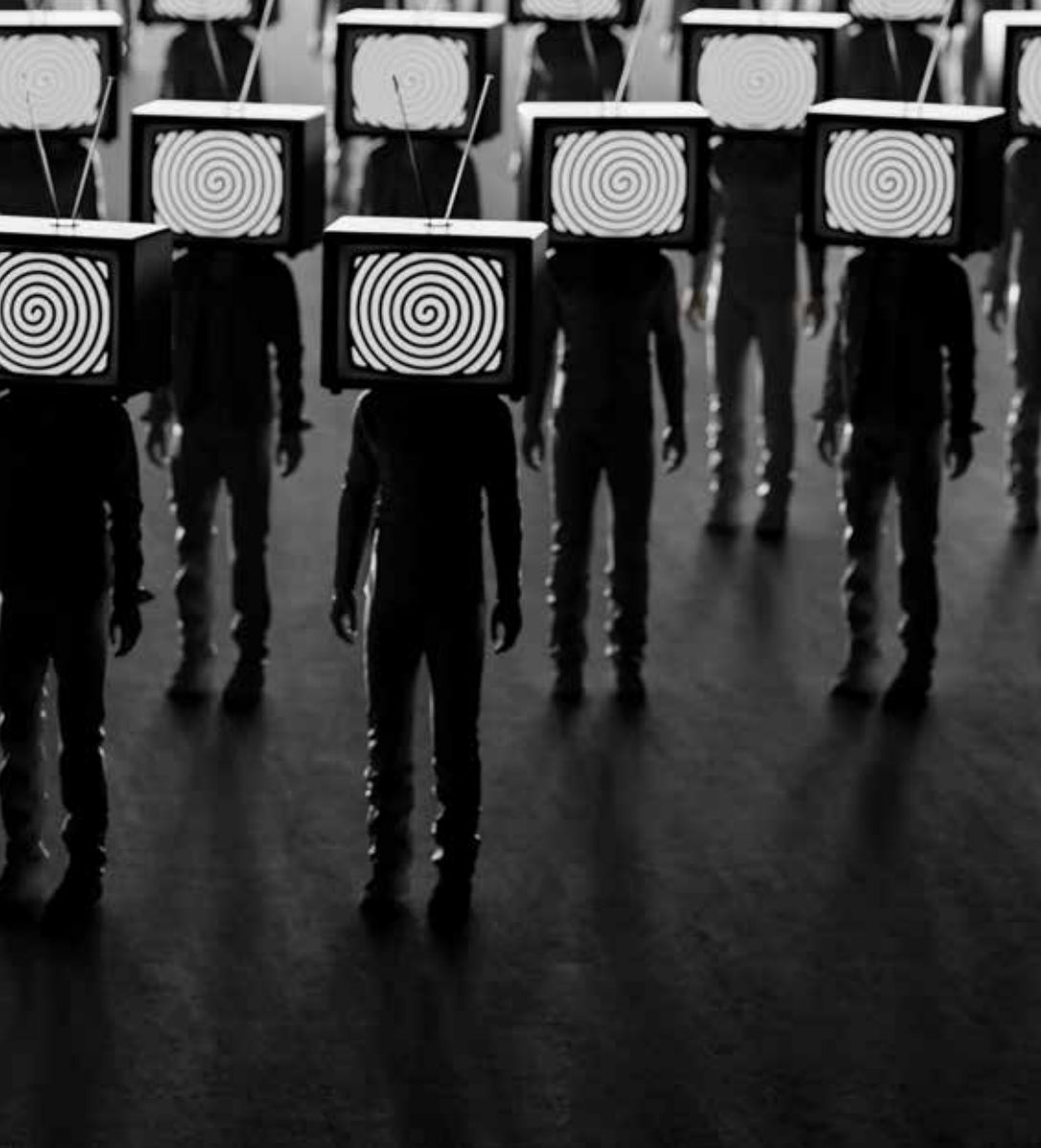

Massachusetts Institute of Technology. He also co-founded the influential magazine Wired. Another of his creations is the association “Laptop for Every Child”. His optimism and vision have no limits to this day.

BY THE WAY, IN ‘BEING DIGITAL’ Negroponte predicts that phones can be not just wireless but buttonless. Here is the main idea: until now we have lived in a world of atoms, now we live in a world of bits – and everything is changing. Atoms build the material, bits – the virtual. Modernity has exchanged atoms-goods, postmodernity – bits-information. The world of bits liberates. It frees the personality, protects the most intimate, eliminates statistics, and formulates man as an individual consciousness.

In the epilogue, appropriately named “The Era of Optimism”, Negroponte describes the digital triumph with its four signs. Decentralisation (of industries, countries, ideas). Globalisation (governments will become smaller, problems - universal). Harmonisation (cooperation instead of competition). Abundance of opportunities (new hope where there is no hope). Technology will save us. And a wonderful, digital, interactive Arcadia will reign.

WE CAN ADMIRE the prophetic gift of Nicholas Negroponte. What isn’t so today? The world is more digital than ever – money, communication, entertainment. Negroponte envisioned the “Internet of Things” long before this concept of a computer network in which “smart” devices communicate with each other and with the environment had a name. It is said that he imagined how machine and man would work together to

create architectural designs, helping each other. His idea that media, computers and telecommunications would integrate with each other has long been a fact. The entire economy now works mainly with "bits". Not to mention that the boom in artificial intelligence promises more of the same. Mega, giga, tera: the digital world is growing like a balloon inflated by giants.

BUT THERE IS SOMETHING NEGROPONTE couldn't foresee: the dark side of "techno-optimism." He underestimated the negative effects of digitalisation – spying, disinformation, the tyranny of algorithms, the danger that artificial intelligence will wipe out entire professions – even before every child in the world gets a laptop. Moreover, the pandemic has shown that bits cannot save us from everything – and they cannot replace our atomic bodies, with their thirst for material, human, bodily communication. The digital not only liberates, but also enslaves. Not only does it defend the sacred, but it also encroaches on it. Not only does it individualise, but it also unifies. The young supposedly control the future, but won't the machine take the wheel from them? Such is the logic of every revolution: it both builds and destroys.

WILL THE OPTIMISTIC ARCHITECT admit today that every Utopia is also an Anti-Utopia?

That what looks like Arcadia to us sometimes reminds us of the End of the World? I don't know, I haven't talked to him.

However, years ago, I talked to a true master of dystopias - the Canadian writer Margaret Atwood. For her, the two are Siamese twins: in utopia, there is dystopia, and vice versa: "Look at Twitter! The founder Jack Dorsey said: 'Well, we just want all people to be friends, to share'... And then look what happened... Man-made technologies always have a good, a bad, and a stupid side, which no one suspects at first."

GOOD, BAD AND STUPID SIDE. Well said. In the beginning, there was the good side – with the optimism of visionaries like Nicholas Negroponte. Now the bad side has come – the technological explosion has scared us, and we are already wondering where to hide tomorrow. Apparently, we are about to experience the stupid side of technology. This is somewhat reassuring. Stupidity is an old acquaintance. So far, it has not destroyed civilisation, although it is making serious efforts. On the contrary, it makes the world unmanageable, unpredictable, often free - and sometimes funny. As if flawless technologies need our stupidity to remain weak, sinful, and alive. Because, whatever we say, we are not bits. And thank God, we never will be. ■

Силата на информацията

АПИС представя

ПРАВЕН ПОМОЩНИК

вашият нов дигитален партньор в правото

Новият продукт на Апис „Правен помощник“ представлява уникална платформа, която интегрира иновациите в изкуствения интелект с практическите нужди на правната общност. Системата е проектирана да автоматизира рутинни процеси като изготвяне на правни документи, анализ на данни и обработка на информация, така че юристите да могат да посветят времето си на съществени и сложни казуси.

Потребителите получават достъп до интуитивни инструменти за създаване на иски молби, жалби, тълкувания, договори и други правни документи, както и възможности за автоматизиран анализ на съдебни и административни актове. Така се спестяват време и ресурси, като се гарантира максимална точност и надеждност на резултатите, които дава продуктът.

По този начин платформата служи като ефективен асистент, който се справя с повтарящите се задачи и позволява на юристите да се фокусират върху най-съществената част от своята работа.

Платформата предлага широк набор от автоматизирани правни инструменти в различни сфери на правото, включително:

- **Генериране на правни документи:** Бързо изготвяне на жалби (срещу актове на КАТ, наказателни постановления, решения по ЗОП), иски молби (включително по чл. 19, ал. 3 от ЗЗД), отговори на иски молби, въззивни жалби, отговори на въззивни жалби, договори (за покупко-продажба на МПС) и цели комплекти с фирмени документи за регистрация на ЕООД, ООД и ЕТ;
- **Анализ и извличане на данни:** Задълбочен анализ на иски молби, отговори и експертни заключения, както и автоматизирано извличане на данни за фирми от Търговския регистър и за имоти (включително вещни тежести) от справки на Агенцията по вписванията;
- **Специализирани инструменти:** Симулации на разпити в наказателния процес, автоматизирано попълване на декларации и изготвяне на молби за незабавна защита при домашно насилие и други.

„Правен помощник“ не просто улеснява работата – той променя начина, по който юристът използва технологиите, превръщайки ги в свой надежден съюзник.

Безплатен пълнофункционален достъп за 24 часа

Апис ще предостави на всеки, който се интересува от „Правен Помощник“ и заяви желанието си да го разгледа **тук:** <https://events.apis.bg/FreeReg/Default.aspx?od=120020dc-6c4d-4b3c-805f-a37128b27ebe&source=dealer&code=997>.

Достъпът се осъществява през обичайния ни продуктов сайт <http://web.apis.bg>, с потребителско име и парола, които ще получите след като заявите достъп.

„Правен Помощник“ се достъпва от менюто на продуктите в лявата страна на екрана, като е разположен най-долу в списъка с продукти.

Информация за новата платформа с включени видеоматериали ще намерите на сайта на АПИС: <https://apis.bg/bg/product/praven-pomoshtnik>. Ако ви е необходима допълнителна информация за условията за ползване и абонамент, можете да се обърнете към нас на тел. **02/923 98 00, 02/980 4827, 0700 44 944.**

BLOOMBERG TV BULGARIA НАВЪРШИ 10 ГОДИНИ

Bloomberg TV Bulgaria, водещата бизнес телевизия в страната, отбеляза 10-ия си юбилей през октомври. "За последните 10 години изградихме внушаващо доверие медийна марка в България", заяви Майкъл Блумбърг, основателят на Bloomberg LP, в специално видеообращение до българските зрители и до екипа на медията в България. "Нека продължаваме да сме лидери в основните на данни бизнес новини. Така че честито, Bloomberg TV Bulgaria, продължавайте добрата работа. Страхотни сте!".

Главната роля на Bloomberg TV Bulgaria е да помага на инвеститорите, финансовите професионалисти и обикновените хора в България да взимат информирани финансови решения, обясни Джеф Грийн, изпълнителен продуцент на Bloomberg TV Bulgaria, в предаването "Бизнес старт" с

могат да вземат информирани финансови решения". Bloomberg TV България помага на инвеститорите на българския пазар да диверсифицират портфолиото си, включвайки капиталови пазари и алтернативни активи и да не се фокусират само върху пазара на недвижими имоти. ■

водещ Христо Николов. "Ключова цел на медията е да обяснява как световните финансови събития влияят на българския пазар и как българите

CELEBRATING 10 YEARS OF BLOOMBERG TV BULGARIA

Bloomberg TV Bulgaria, the country's leading business television channel, celebrated its 10th anniversary in October. "Over the past 10 years, we have built a trusted media brand in Bulgaria," said Michael Bloomberg, founder of Bloomberg LP, in a special video message to Bulgarian viewers and the media team in Bulgaria. "May we continue to be the leader in data-driven business news. So congratulations, Bloomberg TV Bulgaria, keep up the good work. Strahotni ste ('you are awesome' in Bulgarian)".

Bloomberg TV Bulgaria's main role is to help investors, financial professionals and ordinary people in Bulgaria make informed financial decisions, explained Jeff Green, executive producer of Bloomberg TV Bulgaria, on the show "Business Start" with host Hristo Nikolov. "A key goal of the media is to explain how global financial events affect the Bulgarian market and how Bulgarians can make informed financial decisions." ■

БАУД NEXТGEN: БЪДЕЩЕТО НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Нова платформа за идеи, иновации и сътрудничество във финансовата индустрия

На 21 октомври 2025 г. Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД) постави началото на ново поколение финансови форуми с първото издание на „БАУД NextGen: Бъдещето на инвестициите“. Събитието обедини над 150 представители на сектора и международни експерти, за да очертае визията за развитието на инвестиционната индустрия в следващото десетилетие.

„Бъдещето на инвестициите не може да се гради в изолация – то се създава заедно, чрез иновации, доверие и сътрудничество“, подчерта г-жа Наталия Петрова, председател на БАУД.

Форумът даде заявка да се превърне в ежегодна платформа за диалог между поколенията във финансовия сектор – място, където регулатори, управляващи дружества, борси и партньори споделят визии и отговорности за модерна и достъпна инвестиционна среда в България. Темите за дигитализацията, финансовата грамотност и еврозоната поставиха страната ни в центъра на европейския разговор за бъдещето на финансите.

„С NextGen поставяме България на европейската карта на иновациите и сътрудничеството във финансовия сектор“, заяви председателят на БАУД, Наталия Петрова. „Заедно с регулаторите, борсата и нашите междуна-

родни партньори слагаме началото на диалог отвъд институциите, поколенията и границите.“

Събитието се реализира с подкрепата на Assetera, Evrotrust и Iris Solutions.

БАУД NextGen вече се очертава като традиция, която свързва идеи, хора и визии за устойчиво финансово бъдеще.

Повече информация: www.baud.bg

Богатството е повече от пари.

Всичко, което трябва да
знаеш за него.

Кой го притежава, кой го
създава и как да мислиш в
контекста на своето.

Контекстът променя всичко.

ПАЛЯЧОТО С ЕЛЕКТРИЧЕСКИЯ ТРИОН

Подиграван и осмиван, Хавиер Милеу доказва В Аржентина, че дори днес една страна може да живее разумно и според чергата си. В състояние ли е България да усвои урока?

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотогарафия iSTOCK

Наричаха го палячо, луг, опасен популист, дори "реалния Ос-тин Пауърс", по аналогия с пародийния суперагент, изигран от Майк Майърс. Хавиер Милеу, избран за президент на Аржентина в края на 2023, за мнозина наблюдатели изглеждаше като финалното действие в аржентинския политико-икономически фарс, който продължава вече десетилетия.

Само две години по-късно обаче скептичните наблюдатели са принудени да преглъзнат коментарите си, защото Милеу не само успя за пръв път от над десетилетие да изведе аржентинските финанси на плюс, но и постигна нещо, което истинските популисти в другите държави смятат за невъзможно: проведе непопулярни реформи, без да загуби популярност. Всъщност този 55-годишен икономист е на път да докаже, че дори в съвременната епоха не само отделният човек, но и една цяла държава е способна да живее според чергата си и да харчи само това, с което разполага.

ПЪРВОНАЧАЛНИЯТ СКЕПТИЦИЗЪМ бе разбираем, в интерес на истината. Милеу в много отношения звучеше като завършения политически шут. Някогашен

футболен вратар, инструктор по тантрически секс и солист на рок група, пееща кавъри на Rolling Stones, той изповядва свободната любов, легализация на наркотиците и проституцията, настоява, че може да говори с животните и дори с Бог, и плати 50,000 долара, за да произведе пет клонинга на любимото си куче Конан. Предиборните му митинги, на които той неизменно размахваше огромен електрически трион в знак на решимостта си да ореже правителствените разходи, наистина не вдъхваха особено доверие в здравомислието на бъдещото управление. Но това здравомислие днес е неоспорим факт. Клоун на екрана и на сцената, Милеу се оказа твърде разумен в президентския кабинет. Поел страната след десетилетие на огромни бюджетни дефицити и при инфлация, клоняща към 200 процента, той бързо дерегулира икономиката, съкрати с 30% бюрокрацията, намали наполовина броя на министерствата, девалвира песото с 54%, опрости данъците. Още в края на първата му пълна година на власт Аржентина отчете бюджетен излишък, а икономиката порасна с 6.3%.

РАЗБИРА СЕ, КАКТО ВСЕКИ ПОПУЛИСТ ще ви каже, подобни действия си имат и цена. Синдикатите започнаха все по-

ожесточени кампании срещу масовите му съкращения. Девалвацията на песото първоначално засили инфлацията до почти 290% миналата пролет - не нещо необичайно за преживялата множество инфлации и хиперинфлации Аржентина, но все пак разочаровашо от човека, който обеща парична стабилност. Започнаха и неизбежните корупционни скандали, стигнали дори до сестрата на Милеу (в предишната кампания той бе обещал да я направи Първа дама, но после размисли и обяви, че позицията на Първа дама е ненужна отживелица). В същото време атаките на спекулантите срещу песото се засилиха и националната банка трябваше да харчи все по-голяма част от валютните си резерви, за да го стабилизира.

НЕДОВОЛСТВОТО ОТ ПРОМЕНЕТЕ ВЗЕ да се натрупва и през септември La Libertad Avanza, партията на Милеу, загуби регионалните избори в Буенос Айрес с почти 15% разлика от Fuerza Patria, перонистката опозиция. И анализатори, и социолози предричаха повторение на този резултат на междинните парламентарни избори на 26 октомври. Но аржентинските анализатори и социолози се оказаха също толкова надеждни, колкото и бъл-

гарските: Милеи спечели вота с почти 41% и увеличи мнозинството си в долната камара с 42 места, а в сената - с 10. "Прескочихме повратната точка", обяви президентът след вота, и добави, че вече няма какво да го спре да завърши мисията си: "да извлече паразита" на раздутия публичен сектор от аржентинската икономика.

ИМЕННО ВЪПРОСНИЯТ "ПАРАЗИТ" е главният виновник за десетилетията икономически трудности в Аржентина, увенчани от пет дефолта по външния дълг. Разбира се, и множество други фактори влияят, но най-същественият е този: поредица правителства още от ерата на Перон насам откриха, че могат да си купуват подкрепа, като харчат повече пари, отколкото имат. Голяма част от това харчене бе именно за раздуване на публичния сектор и администрацията; за създаване на нови синекурни работни места за "свои" хора - източник на най-стабилната подкрепа при избори. Същото, което вече две десетилетия правят правителствата и в България. Между другото "шокиращо големият паразит" на аржентинския публичен сектор даваше работа на 19% от трудоспособните хора в страната в годината, в която Милеи

дойде на власт. В България публичният сектор в момента наема 20.2% от работещите. Аржентина поне може оправдае повишаването на разходите за публичния сектор (от 30% от БВП през 2003 до 46% от БВП през 2015) с растящото си население (за цитирания период то се е увеличило с над 5 милиона души). В България растящият публичен сектор кореспондира с постоянно свиващо се население - до такава степен, че по изчисления на Института за пазарна икономика в страната в момента на всеки 100,000 жители се падат по 2,300 служители само в държавната администрация.

В СЛУЧАЯ С АРЖЕНТИНА ТРЯБВАШЕ да минат почти три десетилетия, преди да се намери спасение от този паразит (ако приемем, че Милеи е прав за "повратната точка"). Три десетилетия на непрекъснати икономически кризи, огромни дефицити и инфлация - тоест кражби от спестяванията на хората. Ще трябва ли и България да преживее такива десетилетия, преди да бъде призната диагнозата и да се потърси лекарство? Не можем да предвидим бъдещето, за съжаление. Но поне за момента не се забелязва човек с електрически трион на политическия хоризонт. ■

Надеждни куриерски услуги за страната и чужбина

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.

THE CLOWN WITH THE CHAINSAW

Ridiculed and feared, Javier Milei proves in Argentina that even today, a country can live within its means. Can Bulgaria learn the lesson?

By KONSTANTIN TOMOV / Photography iSTOCK

He was called a clown, a madman, a dangerous populist, even "the real-life Austin Powers", by analogy with the parody super agent played by Mike Myers. Javier Milei, elected president of Argentina at the end of 2023, seemed to many observers like the final act in the Argentine political-economic farce that has been going on for decades.

Just two years later, however, sceptical observers are forced to swallow their comments back, because Milei has not only managed to bring Argentina's finances into the black for the first time in over a decade, but also achieved something that true populists in other countries consider impossible: he has implemented unpopular reforms without losing popularity. In fact, this 55-year-old econo-

mist is on his way to proving that even in the modern era, not only an individual but also an entire country is capable of living within its means and spending only what they have.

THE INITIAL SCEPTICISM WAS UNDERSTANDABLE, to be honest. Milei sounded like the consummate political buffoon in many ways. A former soccer goalkeeper, tantric sex instructor, and lead singer in a Rolling Stones-cover rock band, he advocates free love, legalisation of drugs and prostitution, insists he can talk to animals and even God, and paid \$50,000 to have five clones of his beloved dog, Conan, produced. His campaign rallies, where he invariably brandished a giant chainsaw as a sign of his determination to cut government spending,

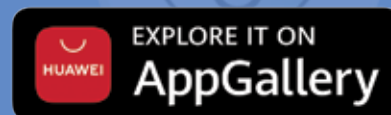
did not inspire much confidence in the sanity of the incoming administration.

BUT THAT SANITY IS NOW AN UNDENIABLE FACT. A clown on screen and on stage, Milei proved too sensible in the presidential office. Taking over after a decade of huge budget deficits and inflation approaching 200 per cent, he quickly deregulated the economy, slashed the bureaucracy by 30 per cent, halved the number of ministries, devalued the peso by 54 per cent, and simplified taxes. By the end of his first full year in power, Argentina was running a budget surplus, and the economy was growing by 6.3 per cent.

Of course, as any populist will tell you, such actions come at a price. Unions have ►

НАВСЯКЪДЕ С ТЕБ

Свали мобилното приложение CCB Mobile.

► increasingly campaigned against his massive layoffs. The devaluation of the peso initially pushed inflation to nearly 290 percent last spring—not unusual for Argentina, which has experienced multiple streaks of inflation and hyperinflation, but still disappointing from a man who promised monetary stability. The inevitable corruption scandals also began, reaching even Milei's sister (during the election campaign he had promised to make her First Lady, but then changed his mind and declared that the position of First Lady was an unnecessary obsolescence). At the same time, speculators' attacks on the peso intensified, and the national bank had to spend an increasing part of its foreign exchange reserves to stabilize it.

DISSATISFACTION WITH THE CHANGES

began to build, and in September, La Libertad Avanza, Milei's party, lost regional elections in Buenos Aires by almost 15% to Fuerza Patria, the Peronist opposition. Both analysts and sociologists predicted a repeat of this result in the midterm parliamentary elections on October 26. But Argentine analysts and sociologists turned out to be just as reliable as Bulgarian ones: Milei won the vote with almost 41% and increased his majority in the lower house by 42 seats and in the senate by 10. "We have crossed the turning point," the president announced after the vote, adding that nothing could stop him from completing his mission: "to extract the parasite" of the bloated public sector from the Argentine economy.

IT IS THIS "PARASITE" that is the main culprit for decades of economic difficulties in Argentina, crowned by five defaults on the country's government debt. Of course, many other factors also play a role, but the most significant one is this: a series of governments since the Perón era have discovered that they can buy support by spending more money than they have. Much of this spending was precisely to inflate the public sector and the administration; to create new sinecure jobs for "our" people - a source of the most stable support in elections. The same thing that governments have been doing in Bulgaria for two decades. Incidentally, the "shockingly large parasite" of the Argentine public sector employed 19% of the country's working-age people in the year Milei came to power. In Bulgaria, the public sector currently employs 20.2% of the workforce. Argentina can at least justify the increase in public sector spending (from 30% of GDP in 2003 to 46% of GDP in 2015) with its growing population (over the cited period, it has increased by over 5 million people). In Bulgaria, the growing public sector corresponds to a constantly shrinking population - to the

Хавиер Милеи
Javier Milei

point that, according to calculations by the Institute for Market Economics, there are currently 2,300 employees in the state administration alone for every 100,000 inhabitants.

IN THE CASE OF ARGENTINA, it took almost three decades before salvation from this parasite was found (if we assume that Milei is

right about the "tipping point"). Three decades of continuous economic crises, huge deficits and inflation - that is, theft of people's savings. Will Bulgaria also have to go through such decades before the diagnosis is agreed on and a cure is sought? We cannot predict the future, unfortunately. But at least for the moment, there is no sign of a man with a chainsaw on the political horizon. ■

72 | **СВЕТЪТ Е
МАЛЪК**
IT'S A SMALL WORLD

Кварц с биотични гьотитови
нишки, от Манфред Хаузинг, 5X
Quartz with biotic goethite
filaments, by Manfred Heising, 5X

64 | **ПОГРЕС ПОГРЕШКА**
ACCIDENTAL PROGRESS

78 | **НАЙ-ГОЛЕМИЯТ ДИАМАНТ В КОРОНАТА**
THE LARGEST JEWEL IN THE CROWN

МИЛИАРДЕРИТЕ ЗНАЯТ НАЙ-ДОБРЕ BILLIONAIRES KNOW BETTER

Епохата на милиардерите в управлението тепърва започва, ако се съди по решението на Доналд Тръмп да номинира повторно Джаред Айзъкман за нов директор на NASA, американската аерокосмическа агенция. Айзъкман бе предложен от Тръмп още миналата година, но после президентът оттегли номинацията заради острите критики, а и вероятно в резултат на влошаването на отношенията си с Илон Мъск. Айзъкман минава за близък приятел на Мъск, чиято SpaceX е един от най-големите подизпълнители на NASA.

"Страстта на Джаред за космоса, опитът му като космонавт, и фактът, че се е посветил на отместването на границите в изследванията, в отключването на мистериите на Вселената, в напредъка на новата Космическа икономика, го правят идеалния кандидат да води NASA в една гръзка нова ера", писа президентът, а Айзъкман му благодари и добави, че за него "ще бъде чест". Той все още трябва да бъде потвърден от Сената, където републиканците имат мнозинство.

Джаред Айзъкман е милиардер със състояние от почти 2 милиарда долара, чиито основни бяха положени със създаването на платежната система Shift4 по времето, когато предприемачът бе едва 16-годишен. Днес Айзъкман управлява и Draken International - компания, която осигурява обучения на пилоти от военновъздушните сили на САЩ, Великобритания и още няколко страни от НАТО.

В свободното си време предприемачът е пилот на реактивен самолет, а преди година става първият непрофесионалист, осъществил разходка в открития космос, по време на финансирана от него мисия на SpaceX.

The era of billionaires in government is just beginning, judging by Donald Trump's decision to re-nominate Jared Isaacson to be the new director of NASA, the US aerospace agency. Isaacman was proposed by Trump last year, but the president then withdrew the nomination due to harsh criticism, and possibly as a result of his deteriorating relationship with Elon Musk. Isaacman is considered a close friend of Musk, whose SpaceX is one of NASA's largest sub-contractors.

"Jared's passion for Space, astronaut experience, and dedication to pushing the boundaries of exploration, unlocking the mysteries of the universe, and advancing the new Space economy, make him ideally suited to lead NASA into a bold new Era," the president wrote, and Isaacman thanked him and added that he "would be honored."

He still needs to be confirmed by the Senate, where Republicans have a majority. Jared Isaacson is a billionaire with a fortune of almost \$ 2 billion, the foundations of which were laid with the creation of the payment system Shift4 at the time when the entrepreneur was just 16 years old.

Today, Isaacson also runs Draken International, a company that provides training for pilots from the US, UK and several other NATO air forces.

In his spare time, the entrepreneur is a jet pilot, and a year ago he became the first non-professional to perform a spacewalk during a SpaceX mission he funded. ■

ПРОФЕСОР КОТАРАК THE CAT PROFESSOR

Ако се върва на Google Scholar, Лари Ричардсън е един от най-обещаващите млади математици в света. Системата за проследяване на научните публикации го цитира като автор на над дузина сериозни трудове, цитирани над 130 пъти от други учени. Има само един проблем: Лари всъщност е котарак.

Или по-точно, котаракът на Рийз Ричардсън, студент по биология в университета Нортуетърн, който заедно със свой колега оркестрирал възхода на четириногото в научните среди. Целта им била да докажат вредите от няколко онлайн услуги, които предлагат на учениците да им осигурят допълнително цитирание - основно условие за получаване на финансиране в научните среди. Само за две седмици двамата превърнали Лари в най-влиятелната котка в науката, ползвайки подобна услуга, която взема по 10 долара за осигуряване на едно фалшиво цитиране.

If Google Scholar is to be believed, Larry Richardson is one of the most promising young mathematicians in the world. The scientific publication tracking system cites him as the author of more than a dozen serious works, cited more than 130 times by other scientists. There's just one problem: Larry is actually a cat.

Or rather, the cat of Reese Richardson, a biology student at Northwestern University who, together with a colleague, orchestrated the rise of the four-legged friend in science. Their goal was to prove the harm of several online services that offer scientists additional citations - a prerequisite for receiving funding in scientific circles. In just two weeks, the pair turned Larry into the most influential cat in science, using a similar service that charges \$10 for a fake citation. ■

WELL AGING Е НОВИЯТ ANTI-AGEING!

с г-р Росица Янчева – дерматолог, Естетик клуб – лазерна и дерматологична клиника, Варна

Да сияеш с естествено излъчване е новата форма на лукс. Актуалните тенденции в естетичната дерматология са категорични – да подчертаеш това, което имаш генетично, да запазиш здравето, енергията и жизнеността си максимално дълго. Качеството на живот е в основата на well aging-a – здрава, добре поддържана кожа на лице и тяло, гъвкавост и енергичност, блестяща усмивка и разбира се, любопитство и енергия за живот. Кои са най-новите тенденции в естетиката – здраве отвътре и отвън. Комбинираният подход винаги дава най-добри резултати.

Съвременните терапии са адаптируеми – не фиксират изражението, а го запазват живо и естествено. Те активират кожата отвътре, така че тя сама да възвърне блясъка и еластичността си. В основата на тази промяна стоят колагеностимулаторите – интелигентни молекули, които работят в синхрон с биологичните процеси на организма и възстановяват кожата чрез собствения ѝ потенциал. Две основни групи колагеностимулатори се комбинират в естетичните практики.

Първата голяма група са биостимулаторите на базата на полимлечна киселина, калциев хидроксипатит, поликапролактон и др. молекули, които непосредствено „активират“ клетките, отговорни за синтеза на колаген и еластин. Те изграждат рамката, мрежата, структурата, която е необходима за гладка, стегната и лифтирана кожа.

Втората група биостимулатори са т.нар. биорегенеративни молекули, които отключват важни рецептори, ензими и клетъчни медиатори за цялостно помладяване на тъканите. В тази група са полинуклеотидите, извлечени от дива съомга, екзозомите, обогатената с тромбоцити кръвна плазма и др. Новите проучвания сочат изключително добри резултати не само в областта на помладяване и регенерация на кожа и подкожни тъкани, но и във възстановяването на мускули, стави, кости, което силно разширява сферата на регенеративната медицина.

Как действат те?

Представете си, че кожата ви тренира. Колагеностимулаторите работят именно така – като своеобразен фитнес, който „събужда“ клетките и ги подтиква отново да произвеждат колаген, еластин и хиалуронова киселина. Резултатът се развива постепенно, като здравословният начин на живот и хранене са изключително важни за крайния резултат. Ето защо в **Естетик клуб – лазерна и дерматологична клиника – Варна** прилагаме и допълнителни изследвания и консултации, които да гарантират цялостно здраве и дългосрочен

г-р Росица Янчева - дерматолог

резултат – изследване на чревен микробиом, алергии, хранителен режим и необходимите добавки, които дават вътрешен рестарт на кожата. Естествено обновяване, което започва отвътре и се разгръща навън.

Когато двата подхода се съчетаят, ефектът е натурален и дългосрочен. Кожата едновременно се регенерира, укрепва и става по-плътна, гладка и сияйна. Деликатната трансформация, която настъпва, не променя чертите, а дава онзи фин баланс между тонус и мекота, между свежест и зрялост, и най-естественият комплимент, който получаваме – „Изглеждаш толкова свеж и отпочинал.“

Медицинският подход е строго персонализи-

ран и клинично аргументиран. Всеки протокол се изготвя според типа кожа, възрастта, начина на живот и е изцяло съобразен с навиците и работния ви режим.

Естетик клуб – лазерна и дерматологична клиника – Варна е място, където науката, професионализмът и ангажираността към вашето здраве и естествена визия се срещат, за да върнат онази особена харизма и самочувствие, която хората, грижещи се с отговорност към себе си, носят.

Look well, feel well, live well.
www.aesthetic-club.com

ПРОГРЕС ПОГРЕШКА

От виагра до микровълновите печки: осем изобретения, които използваме за съвсем различни цели от оригиналния замисъл на създателите им

By КАЛИН АНГЕЛОВ / Photography iSTOCK

Ако е достатъчно е да си представим какъв е бил животът преди 3000 години, за да изпитаме обоснована гордост с постиженията на научно-техническия прогрес (та дори и ние самите да сме само техни потребители). Но всъщност е изумително каква част от изобретенията, променили из основи човешкия живот, са се родили по случайност, или пък се използват днес за цели, напълно различни от първоначалното им предназначение. Ако вярваме на археолозите, дори колелото - това най-просто и най-важно изобретение на човека - първо се е появило като средство за създаване на керамика, и едва след това някой се е сетил да го приложи и в транспорта. Ето няколко съвременни изобретения, които също играят роля, твърде

различна от първоначалните идеи на създателите им.

ВИАГРА И ДРУГИ ГРЕШКИ

В комедийния сериал "Теория на големия взрив" работещата във фармацевтична компания Бърнадет периодично разсмива приятелите си (и публиката) с диалози от рода на: "Какво стана с лекарството ви за стомашни неразположения? О, сега го продаваме като препарат за отпущване на тръби". В действителност този хумор е породен от реалния живот: твърде често фармацевтичните гиганти съумяват да използват страничните ефекти от новите си лекарства по съвсем неочакван начин, за да припечелят някой и друг милиард. Най-прочутият случай - но съвсем не единственият - е с лекарство то Sildenafil, ►

Първата микровълнова печка на Raytheon и реклама в печата (вдясно)
Raytheon's first microwave oven and print advertisement (right)

► разработено да помага при високо кръвно налягане и други сърдечносъдови проблеми. Клиничните изпитания показаха, че то не е твърде ефективно в тази област, но затова пък има твърде неочакван и силен страничен ефект върху пациентите от мъжки пол - предизвиква... ерекция. На маркетинг експертите на Pfizer не им отне много време да съберат две и две и да го пуснат на пазара като средство срещу еректилни проблеми под името Viagra. Днес то носи на компанията близо 2 милиарда долара печалба всяка година. Сходна е историята и с Proscar - медикамент, разработен да помага срещу увеличение на простатата. Едва след пет години на пазара създателите му установили, че всъщност лекарството им има неочакван страничен ефект - предизвиква растеж на коса дори у плешиви пациенти. Днес, естествено, това лекарство се продава като лек срещу косопад под името Propecia.

ВОЙНА И ПУКАНКИ

Вероятно най-удивителната - и жизнеутвърждаваща - трансформация е претърпяна от магнетрона. Най-различни учени са създавали свои версии на този генератор на микровълни, но едва през Втората световна война британският физик сър Джон Търтън създава уред, способен да генерира толкова къси въл-

ни, че да се използва надеждно в радарната технология. През септември 1940 британците предлагат технологията на американците в замяна на техническа и финансова помощ за войната. Военнопромишленият гигант Raytheon получава договор да произвежда радари. Вече в края на войната, през 1945, един служител на Raytheon на име Пърси Спенсър открива, че докато е работел по радара, микровълните са разтопили шоколадчето в джоба му. Спенсър започва да експериментира и, случайно или не, първата храна, която приготвя с магнетрона, са пуканки. После се досеща да затвори магнетрона в ме-

тална кутия, от която микровълните да не могат да излязат. През октомври 1945 Raytheon регистрира патент за изобретението на Спенсър. През 1947 на пазара е предложена и първата микровълнова фурна - Radarange, висока 1.8 метра, тежаща 340 кг и струваща 5,000 долара - или около 70,000 долара в днешни пари.

СОСА-COLA НА ГРАДУС

Най-популярната безалкохолна напитка на XX век е променила и предназначението, и формулата си. Някога Джон Пембъртън, ветеран от Гражданската война (на страната на Юга), я изобретил като средство срещу главоболия, каквито често го измъчвали. Първоначално нарекъл напитката French Wine Cola, но тя била твърде различна от днешната Соса-Cola - съдържала алкохол, захар и листа от растението кока, известен стимулант. Отнело години, преди рецептата да бъде усъвършенствана, алкохолът да бъде премахнат, а захарта - увеличена. Дори днес, когато лекарите предупреждават за вредата от подсладените напитки, Соса-Cola продължава да печели по 128 милиона долара... на ден.

МРЪСНИТЕ КОРЕНИ НА ПЛАСТИЛИНА

Пластилинът - мек, лепкав материал за моделиране - е една от най-популярните детски

игри от над половин век насам. Педиатрите го препоръчват, защото развива едновременно и фината моторика, и въображението на децата. Европейският му вариант е разработен от мюнхенски аптекар на име Франц Колб, който искал да даде по-удобен за работа материал на своите приятели-скулптори. Компанията

Faber-Castell откупила от него патента и създала търговската марка Plastilin. Историята на американския аналог на пластилина - Play-Doh, е още по-забавна. Тази нетоксична субстанция била създадена от Клио Маквикърс, произво-

дителка на сапуни, като средство да се почистват сажите от хартиените тапети. За целта просто търкаляте едно топче по стената. Но през 40-те години на XX век все повече домове вече се отоплявали с електричество, без сажиди, а и производителите на тапети започнали да им добавят винилов слой, така че да могат да се почистват и с мокра гъба. Бизнесът на Маквикърс вървял наголу, докато на сина ѝ Джоузеф не му хрумнало да предложи материала като играчка за малки деца. Прекръстили го на Play-Doh (от play dough, тесто за игра), и популярността му не е намаляла до днес.

ЧУДОТО ОТ 40-ИЯ ПЪТ

Ето едно изобретение, което със сигурност не ползваме по оригиналното му предназначение - просто защото го ползваме за стотици напълно различни неща. WD-40 днес е смазка, средство за

разхлабване на болтове, защита от корозия и какво ли не още. Но някога е било създадено за една-единствена, доста различна цел.

Изобретението е дело на трима химици от Rocket Chemical Company, които през 1953 се опитали да създадат химикал, който да предпазва от влага компонентите на ракетите. Отнело им цели 40 опита, преди да налукат точната формула, затова и нарекли резултата Water Displacement 40, или накратко WD-40. Препаратът бил тестван първо на ракетите Atlas и се справил толкова добре, че някои служители на компанията си взели по един флакон за домашна употреба. Норм Ларсън, шефът на Rocket Chemical Company, забелязал това и през 1960 пуснал WD-40 за свободна продажба. Девет години по-късно успехът вече бил такъв, че фирмата се прекръстила на WD-40 Company, Inc. Днес ще намерите флакон от препарата във всеки втори дом.

ДЪВКА ОТ БОТУШИ

Дъвката - тази радост за гецата и проклятие за уличните чистачи навсякъде по света - също има твърде неочаквани корени.

Разбира се, човечеството е дъвкало най-различни неща още от зората на цивилизацията. В Централна Америка майите и ацтеките имали своето "чикле" - изсушен латекс, добиван от няколко вида дървчета от семейство Manilkara, и го дъвчели за устна хигиена. През 1869 американецът Томас Адамс старши научил за "чикле" от мексиканския генерал Антонио де Санта Ана. Предприемчивият Адамс опитал да използва материала за какво ли не - като уплътнител за гумени ботуши, за производство на маски, за детски играчки. Нито едно от тези начинания не се увенчало с успех. Накрая на Адамс му хрумнало да използва "чикле" по същия начин като древните май - за дъвчене. Но първо решил да го ароматизира и подслади. Така се родила компани-

ята Adams New York Chewing Gum, която отначало предлагала дъвка с вкус на кисел портокал. После Адамс изобретил и специална машина за производство на пакетирана дъвка, и отровил живота на службите по чистотата на улиците за столетия напред.

УВИЙТЕ ГО В ТАПЕТ

Отдавна сме свикнали с балонното фолио, използвано за опаковане на чупливи стоки (за Амели Пулен в едноименния филм пукането на балончетата бе любимото средство за разтоварване). Но малко хора знаят, че първоначално то е изобретено като... тапет за стена. Двама инженери от Sealed Air Corporation, на име Филдинг и Шаван, го предложили през 1957. Те смятали, че ще предизвикат революция, защото тапетът им с въглерод в него въздушни балончета предлагал допълнителна изолация и освен това правел стените по-безопасни при удар. Но пазарът останал потискащо скептичен към идеята. Двамата обаче били осенени от нова идея, когато компанията IBM обявила лансирането на новия си компютър, и предложили своя бивш тапет като средство да се обезопаси машината при доставката. С лека преработка, въздушният пакет се превърнал в популярно опаковъчно средство.

ВОДА ЗА... УСТА?

В наши дни Listerine е един от най-продаваните препарати за свеж дъх на планетата. Но през XIX век съзателят му д-р Джоузеф Лоурънс го разработил за дезинфекциране на рани, независимо дали на бойното поле, или в хирургическата зала. За да си помогне малко с печалбите, го нарекъл на името на сър Джоузеф Листър, макар легендарният хирург да нямал нищо общо с начинанието. В началото дори тази измама не помогнала на продажбите, затова Лоурънс започнал да предлага течността като лекарство срещу гонорея, като средство срещу потене на краката и накрая, явно в признак на отчаяние, като препарат за почистване на подове. Чак през 20-те години на XX век Listerine бил преориентиран като вода за уста. Кое не значи, че не можете да си измиете пода с нея, разбира се. ■

ACCIDENTAL PROGRESS

From Viagra to microwave ovens: eight inventions that we use for completely different purposes than their creators had in mind

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

It is enough to imagine what life was like 3,000 years ago to feel justified pride in the achievements of scientific and technological progress (even if we ourselves are only their users). But it is actually amazing how many inventions that have fundamentally changed human life were born by chance, or are used today for something completely different from their original purpose. If we believe archaeologists, even the wheel, this simplest and most important invention of man, first appeared as a means of creating ceramics, and only then did someone think of applying it to transportation. Here are a few modern inventions that also play a role that is very different from the original ideas of their creators.

VIAGRA AND OTHER MISTAKES

In the comedy series "The Big Bang Theory," pharmaceutical company employee Bernadette periodically makes her friends (and the audience) laugh with lines like: "What happened to

your stomach medicine? Oh, we're selling it as a pipe-unclogger now." This humour is born from real life: too often, pharmaceutical giants manage to use the side effects of their new drugs in a completely unexpected way to earn a few billion more. The most famous case - but by no means the only one - is with the drug Sildenafil, developed to help with high blood pressure and other cardiovascular problems. Clinical trials showed that it was not very effective in this area, but it did have a very unexpected and strong side effect on male patients by causing... an erection. It didn't take long for Pfizer's marketing experts to put two and two together and market it as a remedy for erectile dysfunction under the name Viagra. Today, it brings the company nearly \$2 billion in profit each year.

It's a similar story with Proscar, a drug designed to treat prostate enlargement. It wasn't until five years on the market that its creators discovered that their drug actually had an unexpected side

effect: it caused hair to grow, even in bald patients. Today, of course, this drug is sold as a hair loss treatment under the name Propecia.

WAR AND POPCORN

Perhaps the most amazing - and life-affirming - transformation was undergone by the magnetron. Various scientists have created their own versions of this microwave generator, but it wasn't until World War II that British physicist Sir John Turton created a device capable of generating waves so short that they could be used reliably in radar technology. In September 1940, the British offered the technology to the Americans in exchange for technical and financial assistance for the war. The military-industrial giant Raytheon was awarded a contract to produce radar. At the end of the war, in 1945, a Raytheon employee named Percy Spencer discovered that while he was working on radar, microwaves had melted a chocolate bar in his pocket. Spencer began ►

ЗИМАТА Е ВРЕМЕ ЗА УЮТ И СПОКОЙСТВИЕ У ДОМА.

Винаги с Вас!

ОСИГУРЕТЕ ЗАЩИТА ЗА ВАШИЯ ДОМ И БЛИЗКИ СЪС ЗАСТРАХОВКА „ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ“ НА СПЕЦИАЛНА ЗИМНА ЦЕНА!

Какви са предимствата, предлагани от ЗАД „АРМЕЕЦ“:

- 20% отстъпка от застрахователната премия;
- Застрахователно покритие, изцяло съобразено с Вашето жилище и имуществото Ви;
- Бърза процедура и експертна консултация при сключване на застраховката;
- Възможност за избор на застрахователните рискове;
- Покритие срещу кражба чрез взлом и кражба с техническо средство до 14 000 лева / 7158,09 евро без опис на имуществото;
- Навременно изплащане на щетите в случай на застрахователно събитие;
- Осигурен денонощен асистанс център на телефон: **0 700 1 3939**.

Къде можете да сключите застраховка „ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ“?

- В офисите на ЗАД „Армеец“;
- При застрахователните брокери и агенти, които са партньори на компанията.

**ПРОМОЦИЯТА Е ВАЛИДНА
ДО 28.02.2026г.**

► experimenting and, coincidentally or not, the first food he made with the magnetron was popcorn. He then thought of enclosing the magnetron in a metal box so that the microwaves could not escape. In October 1945, Raytheon registered a patent for Spencer's invention. In 1947, the first microwave oven, the Radarange, was introduced to the market, standing 6 feet tall, weighing 700 pounds and costing \$5,000 - or about \$70,000 in today's money.

COCA-COLA TO GET WASTED

The most popular soft drink of the 20th century has changed both its purpose and its formula. Once upon a time, John Pemberton, a veteran of the Civil War (on the side of the South), invented it as a remedy for headaches, which often tormented him. Initially, he called the drink French Wine Cola, but it was very different from today's Coca-Cola - it contained alcohol, sugar and leaves of the coca plant, a known stimulant. It took years before the recipe was perfected, the alcohol was removed, and the sugar was increased. Even today, when doctors warn about the harms of sweetened drinks, Coca-Cola continues to earn \$128 million... per day.

THE DIRTY ROOTS OF PLASTICINE

Plastiline - a soft, sticky modelling material - has been one of the most popular children's games for over half a century. Paediatricians recommend it because it develops both fine motor skills and children's imagination. Its European version was developed by a Munich pharmacist named Franz Kolb, who wanted to give his sculptor friends a more convenient material to work with. The company Faber-Castell bought the patent from him and created the trademark Plastilin.

The story of the American analogue of plastilin - Play-Doh - is even more amusing. This non-toxic substance was created by Clio McVickers, a soap manufacturer, as a means of cleaning soot from wallpaper. To do this, you simply roll a ball on the wall. But by the 1940s, more and more homes were heated with electricity, eliminating soot, and wallpaper manufacturers began to add a vinyl layer to them so that they could be cleaned with a wet sponge. McVickers' business went downhill until her son Joseph thought of offering the material as a toy for young children. They renamed it Play-Doh (from play-dough), and its popularity has not diminished to this day.

THE MIRACLE OF THE 40TH TIME

Here is an invention that we certainly do not use for its original purpose - simply because we use it for hundreds of completely different things. Today, WD-40 is a lubricant, a means of loosening bolts, corrosion protection and whatnot. But it was once created for a single, very different purpose. The invention was the work of three chemists from the Rocket Chemical Company, who in 1953 tried to create a chemical that would protect rocket components from moisture. It took them 40 at-

tempts before they hit on the right formula, which is why they called the result Water Displacement 40, or WD-40 for short. The invention was first tested on Atlas rockets and worked so well that some employees of the company took a bottle for home use. Norm Larson, the head of Rocket Chemical Company, noticed this and in 1960 released WD-40 for free sale. Nine years later, the success was such that the company was renamed WD-40 Company, Inc. Today, you will find a bottle of the product in every second home.

CHEWING GUM FROM BOOTS

Chewing gum - that joy for children and the curse of street cleaners everywhere in the world - also has very unexpected roots.

Of course, humanity has chewed a variety of things since the dawn of civilization. In Central America, the Mayans and Aztecs had their "chicle" - dried latex obtained from several species of trees of the Manilkara family, which they chewed for oral hygiene. In 1869, the American Thomas Adams Sr. learned about "chicle" from Mexican General Antonio de Santa Anna. The enterprising Adams tried to use the material for everything from rubber boots to masks to toys. None of these ventures was successful. Finally, Adams came up with the idea of using chicle in the same way as the ancient Mayans - for chewing. But first, he decided to flavour and sweeten it. Thus was born the Adams New York Chewing Gum Company, which initially offered gum with a sour orange flavour. Then, Adams invented a special machine for producing packaged gum, which poisoned the lives of street cleaning services for centuries to come.

WRAP IT IN WALLPAPER

We have long been accustomed to bubble wrap used to transport fragile goods (for Amelie Poulain in the eponymous film, popping bubbles was a favourite means of relaxation). But few people know that it was originally invented as... wallpaper. Two engineers from the Sealed Air Corporation, Fielding and Chavannes, came up with the idea in 1957. They thought it would be revolutionary because their bubble-filled wallpaper offered additional insulation and also made walls safer in the event of a collision. But the market remained depressingly sceptical of the idea. Then the two were struck by a new idea when IBM announced the launch of its new computer, and they offered their old wallpaper as a way to secure the machine during shipping. With a little modification, the bubble wrap became a popular packaging medium.

MOUTHWASH?

Today, Listerine is one of the best-selling breath fresheners on the planet. But in the 19th century, its creator, Dr Joseph Lawrence, developed it to disinfect wounds, whether on the battlefield or in the operating room. To help himself a little with the profits, he named it after Sir Joseph Lister, even though the legendary surgeon had nothing to do with the venture. At first, even this deception didn't help sales, so Lawrence began to market the liquid as a cure for gonorrhea, as a remedy for sweaty feet, and finally, in a sign of desperation, as a floor cleaner. It wasn't until the 1920s that Listerine was repurposed as a mouthwash. Which doesn't mean you can't wash your floors with it, of course. ■

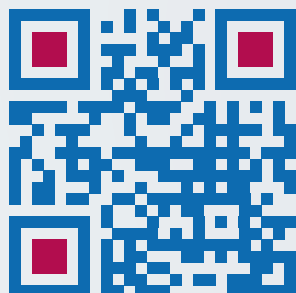

ВЕНОЗЕН
ЛАЗЕРЕН
ЦЕНТЪР

**РАЗЛИКАТА Е
В ДЕТАЙЛИТЕ!**

*Качеството на нещата,
които не се виждат е също толкова важно,
колкото и на нещата, които се виждат!*

www.varixclinic.bg

info@varixclinic.bg

+359 882 102 120

СВЕТЪТ Е МАЛЪК

IT'S A SMALL WORLD

Nikon Small World се смята за водещото световно състезание за микрофотография, и тазгодишното му 51-о издание неслучайно привлече участници от цялата планета. Кадрите са заснети от най-различни хора – професионални фотографи, аматьори, учени. Жън Ю от Кунмин в Китай спечели първа награда с изумителен кадър на оризова гърица, заснета със скромното увеличение от 5X. Ние ви предлагаме своята собствена селекция от снимки, показващи красотата и сложността на живота, видян под микроскоп.

The Nikon Small World is regarded as the leading competition for microphotography, and it's 51st edition this year attracted entries from all around the world. The images were shot by variety of professional photographers, amateurs and scientists. Zhang You from China won the first prize with his stunning image of a rice weevil magnified 5 times. We are offering you our own selection of images, showcasing the beauty and complexity of life as seen through the microscope.

All images courtesy of Nikon Small World 2025

Първа награда: Оризова гърица (*Sitophilus oryzae*)
Върху зрънце ориз, от Жън Ю, увеличение 5X

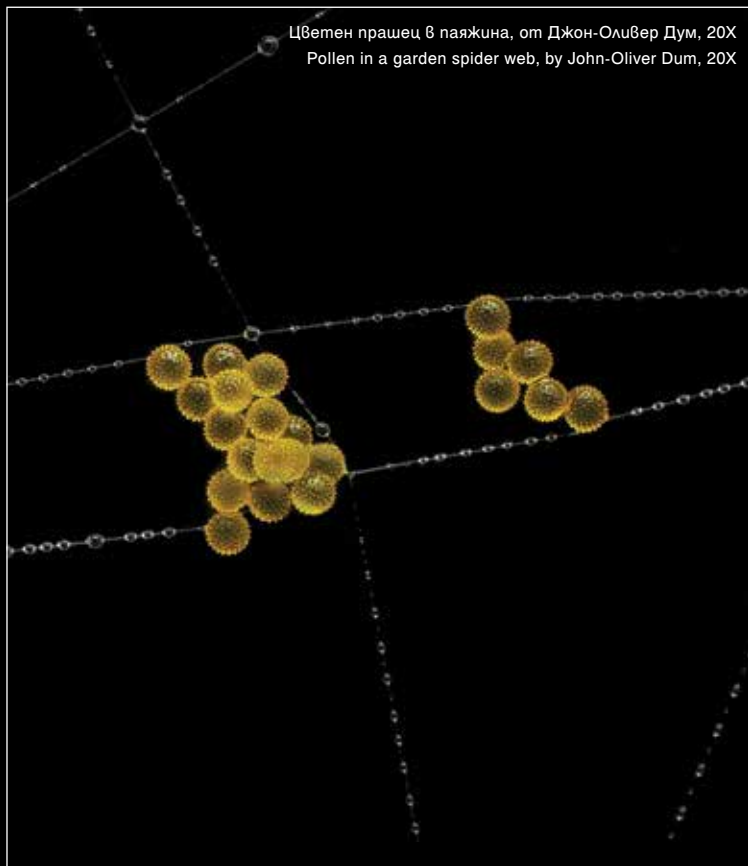
First prize: Rice weevil (*Sitophilus oryzae*) on a grain of rice, by Zhang You, 5X Magnification

Колонии волвокс (Bug водорасли) в капка вода, от д-р Ян Розенбоум, 5X
Colonial algae (Volvox) spheres in a drop of water, by Dr. Jan Rosenboom, 5X

Гъбичка от вида *Talaromyces purpureogenus*, Вим ван Егмонд, 10X
A fungus (*Talaromyces purpureogenus*), by Wim van Egmond, 10X

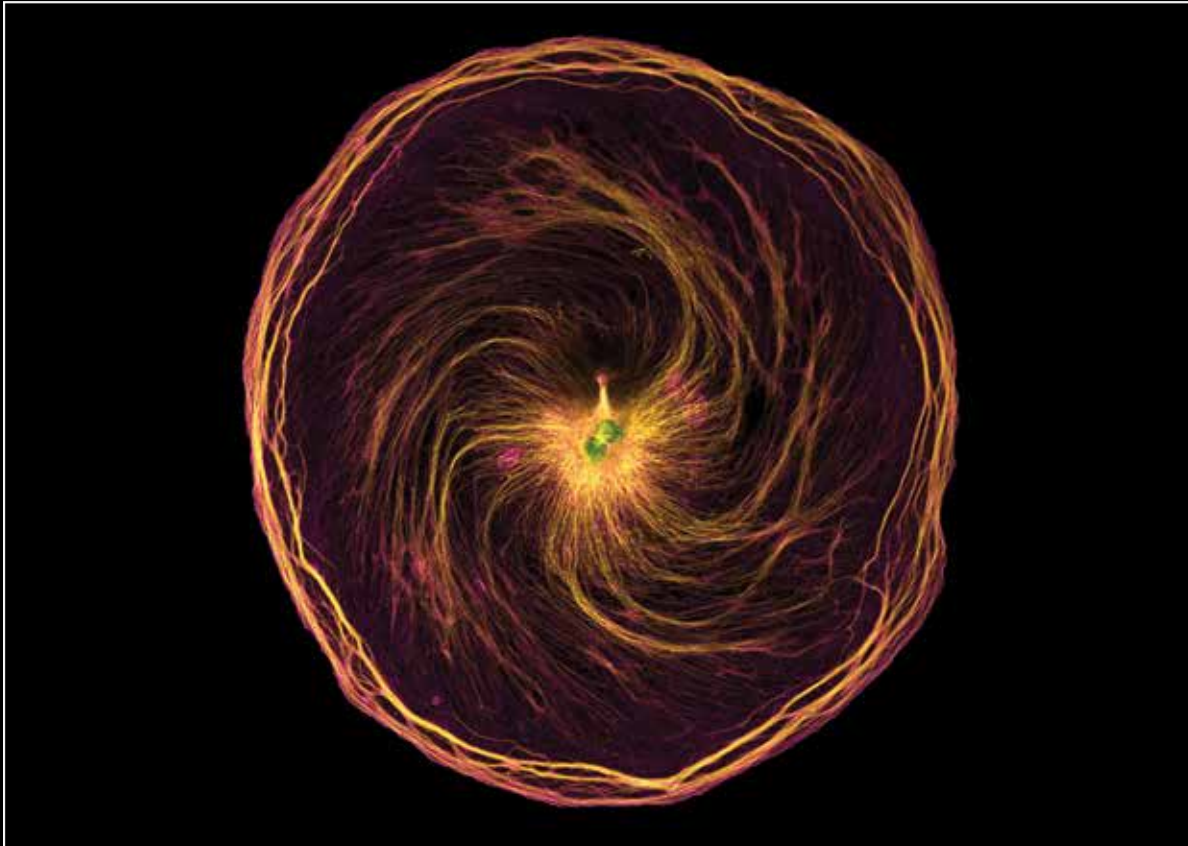

Цветен прашец в паяжина, от Джон-Оливер Дум, 20X
Pollen in a garden spider web, by John-Oliver Dum, 20X

Клетки на сърдечен мускул с хромозоми след
клетъчно деление, д-р Джеймс Хейс, 100X
Heart muscle cells with chromosomes condensed
following cell division, by Dr. James Hayes, 100X

Чернодробна клетка, от г-р Франсиско Ласаро-Диегес, 20X
 Dedifferentiated liver cell, by Dr. Francisco Lazaro-Dieguez, 20X

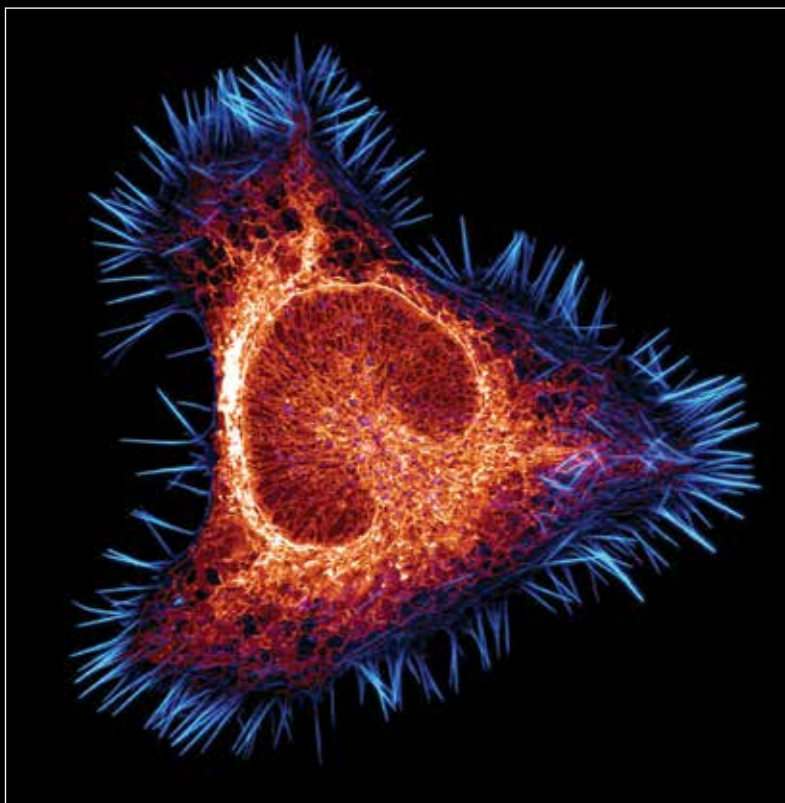

Слузеста плесен (*Arcyria major*) отделя спори, от Хенри Коскинен, 10X
 Slime mold (*Arcyria major*) releasing spores, Henri Koskinen, 10X

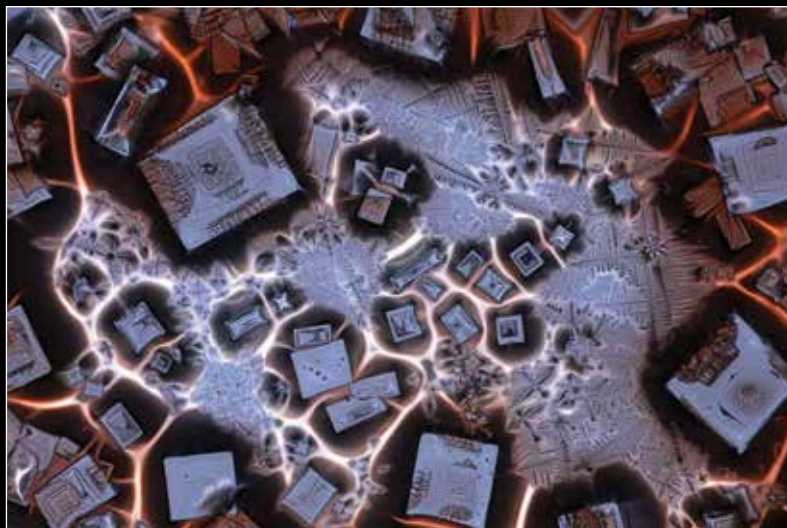
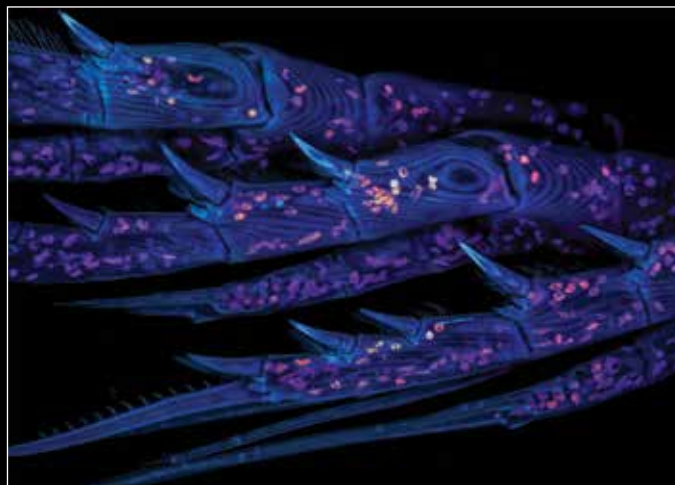

Спори (синьо-лилавите неща) на малка тропическа папрат, от г-р Игор Сиванович, 25X
 Spores (blue/purple structures) of a small tropical fern, Dr. Igor Robert Siwanowicz, 25X

Актиновият цитоскелет (циан) и ендоплазменият ретикулум (в червено) на ракова клетка от мозъка на мишка, Хали Линдамууд и д-р Ерик Витриол, 100X
The actin cytoskeleton (cyan) and endoplasmic reticulum (red) of a mouse brain cancer cell, by Halli Lindamood and Dr. Eric Vitriol, 100X

Морски циклопс, фрагмент, от д-р Закъри Санчес, 60X
Marine copepod, Dr. Zachary Sanchez, 60X

Кристализиран соев сос върху алуминий, Мисал Абдулазис Алрихан, 10X

Crystallized soy sauce with alum, by Mishal Abdulaziz Alryhan, 10X

Семе на растението *Corydalis pallida*, от д-р Зисон Ма, 10X
Corydalis pallida seed and elaiosome droplet, Dr. Zisong Ma, 10X

Полен от цвѣта на водна лилия,
от г-р Стивън Де Лайл, 40X
Lily flower pollen
(autofluorescence), Dr. Stephen
De Lisle, 40X

Яйца на пеперуга
(*Artopoetes pryeri*), от Йе
Фей Джън, 10X
Butterfly (*Artopoetes pryeri*)
eggs, Ye Fei Zhang, 10X

Скреж върху дървен
парапет, Грегъри Б. Мъри, 5X
Frost on a wooden railing,
Gregory B. Murray, 5X

Бслатина·булгарплог
www.slatina-bulgarplod.com

СЛАТИНА БУЛГАРПЛОД пазарът, който избира

Не всеки продукт попада под прожекторите на най-голямото тържище в България. В **СЛАТИНА БУЛГАРПЛОД** ще откриеш само внимателно подбрани плодове и зеленчуци, съхранявани при идеални условия. С модерна инфраструктура, сертифицирани складове и ежедневен контрол, пазарът обслужва хиляди търговци и производители ежедневно.

А КОГАТО КАЧЕСТВОТО Е КРИТЕРИЯТ – НЯМА КОМПРОМИСИ.

НАЙ-ГОЛЕМИЯТ ДИАМАНТ В КОРОНАТА

Ако имате излишен милион, Rolls-Royce Cullinan
е най-ексклузивният SUV на планетата

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ /Фотография ROLLS-ROYCE

Пет години развойна дейност и стотици хиляди километри тестове из снегове, пясъци и джунгли - само и само да бъде създаден автомобил, който никога, никога и при никакви обстоятелства няма да изкара извън пътя: Rolls-Royce Cullinan. Откакто се появи през 2018, този най-

висок Rolls в историята постигна чуда: не само се превърна в най-продавания модел на марката, но и успя да смъкне средната възраст на клиентите от 56 години, колкото беше преди десетилетие, до малко над 40 години. Миналата година в Гугууд го обновиха сериозно и нарекоха резултата II серия. ►

► **ПРОМЕНЕТЕ В ДИЗАЙНА** не са грандиозни, но са лесно видими, начело с новата Г-образна линия на дневните светлини, която според дизайнерите подчертава височината на автомобила. Решетката получава така наречената "линия на хоризонта" отгоре. А също и подсветка, така че нощем с тази кола изглеждате като пътуващо НДК.

Въздухозаборниците в двата края на предната броня вече не са квадратни, което придава по-динамичен вид. Самата ретешка в стил Пантеон е запазена, но вече е разделена на две.

Отзад правят впечатление още по-големите отвори на изпускателната система, ръчно изработени от огледално полирана стомана. Между двата ауспуха е добавена и стоманена плоча, предпазваща автомобила при офроуд. Не че, както стана дума, някой друг освен тест пилотите на Rolls-Royce някога го е подлагал на такава плебейщина.

Тествахме обновените Cullinan и Cullinan Black Badge в Южна Франция, и установихме, че дори по плашещо тесните пътища на департамента Вар този автомобил си остава сигурен, успокояващ и, естествено, безсрамно удобен.

ЗАДВИЖВАНЕТО ВСЕ ТАКА РАЗЧИТА

на 6.75-литров V12 - един от последните шансове да се докоснете до такъв двигател в наши дни. С мощност, която в Black Badge версията е 600 конски сили при 900 Нм максимален въртящ момент. При това този въртящ момент идва още при 1700 оборота.

Трансмисията и газта са пренастроени спрямо досегашния модел, за да дават по-добро ускорение. Средният разход е малко над 16 литра на сто, но това надали е фактор при покупката на един Rolls-Royce. В нашия недотам икономичен снимачен цикъл даже го вдигнахме до 20 литра на 100 км.

Комфортът на возене си остава забележителен, въпреки че за новия Cullinan Rolls-Royce предлага и 23-цолови джанти. Всъщност само колелата тук са по-високи от някои спортни коли от миналото.

Окачването е пневматично, адаптивно и има една доста сложна система, която ползва данни от сателитната навигация, за да знае какъв е теренът пред вас и съответно да се настрои в аванс. Скоростната кутия е класически 8-степенен класически автоматик, произведен от ZF, който при натискане на бутона Low върху скоростния лост, започва да превключва с 50% по-бързо.

С две думи, Cullinan е безукорен на пътя напук на факта, че е почти толкова висок и малко по-тежък от Партийния дом. Воланът е прецизен, окачването си върши работа и ще ви задържи на пътя даже ако си позволите неуместни волности. Но смисълът на този автомобил не е в карането му, естествено. Смисълът е във возенето. Което обяснява и защо промените в интериора са доста по-смели, отколкото тези отвън.

НАЙ-ВИДИМАТА НОВОСТ Е СЪСКЛЕНАТА ФАША, която минава през цялата горна част на таблото. В нея са интегрирани дигиталните уреди за водача и централният дисплей на информационната система. А пред пътника вдясно фашата изпълнява вече чисто декоративна функция благодарение на цели 7000 светодиодни елемента, които могат да изобразяват каквото си поиска клиентът.

Пълната дигитализация на таблото дава възможност за още една персонализация - сега клиентите вече могат да избират и в какъв цвят да светят уредите. В нашия случай - в цвета на

колата.

Самата мултимедия ползва новата операционна система SPIRIT, разработена специално за електрическия Rolls-Royce Spectre, а не пренесена от върховите модели на BMW, както бе в миналото с предишния Ghost.

ОСВЕН ВСИЧКО ДРУГО, ТАЗИ СИСТЕМА

включва и едно ново мобилно приложение - единственото мобилно приложение на планетата, което не желае да бъде сваляно от колкото може повече клиенти.

То се казва Whispers и не мога да ви го покажа в детайли, защото и аз нямам достъп до него. Единственият начин да го свалите и да го активирате, е да си купите Rolls-Royce.

Но освен всички възможности за контрол върху автомобила, то ви дава също и връзка с останалите клиенти на Rolls-Royce. Нещо като нетуъркинг за мултимилионери.

Към екраните за задните седалки вече могат да се свържат две устройства за стрийминг на видео. Аудиосистемата Bespoke Audio има 18 различни гого-

рителя и 18-канален усилвател с мощност 1400 вата. При проектирането на колата съзнателно са предвидени специални кухни в алуминиевия корпус, които действат като резонатори за нискочестотните звуци. Така на практика цялата кола се превръща в субуфер.

Часовникът вече си има специално отделение, с умалено копие на емблемичната скулптура "Духът на екстаза". Главният дизайнер Андерс Варминг ми обясни, че само намирането на точна позиция на фигурката, така че осветлението ѝ да не създава отблясъци в лицата на пътниците, е отнело месеци работа.

СЛЕД КОЕТО СТИГАМЕ ДО САМИТЕ СЕДАЛКИ. Те могат да са в няколко конфигурации, от множество различни материали и в почти всеки цвят, познат на човека.

Една от най-интересните новости е тази тапицерия, наречена Duality Twill. В наши дни много компании ви предлагат всевъзможни екологични тъкани, което в повечето случаи е само извинение да ви пробутат по-евтин материал

и да приберат по-голяма печалба.

Rolls-Royce обаче не прави такива неща.

Тук влакното е извлечено от бамбук, но след това в него са вложени огромен брой часове - човешки и машинни - за да се превърне в това, което виждате. Тапицерията на тази кола има 2.2 милиона шева (моите гънки имат едва около 2,700), и за нея са използвани над 18 km конец.

МЕЖДУ ДРУГОТО ТЕКСТИЛЪТ КАТО ЛУКСОЗЕН МАТЕРИАЛ не е нова концепция. В началото на XX век почти всеки Rolls-Royce е бил с текстилни седалки за собственика отзад, и с кожена седалка за шофьора, който най-често отпред не е имал дори покрив, и съответно седалката е трябвало да издържа на стихииите.

Защо след това сме решили, че кожата е по-люксов вариант - кожата, която ви държи по-горещо през лятото и студено през зимата - е отделен въпрос. Разбира се, Cullinan все така се предлага и с кожен салон, с възможност да го декорирате с новата техника на Rolls-Royce за микроперфорации. Освен това

е получил госта опции, които в миналото бяха запазени само за флагмана Phantom.

Естествено, имате декантер за уиски на задната седалка - който в нашия случай е празен. И също хладилник за шампанско, в който няма шампанско, но който може да поддържа две различни температури - 6 градуса за младо шампанско, и 11 за отлежало.

ВМЕСТО ДА СЕ ВАЙКАМЕ, че не сме успели в живота до степен да си имаме личен шофьор, решаваме да си направим пикник. И да се насладим на пейзажа на Провансалските Алпи, който далеч не е избран случайно.

Южна Франция всъщност не е толкова неочаквано място за тестване на един Rolls-Royce. Още през 20-те години на миналия век легендарният работохолик сър Хенри Роус докарал здравето си до такова състояние, че лекарите го задължавали всяка зима да идва на по-топъл климат и да си почива. В неговия случай почивката означавала да вземе със себе си целия си инженерен екип, да наеме две вили и в тях да разработва новия Phantom (на снимката е сър Хенри в Льо Райол, край Кан).

Нашето трудолюбие обаче не е чак толкова неизчерпаемо като това на сър Хенри, затова решаваме да отгледем следващите два часа на сандвичи, кафе и изтягане на слънце. Има само един малък проблем.

Дъждът, който се изля сутринта, е направил дървените скамейки в околността абсолютно неизползваеми. За щастие обаче ние носим с нас най-скъпата масичка за пикник в света.

ТАЗИ КОНКРЕТНА ЕКСТРА, НАРЕЧЕНА VIEWING SUITE, ви отнема госта от багажното пространство, но според мен си заслужава.

Само две неща развалят пълното ми удоволствие. Едното е, че в чашата няма нищо. Второто е цената, която прави тази кола достъпна само за хора, ударили шестци от томо 5 от 35.

Началната цена за обикновения Cullinan е 327 500 евро. За Black Badge - 379,500. Но това е без всички симпатични глечери като нашата пикник масичка. С всичко, което виждате, този автомобил уверено надхвърля 1 милион лева.

От друга страна, именно в това е целият смисъл на тази марка. Когато си купуваш Rolls-Royce, знаеш, че автомобилът ти е единствен по рода си. И няма как да го объркаш с друг на паркинга. Стига да избягваш места като Монте Карло и Свети Влас, разбира се. ■

THE LARGEST JEWEL IN THE CROWN

If you have half a million to spare, the Rolls-Royce Cullinan is the most exclusive SUV on the planet

By KONSTANTIN TOMOV / Photography ROLLS-ROYCE

Five years of development and hundreds of thousands of kilometres of testing in snow, sand and jungle - only to create a car that no one, ever and under any circumstances, will take offroading. The Rolls-Royce Cullinan.

Since its appearance in 2018, this tallest Rolls in history has achieved miracles: not only has it become the brand's best-selling model, but it has also managed to reduce the average age of customers from 56 years, as it was a decade ago, to just over 40. Last year, the good people at Goodwood seriously updated it and called the result the Series II.

THE DESIGN CHANGES are not spectacular, but they are easily visible, starting with the new L-shaped line of the daytime running lights, which, according to the designers, emphasises the height of the car.

The grille gets a so-called "horizon line" on top, as well as backlighting, so at night you could

mistake the car for a travelling version of the National Palace of Culture.

The air intakes at both ends of the front bumper are no longer square, which gives a more dynamic look. The Pantheon-style grille itself is preserved, but now divided into two.

At the back, the even larger exhaust system openings, hand-crafted from mirror-polished steel, are impressive. A steel plate has also been added between the two exhausts, protecting the car when off-roading. Not that, as mentioned, anyone other than Rolls-Royce test drivers has ever subjected it to such plebeianism.

We tested the updated Cullinan and Cullinan Black Badge in the south of France, and found that even on the frighteningly narrow roads of the Var department, this car remains safe, reassuring and, of course, shamelessly comfortable.

CULLINAN STILL RELIES on a 6.75-litre V12 - one of your last chances to get such an engine

these days. It produces 600 horsepower in the Black Badge version, and 900 Nm of maximum torque.

The transmission and throttle have been retuned to give better acceleration. The average consumption is just over 16 litres per 100 km, but this is unlikely to be a factor when buying a Rolls-Royce. In our not-so-economical filming cycle, we even raised it to 20 litres per 100 km. The ride comfort remains remarkable, although the new Cullinan now offers monstrous 23-inch wheels. In fact, just the wheels here are higher than some sports cars of the past.

The suspension is pneumatic, adaptive and has a rather complex system that uses data from satellite navigation to know what the terrain is in front of you and adjust accordingly in advance. The gearbox is a classic 8-speed automatic, manufactured by ZF, and when you press the Low button on the gear lever, it starts shifting 50% faster.

In short, the Cullinan is impeccable on the road despite the fact that it is almost as tall as ►

ХИТОВИ ВАРНЕНСКИ СПЕКТАКЛИ ГОСТУВАТ В СОФИЯ ПРЕЗ НОЕМВРИ

Най-новият мюзикъл на Държавна опера Варна – „Аладин“, който два пъти препълни варненския Летния театър и се нареди сред най-предпочитаните от публиката заглавия, на 2.11 гостува в Зала 1 на НДК, София, в рамките на есенния Салон на изкуствата 2025. Столичната публика ще се потопи в приказната атмосфера на арабските нощи и вълнуващата музика със спектакъла, който следва любимата анимация на Дисни. Режисьор е Петко Бонев, диригент – Страцимир Павлов. Анна Пампулова е хореограф на постановката, а пищните костюми и зрелищната сценография са на Ася Стоименова. Музиката на „Аладин“ е дело на легендарния композитор Алън Менкен – осемкратен носител на „Оскар“ и автор на някои от най-незабравимите мелодии в историята на киното и сцената. Заедно с актьорите, зрителите ще запяят вечните хитовете "A Whole New World", "Friend Like Me" и "Prince Ali" и ще чуят нови мелодии, създадени специално за театралната адаптация.

Още една продукция на Театрално-музикален продуцентски център Варна е включена в Салона на изкуствата в НДК. В Зала 2 „Азарян“ на 5.11 ще се играе театралният спектакъл „Лавандулови момичета“. Постановката е по

пиесата „Ladies in Lavender“ на Шон Маккена, адаптирана за сцена по разказа на Уилям Дж. Лок и по едноименния филм (на български „Дами в лилаво“) с участието на Джули Денч и Маги Смит. Трогателната история се развива на живописния бряг на Корнуол между двете световни войни, а завръзката на сюжета е моментът, в който две сестри намират близо до дома си млад корабкрушевец. Режисьорският прочит на Стоян Радев Ге.К. създава един интимен, нежен спектакъл за любовта, грижата, живота на „малките“ хора и желанията на сърцето.

Под игото

Лавандулови момичета

Време разделно

Премиерният спектакъл „Време разделно“ гостува на 6.11 в Театър Българска Армия. Режисьорът Бина Харалампиева продължава своята поредица от театрални адаптации на литературна класика с варненската трупа след хитовите „Тютюн“ и „Под игото“. За постановката тя се доверява на някои от постоянните си творчески партньори – граматурга Юрий Дачев, костюмографа Свила Величкова, композитора Асен Аврамов, сценографа Теодора Лазарова. Варненските драматични актьори изграждат добре познатите образи с дълбочина и силно сценично себеотдаване, а резултатът е разтърсващ театър.

През ноември софийската публика може да види още три спектакъла на варненската трупа – комедиите „Муа у тупан“ (17.11, Сатиричен театър) и „Клетка за пеперуги“ (18.11, Младежки театър) и вълнуващата постановка на „Под игото“ (19.11, Театър Българска Армия).

VARNA'S ACCLAIMED PRODUCTIONS TO BE PRESENTED IN SOFIA THIS NOVEMBER

The newest production of State Opera Varna – the musical Aladdin, which twice filled the Varna Summer Theatre to capacity and has quickly established itself as one of the most popular titles among audiences, will be presented on 2 November in Hall 1 of the National Palace of Culture (NDK), Sofia, within the framework of the 2025 Autumn Salon of the Arts. The Sofia public will be invited to immerse themselves in the enchanting atmosphere of the Arabian Nights and the captivating music of the performance, inspired by Disney's beloved animation. The production is directed by Petko Bonev, with Stratsimir Pavlov as conductor. Anna Pampulova is the choreographer, while the sumptuous costumes and striking stage design are created by Asya Stoimenova. The music of Aladdin is by the legendary Alan Menken, eight-time Academy Award winner and author of some of the most unforgettable melodies in the history of cinema and theatre. Audiences will hear the timeless classics A Whole New World, Friend Like Me and Prince Ali, alongside new compositions written especially for the stage adaptation.

Another production of the Varna Theatre and Music Production Centre will also be featured in the Salon of the Arts at NDK. On 5 November, in Hall 2 "Azaryan", the play Ladies in Lavender will be

Аладин

Муа у тупан

staged. The performance is based on the play by Shaun McKenna, adapted for the stage from the short story by William J. Locke and the eponymous film, starring Judi Dench and Maggie Smith. The touching story unfolds on the picturesque coast of Cornwall between the two World Wars, its plot set in motion when two sisters discover a young shipwreck survivor near their home. The directorial vision of Stoyan Radev Ge.K. creates an intimate, tender performance about love, care, the lives of "ordinary" people, and the desires of the heart. On 6 November, the premiere of Time of Violence

will be presented at the Bulgarian Army Theatre. Director Bina Haralampieva continues her series of theatrical adaptations of literary classics with the Varna company, following the acclaimed productions of Tobacco and Under the Yoke. For this staging she once again relies on her long-standing creative collaborators – playwright Yuri Dachev, costume designer Svila Velichkova, composer Assen Avramov, and set designer Teodora Lazarova. The dramatic actors of Varna bring depth and remarkable dedication to their interpretations of the well-known characters, resulting in a profoundly powerful theatrical experience.

In addition, throughout November, Sofia audiences will have the opportunity to enjoy three more Varna productions: the comedies Fly in a Drum (17 November, Satirical Theatre) and A Butterfly Cage (18 November, Youth Theatre), as well as the stirring production of Under the Yoke (19 November, Bulgarian Army Theatre).

► Buckingham Palace (and slightly heavier). The steering is precise, the suspension does its job and will keep you on the road even if you allow yourself inappropriate liberties. But the point of this car is not to drive it, of course. The point is to be driven in it. This also explains why the changes to the interior are much bolder than those on the outside.

THE MOST VISIBLE NOVELTY is the glass fascia, which runs across the entire upper part of the dashboard. It integrates the digital instruments for the driver and the central display of the information system. In front of the passenger on the right, the fascia now performs a purely decorative function thanks to as many as 7,000 LED elements that can display whatever the customer wants.

The multimedia itself uses the new SPIRIT operating system, developed specifically for the electric Rolls-Royce Spectre, and not imported from BMW's top models, as was the case in the past with the previous Ghost.

IN ADDITION TO EVERYTHING ELSE, this system also includes a new mobile application - the only mobile application on the planet that does not want to be downloaded by as many customers as possible.

It is called Whispers, and I cannot show it to you in detail because I do not have access to it either. The only way to download and activate it is to buy a Rolls-Royce.

But in addition to all the control options for the car, it also gives you a connection to other Rolls-Royce customers. A kind of networking for multimillionaires.

Two video streaming devices can now be connected to the rear seat screens. The Bespoke Audio audio system has 18 different speakers and an 18-channel amplifier with a power of 1,400 watts. When designing the car, special cavities were deliberately provided in the aluminium body, which act as resonators for low-frequency sounds. In this way, the entire car practically becomes a subwoofer.

The clock now has a special compartment, with a miniature copy of the emblematic sculpture "The Spirit of Ecstasy". Chief designer Anders Warming explained to me that just finding the exact position of the figurine so that its lighting does not create glare in the faces of the passengers took months of work.

THEN WE GET TO THE SEATS. They can be in several configurations, from many different materials and in almost every colour known to man. One of the most interesting innovations is this upholstery called Duality Twill. These days, many companies offer you all sorts of eco-friendly fabrics, which in most cases is just an excuse to push you a cheaper material and make a bigger profit. Rolls-Royce, however, does not do such things.

Here, the fibre is extracted from bamboo, but then a huge number of hours - human and machine - are invested in it to become what you see.

The upholstery of this car has 2.2 million stitches (my jeans only have about 2,700), and over 18 km of thread were used for it.

AMONG OTHER THINGS, TEXTILE as a luxury material is not a new concept. In the early 20th century, almost every Rolls-Royce had fabric seats for the owner in the back, and a leather seat for the driver, who most often did not even have a roof in the front, and accordingly, the seat had to withstand the elements.

Why did we at some point decide that leather was a more luxurious option - leather that keeps you hotter in the summer and cooler in the winter - is a separate question.

Of course, the Cullinan is still available with a leather interior, with the option to decorate it with Rolls-Royce's new micro-perforation technique. It also receives several options that were previously reserved only for the flagship Phantom.

Naturally, you have a whiskey decanter in the back seat, which in our case is empty. And also a champagne refrigerator, which does not contain champagne, but which can maintain two different temperatures - 6 degrees for young champagne, and 11 degrees for aged.

INSTEAD OF GRIEVING that we haven't been successful in life to the point of having a personal driver, we decide to have a picnic. And to enjoy the scenery of the Provençal Alps, which was far from being chosen by chance.

Back in the 1920s, the legendary workaholic Sir Henry Royce brought his health to such a state that doctors obliged him to come to a warmer climate every winter and rest. In his case, 'rest' meant taking his entire engineering team with him, renting two villas and developing the new Phantom there.

However, our industriousness is not quite as inexhaustible as Sir Henry's, so we decide to devote the next two hours to sandwiches, coffee and stretching in the sun. There is just one small problem.

The rain that poured down this morning has rendered the wooden benches in the vicinity completely unusable. Fortunately, however, we are bringing with us the most expensive picnic table in the world.

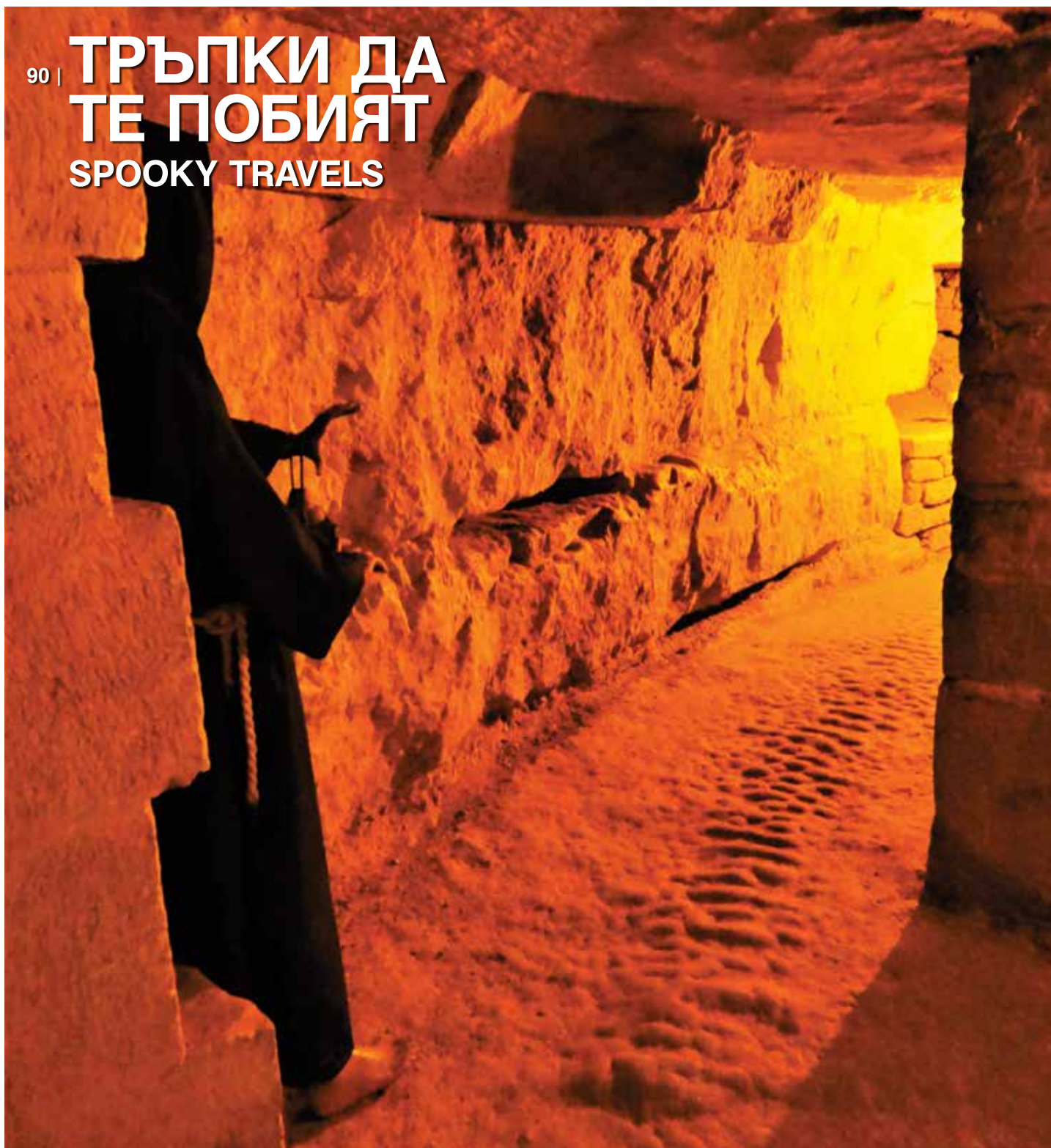
THIS PARTICULAR OPTION, called Viewing Suite, takes up quite a bit of luggage space, but in my opinion, it is worth it.

Only two things spoil my complete enjoyment. First, our beautiful RR glasses are empty. And second, the price makes this car accessible only to billionaires and to people who have won the lottery. Twice.

The starting price for the regular Cullinan is 327,500 euros. For the Black Badge - 379,500. But that is without all the nice touches like our picnic table. With everything you see, this car confidently exceeds half a million euros.

On the other hand, that is exactly the whole point of this brand. When you buy a Rolls-Royce, you know that your car is one of a kind. And you can't mistake it for another one in the parking lot. As long as you avoid places like Monte Carlo and Sveti Vlas, of course. ■

90 | **ТРЪПКИ ДА
ТЕ ПОБИЯТ**
SPOOKY TRAVELS

86 | **АФИШ**
POSTER

112 | **КОГАТО ВЯРАТА ВИ ИЗПРАЗНИ ЧИННИЯТА**
WHEN FAITH EMPTIES YOUR PLATE

АФИШ

ДЖАЗ

ANOUAR BRAHEM NEW QUARTET // Ануар Браhem, едно от най-ярките имена на съвременната световна джаз сцена, се завръща в България повече от десетилетие след първия си концерт. Тунизийският виртуоз ще представи както най-популярните си творби от миналото, така и чисто новия албум *After the Last Sky*, записан заедно с други легендарни джазмени - Дейв Холанд и Джанго Бейтс, и класическата челистка Аня Лехнер. Несъмнено едно от музикалните събития на годината у нас.

15 ноември, зала "България", София

JAZZ

ANOUAR BRAHEM NEW QUARTET // Anouar Brahem, one of the brightest names on the contemporary world jazz scene, returns to Bulgaria more than a decade after his first concert. The Tunisian virtuoso will present both his most popular works from the past and the brand new album *After the Last Sky*, recorded together with other legendary jazzmen - Dave Holland and Django Bates, and classical cellist Anya Lechner. Undoubtedly, one of the musical events of the year in Bulgaria.

November 15, "Bulgaria" Hall, Sofia

КИНО

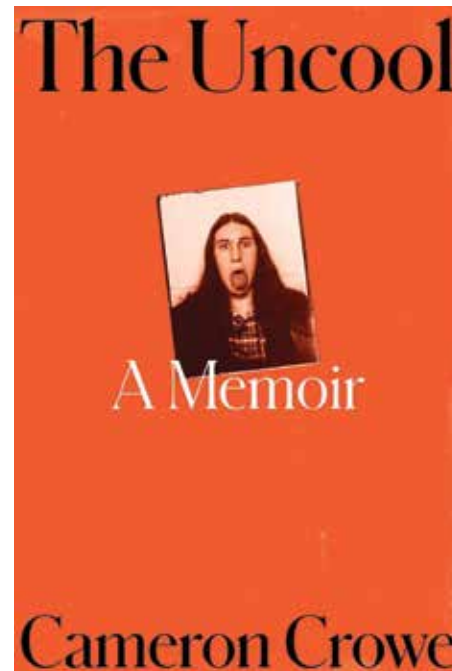
ЗРИТЕЛНА ИЗМАМА 3 // Есента е богата на заглавия - от новия римейк на "Бягащият човек" по Стивън Кинг, до "Кристи", в която сексапилната Сигни Суини неочаквано се превръща в ролята на шампионка по бокс от глухата провинция. Но ако трябва да сведем кино развлеченията през ноември само до едно, бихме препоръчали третата серия на "Зрителна измама" - симпатична история, в която ловки фокусници подготвят обир от опасно мафиотско семейство. С Джеси Айзенбърг, Уди Харелсън, Дейв Франко, Роузамунд Паук и Морган Фрийман.

В кината от 14 ноември

CINEMA

NOW YOU SEE ME, NOW YOU DON'T // Autumn is rich in titles - from the new remake of "The Running Man" by Stephen King, to "Christie", in which attractive Sydney Sweeney unexpectedly reincarnates in the role of a boxing champion from the remote countryside. But if we had to narrow down our November movie entertainment to just one, we'd recommend the third instalment of "Now You See Me" - a story about clever magicians who plan a heist on a dangerous mafia family. With Jesse Eisenberg, Woody Harrelson, Dave Franco, Rosamund Pike and Morgan Freeman.

In cinemas from November 14

АВТОБИОГРАФИЯ

THE UNCOOL // "Те ще те накарат да се чувстваш готин, но хей, аз те познавам - ти не си готин": помните ли този цитат от "Почти известни", за който Камерън Кроу спечели "Оскар"? Филмът бе почти автобиографичен; сега получаваме действителната автобиография на човека, който бе най-прочутият рок журналист на Америка, приятел на Led Zeppelin и Дейвид Боуи, преди да се преквалифицира в кино режисьор и да ни даде "Джери Магуайър". Книгата е увлекателна, забавна и ни вкарва зад кулисите на най-разюзданата ера в историята на музиката.

Издателство Avid Reader Press / Simon & Schuster

AUTOBIOGRAPHY

THE UNCOOL // "They'll make you feel cool, but hey, I know you-you're not cool!": remember that quote from "Almost Famous", for which Cameron Crowe won an Oscar? The film was almost autobiographical; now we get the actual autobiography of the man who was America's most famous rock journalist, a friend of Led Zeppelin and David Bowie, before he retrained as a film director and gave us "Jerry Maguire". The book is fascinating, entertaining and takes us behind the scenes of the most unbridled era in the history of music.

Avid Reader Press / Simon & Schuster

POSTER

КЛАСИКА

ГОТИЕ КАПЮСОН // Виолончелото е инструментът, който най-силно се доближава по звучене до човешкия глас. Може би затова е и толкова въздействащ - особено в ръцете на виртуоз като Готие Капюсон, един от най-прочутите челести на XXI век и достоен наследник на Касалс и Ростропович. При поредната си визита в София Капюсон ще свири Чайковски (Рокото вариации), Форе (Елегия) и Бородин (Симфония номер 2). Диригент е Наиден Тодоров.

13 ноември, зала "България", София

КИНО

НЮРНБЕРГ // Противно на рекламата, това далеч не е първият опит да се разкаже историята на Нюрнбергския процес срещу лидерите на нацистка Германия (предишните се простират от "Нюрнбергският процес", гонесъл на Максимилиан Шел "Оскар" през 1961, до чудесния Taking Sides на Ищван Сабо). Сега със задачата се заема Джеймс Ван дер билт, който екранизира романа "Нацистът и психиатърът" на Джак Ел-Хай. В ролите са Рами Малек, Майкъл Шанън, Марк О'Брайън, Ричард Грант, но най-вече впечатляващият Ръсел Кроу като Херман Гьоринг.

В кината от 21 ноември

АНИМАЦИЯ

ЗООТРОПОЛИС 2 // Във века на продълженията щеше да е невероятно една от най-успешните анимации на Disney да не получи втори епизод. Полицаяте Джуджи Хопс (заек) и Ник Уайлд (лисица) се завръщат, за да разследват тайнствената поява на единствения вид, който може да срути мира и доверието, царящи в града на животните. В оригинала героите се озвучават от Джейсън Бейтман, Джинифър Гудвин, Идрис Елба и Шакира. В българската версия - от Поли Генова, Ивайло Велчев, Сотир Мелев и други.

В кината от 28 ноември

EN

CLASSICS

GAUTIER CAPUCON // The cello is the instrument that most closely resembles the human voice in sound. Perhaps that is why it is so impressive - especially in the hands of a virtuoso like Gautier Capucon, one of the most famous cellists of the 21st century and a worthy successor to Casals and Rostropovich. On his next visit to Sofia, Capucon will play Tchaikovsky (Rococo Variations), Fauré (Elegy) and Borodin (Symphony No. 2). The conductor is Naiden Todorov.

November 13, Bulgaria Hall, Sofia

MOVIES

NUREMBERG // Contrary to advertising, this is far from the first attempt to tell the story of the Nuremberg Trials against the leaders of Nazi Germany (the previous ones range from "Judgement at Nuremberg", which brought Maximilian Schell an Oscar in 1961, to Istvan Szabo's wonderful "Taking Sides"). Now the task is taken up by James Vanderbilt, who is adapting the novel "The Nazi and the Psychiatrist" by Jack El-Hay. The roles are played by Rami Malek, Michael Shannon, Mark O'Brien, Richard Grant, but most of all the impressive Russell Crowe as Hermann Göring.

In theatres from November 21

ANIMATION

ZOOTOPIA 2 // In the age of sequels, it would be incredible if one of Disney's most successful animations did not get a second episode. Police officers Judy Hopps (a rabbit) and Nick Wilde (a fox) return to investigate the mysterious appearance of the only species that can destroy the peace and trust that reigns in the city of animals. In the original, the characters are voiced by Jason Bateman, Ginnifer Goodwin, Idris Elba and Shakira. In the Bulgarian version - by Polly Genova, Ivaylo Velchev, Sotir Melev and others.

In cinemas from November 28

ВСИЧКО ОТ СВЕТА НА
ФУТБОЛА

ЛЮДМИЛ ГЕОРГИЕВ: НЕ ГЛЕДАМ НА ИЗКУСТВОТО КАТО НА ЛИТЕРАТУРЦИНА

Много често художниците не обичат да говорят за себе си, за идеите и вижданията си, обявявайки, че каквото имат да кажат, са го направили чрез творчеството си. Художникът и колекционер Людмил Георгиев, създател на галерията за графично изкуство GRAFIKART в София, е сред щастливите изключения. Той не само обича да споделя, но и го прави с лекота на бохем и респектиращо чувство за хумор.

Не си от тези, които обичат да подражават, но в същото време се адаптираш бързо към съвремието - това ли е твоята формула?

Моята формула е тероризъм. За да овладее изкуството на графика, съм прибягнал до толкова много кражби, че ако не ставаше дума за изкуство, сигурно щях да лежа още в затвора. Права го и до днес. Виждаш идея, тя те провокира, присвояваш я, но после, когато започнеш да работиш, тя се превръща в нещо друго. Считам, че да можеш да отвлечаш идеи, хрумки и особено технологични похвати е задължително. Някой на това му казват влияния. Е, аз съм силно повлиян от испанската школа. Тя ми е на сърце.

Човек помни първата целувка, първата любов, а ти помниш ли първата си картина? Още я пазя и стои окачена в ателието ми. Това е композиция, изпълнена в офорт и акватинта. С нея се показах за първи път на

ГАЛЕРИЯ ГРАФИКАРТ

<https://grafikart.bg>

гр. София, ул. Златовръх № 50

телефон: +359898517375

Работно време:

Понеделник – Петък (13:00 - 18:00)

художествената сцена в една обща изложба в Монтана през 1986 г. Помня дори, къде беше окачена.

Имаш ли любима графична техника, към която прибягваш най-често?

Любимите неща в живота ми са семейството, любовта. Техниката в изкуството зависи до голяма степен от обстоятелствата - от големината на ателието, от силата на

ръцете ти. Не гледам на изкуството като на литературщина. Не вярвам в това, че художникът казвал, имал послания. Не мисля за тези неща. Изкуството в моите ръце е занаят. Ако накарам зрителя да вижда отвъд него - говорим за успех, но той е споделен. Не е само мой и зависи и от разбиранията на самия наблюдаващ.

И все пак - изкуството поражда емоции?

Разбира се. И художникът успява или не успява да ги предаде в изкуството си. Той е достатъчен егоцентрик, за да е щастлив и без да споделя емоциите си, но когато ги изобрази и бъде разбран, ето тогава настъпва истинското въздействие в артиста. Но всичко е за съвсем кратко. Скоро бързо забравям за това и се впускам в гоненето на следващата илюзия.

Коя оценка ти е важна - на професионалиста или на публиката?

Това с оценките е опасно. Оценката на твоите колеги за работата ти е много оцеляваща за творчеството ти. Но пак е важна за подхранване на егото ти. Особено, когато го нямаш.

Людмил ГЕОРГИЕВ
ludmilgeorgiev.com

LYUDMIL GEORGIEV: I DON'T VIEW ART AS BEING "LITERARY"

Very often artists do not like to talk about themselves, their ideas and views, declaring that whatever they have to say, they have already said through their art. Artist and collector Lyudmil Georgiev, founder of the GRAFIKART graphic art gallery in Sofia, is one of the exceptions. Not only does he enjoy sharing, but he does so with bohemian ease and an impressive sense of humor.

You don't like to imitate others, but at the same time you adapt quickly to the present day - is that your formula?

My formula is terrorism. In order to master the art of printmaking, I resorted to so much theft that if it weren't for art, I would probably still be in prison. I still do it today. You see an idea, it provokes you, you appropriate it, but then, when you start working, it turns into something else. I believe that being able to steal ideas, flashes of inspiration, and especially technological techniques is a must. Some people call this influence. Well, I am strongly influenced by the Spanish school. It is close to my heart.

People remember their first kiss, their first love, but do you remember your first painting?

GRAFIKART GALLERY

Sofia, str. Zlatovruh № 50

Phone: +359898517375

Working hours:

Monday - Friday (13:00 - 18:00)

I still have it, hanging in my studio. It is a composition done in etching and aquatint. I first showed it at a group exhibition in Montana in 1986. I even remember where it was hung.

Do you have a favorite graphic technique that you use most often?

My favorite things in life are my family and fishing. The technique in art depends largely on the circumstances—the size of the studio,

the strength of your hands. I don't view art as being 'literary'. I don't believe that artists have messages to convey. I don't think about these things. Art in my hands is a craft. If I make the viewer see beyond it, we are talking about success, but it is shared. It is not only mine and depends on the understanding of the observer.

And still - art evokes emotions?

Of course. And the artist succeeds or fails to convey them in his art. He is egocentric enough to be happy without sharing his emotions, but when he depicts them and is understood, that is when the artist experiences true excitement. But it is all very brief. I quickly forget about it and rush off in pursuit of the next illusion.

Which is important to you—the opinion of professionals or the public?

Opinions can be dangerous. Your colleagues' evaluation of your work can be very detrimental to your creativity. But it's important for boosting your ego. Especially when you don't have one.

Lyudmil GEORGIEV
ludmilgeorgiev.com

ТРЪПКИ ДА ТЕ ПОБИЯТ SPOOKY TRAVELS

От Бузлуджа до хотела от "Сиянието": плашещите дестинации
стават все по-популярни

From Buzludzha to The Shining hotel: scary destinations
are becoming increasingly popular

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK
By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

Всяка година в последния ден на октомври в България се разгаря един и същи спор: трябва ли да се празнува Хелоуин, или това е чуждопоклонничество и загърбване на националните вярвания и традиции. Спорът е напълно безсмислен, разбира се: Хелоуин в днешния си вид няма нищо общо с ничии вярвания и традиции. Това е изцяло развлекателно събитие, щедро насърчавано от производителите на шоколадови бонбони (по изчисления на S&P, тази година само американците са похарчили 4.2 милиарда долара за лакомства около празника, или 18% от годишните приходи на цялата сладкарска индустрия). Но като оставим калорийните бомби и доволните зъболекари настрана, за съвременния човек има нещо неустойимо в това да усети тръпки на страх - и може би лек прилив на адреналин. Този стремеж обяснява както процъфтяващата индустрия на филмите на ужасите, така и все по-големия интерес към т. нар. spooky tourism - зловещ или призракен туризъм, тоест посещения на места, обвити в мрачна слава. Ето шест такива дестинации, които да придат подobaващата емоция на есента ви.

Every year on the last day of October, the same debate rages in Bulgaria: should Halloween be celebrated, or is it a rejection of national beliefs and traditions? The debate is completely pointless, of course: Halloween in its current form has nothing to do with anyone's beliefs and traditions. It is a purely entertainment event, generously promoted by chocolate manufacturers (according to S&P calculations, this year Americans alone spent \$4.2 billion on treats around the holiday, or 18% of the annual revenue of the entire confectionery industry).

But calorie bombs and happy dentists aside, there is something irresistible to modern man about feeling the thrill of fear - and perhaps a slight rush of adrenaline.

This desire explains both the booming horror film industry and the growing interest in so-called spooky travel - eerie or ghostly tourism, visits to places shrouded in dark glory. Here are six such destinations to add the appropriate emotion to your autumn. ►

БУЗЛУДЖА, БЪЛГАРИЯ BUZLUDZHA, BULGARIA

Има някакво особено излъчване в изоставените места - а едно от най-красивите сред тях е в България. Паметникът на Бузлуджа (старо име на връх Хаджи Димитър в Стара планина) е построен в края на 70-те години и открит през 1981 от диктатора Тодор Живков. Служи като монумент в чест на Българската комунистическа партия, която е учредена именно на поляните под върха през 1891 година. За строителството са ангажирани Георги Стоилов, един от най-влиятелните архитекти на социалистическата епоха в България (и кмет на София в края на 60-те години), както и водещи художници и скулптори. Завършеният монумент разказва цялата история на комунистическата партия, а шпилът е осветен с толкова ярки светлини, че да се вижда от съседна Румъния, на повече от 200 км разстояние.

След падането на комунистическия режим през 1989 обаче паметникът е изоставен, а в края на 90-те и охраната е свалена, след което за броени дни скъпият меден покрив е откраднат. Някой дори стреля с пистолет по червената петолъчка на тавана, явно повлиян от легендите, че е изработена от рубини. Днес, след две десетилетия разруха, монументът е в окаяно състояние и влизането вътре е забранено заради високия риск от срутване на конструкцията. Но мястото си струва посещението както заради неземния вид на изоставената "летища чиния", кацнала на старопланинския връх, така и заради фантастичната гледка, която се открива отгоре (Бузлуджа е на практика в идеалния географски център на България). Е, няма шанс да намерите рубини горе, нито да срещнете призрака на Димитър Благоев, основателя на комунизма в България. Но и така от мястото ще ви побият тръпки.

There is a special aura to abandoned places - and one of the most beautiful among them is in Bulgaria. The Buzludzha monument (the old name for Mount Hadji Dimitar in the Balkan Mountains) was built in the late 1970s and opened in 1981 by dictator Todor Zhivkov. It served as a monument to the Bulgarian Communist Party, which was founded precisely on the meadows below the peak in 1891. Georgi Stoilov, one of the most influential architects of the socialist era in Bulgaria (and mayor of Sofia in the late 1960s), as well as leading artists and sculptors, were involved in the construction. The completed monument tells the entire story of the communist party, and the spire was illuminated with lights so bright that it could be seen from neighbouring Romania, more than 200 km away.

However, after the fall of the communist regime in 1989, the monument was abandoned, and in the late 1990s, the guards were removed, after which the expensive copper roof was stolen within a few days. Someone even fired a gun at the red pentagram on the ceiling, apparently influenced by legends that it was made of rubies. Today, after two decades of ruin, the monument is in a deplorable state and entry inside is prohibited due to the high risk of the structure collapsing. But the place is worth a visit both for the unearthly appearance of the abandoned "flying saucer" perched on the Stara Planina peak, and for the fantastic view from above (Buzludzha is practically in the ideal geographical centre of Bulgaria). Well, there's no chance of finding rubies up there, nor of meeting the ghost of Dimitar Blagoev, the founder of communism in Bulgaria. But the place will still give you chills.

ЗАМЪКЪТ НА ЕДИНБУРГ EDINBURGH CASTLE

Западна Европа е пълна със средновековни замъци, всичките с повече или по-малко зловеща история. Но малко имат излъчването на знаменития Единбургски замък, кацнал на една вулканична скала и извисяващ се над шотландската столица вече десет столетия. А историята му е дори още по-гравна: на това място доказано са живели хора още по време на Желязната ера, хиляда години преди Христа. За замък върху скалата се говори още от времето на крал Малкълм III, през XI век, а сто години след това крал Дейвид I започва строителството на днешните укрепления. През вековете оттогава крепостта е била свидетел на безброй исторически превратности и на поне 26 обсади; след края на шотландската независимост дълги години е използвана за затвор, докато едно масово бягство през 1811 не убедило коменданта, че старите подземия вече не са достатъчно сигурни.

След това занемареният затвор постепенно започнал да се превръща в извор на национална гордост - особено след като през 1818 сър Уолтър Скот, прочутият автор на "Айвънхоу" и "Роб Рой", получил разрешение да го изследва и открил в една запечатана стая смятаните за отдавна загубени корони на шотландските крале. Днес замъкът е напълно възстановен и е сцена на всевъзможни културни събития - а също и на организирани обиколки по следи на множеството призраци, за които се твърди, че го обитават. Легендата говори за духа на на едно гайдарче, пратено да донесе нещо през подземните тунели и изчезнало без следа; а също и за един барабанчик без глава, който бие барабана си по коридорите от 1650 година, когато замъкът бил атакуван от армията на Оливър Кромвел.

С призраци или без, крепостта е интересна забележителност и добър увод към изследването на очарователния град, който я заобикаля. Само помнете да не казвате "Единбург" - правилното произношение всъщност е "Единбъра".

Western Europe is full of medieval castles, all with a more or less sinister history. But few have the aura of the famous Edinburgh Castle, perched on a volcanic rock and towering over the Scottish capital for ten centuries. And its history is even more ancient: people have been proven to have lived in this place since the Iron Age, a thousand years before Christ. There has been talk of a castle on the rock since the time of King Malcolm III in the 11th century, and a hundred years later, King David I began construction of the current fortifications. In the centuries since then, the fortress has witnessed countless historical vicissitudes and at least 26 sieges; after the end of Scottish independence, it was used as a prison for many years, until a mass escape in 1811 convinced the commandant that the old dungeons were no longer secure enough.

The neglected prison then gradually began to become a source of national pride - especially after, in 1818, Sir Walter Scott, the famous author of *Ivanhoe* and *Rob Roy*, was granted permission to explore it and discovered in a sealed room the long-lost crowns of the Scottish kings. Today, the castle has been fully restored and is the scene of all kinds of cultural events, as well as organised tours in the footsteps of the many ghosts who are said to inhabit it. Legend tells of the ghost of a piper boy sent to fetch something through the underground tunnels and who disappeared without a trace; and of a headless drummer who has been beating his drum in the corridors since 1650, when the castle was attacked by Oliver Cromwell's army.

Haunted or not, the castle is an interesting landmark and a good introduction to exploring the charming city that surrounds it. Just remember not to say "Edinburgh" - the correct pronunciation is actually "ED-in-bər-ə".

КАТАКОМБИТЕ НА ПАРИЖ

THE CATACOMBS OF PARIS

Много посетители на Града на светлината са привлечени и от легендарните му гробища като "Пер Лашез", където почиват личности в целия спектър от Молиер и Оноре дьо Балзак, през Марсел Пруст и Оскар Уайлд, до Едит Пиаф и Джим Морисън от The Doors. Но в парижките гробища ще откриете следи само от относително по-новата история на града. Всички по-стари погребения се намират другаде.

През втората половина на XVIII век, след като почти хилядолетие преди това е бил един от най-големите градове в света, Париж започна да изпитва "гробищна криза": съществуващите гробища са вече толкова претъпкани, че представляват опасност за здравето. Решено е старите гробове да се преместят в тунелите на изоставените варовикови карриери под града. Преместването на тленните останки започва през 1785 и продължава дълги години. В резултат е създадена може би най-голямата подземна костница в света, с десетки хиляди черепи и кости, старателно аранжирани в сложни геометрични фигури. От 1809 вътре се допускат посетители след предварителна уговорка. През Втората световна война катакомбите са превърнати в щаб квартира на френската Съпротива. А в наши дни това е една от популярните туристически атракции на Париж и се плаща входна такса (12 евро последния път, когато проверихме). Но ако жадувате да усетите как ви ползват хладни тръпки, си заслужава. Особено ако ги посетите през есента и зимата, така че да слезете долу по тъмно (последните групи се допускат в 19:30). На входа ви очаква смущаващият нагнус "Arrête! C'est ici l'empire de la mort!" (Спрете! Това е империята на мъртвите!). След милионите черепи вътре са и тези на Максимилиан Робеспьер, Жорж Дантон и на великия химик Антоан дьо Лавуазие.

Many visitors to the City of Light are also drawn to its legendary cemeteries, such as Père Lachaise, where personalities from Molière and Honoré de Balzac, Marcel Proust and Oscar Wilde, to Edith Piaf and Jim Morrison of The Doors, are buried. But in Paris's cemeteries, you will only find traces of the city's relatively recent history. All the older burials are located elsewhere.

In the second half of the 18th century, after almost a millennium of being one of the largest cities in the world, Paris began to experience a "cemetery crisis": the existing cemeteries were already so crowded that they posed a health hazard. It was decided to move the old graves to the tunnels of abandoned limestone quarries under the city. The transfer of mortal remains began in 1785 and continued for many years. The result is perhaps the largest underground ossuary in the world, with tens of thousands of skulls and bones meticulously arranged in intricate geometric patterns.

Visitors have been allowed inside by appointment since 1809. During World War II, the catacombs were converted into the headquarters of the French Resistance. Today, it's one of Paris's most popular tourist attractions, and there's an entrance fee (€12 last time we checked).

But if you're craving a chill, it's worth it. Especially if you visit in the fall and winter, so you can go down in the dark (last groups are admitted at 7:30 p.m.). At the entrance, you'll find the ominous sign "Arrête! C'est ici l'empire de la mort!" (Stop! This is the empire of the dead!). Among the millions of skulls inside are those of Maximilien Robespierre, Georges Danton, and the great chemist Antoine de Lavoisier.

ЗАМЪКЪТ ЗВИКОВ, ЧЕХИЯ ZVÍKOV CASTLE, CZECH REPUBLIC

Дори илюстрациите към мрачните готически приказки не изглеждат толкова убедително, колкото съвсем реалният замък Звиков в Чехия. Построен по време на краткото царуване на Вацлав I в средата на XIII век, той се извисява над един мъчнодостъпен полуостров на мястото, където Отава се влива във Влтава. Мрачните гори наоколо са подходящ фон за злокобните средновековни укрепления, били свидетели на безброй кръвопролития през вековете. По време на Триусетгодишната война замъкът е собственост на разбунтувал се протестантски благородник, чиито 140 бойци успяват в про-

гължение на почти пет години да удържат напора на над 4-хилядна хабсбургска войска. След това замъкът запада и известно време изпълнява унижителната роля на хранилище за зърно, преди да бъде реконструиран до старата си слава през XIX век от фамилията Шварценберг.

Според упоритата местна легенда замъкът е обитаван от призрака на гжудже, което върши пакости и може внезапно да понижи рязко температурата в стаите.

Звиков лесно може да се достигне от Прага с автомобил - пътуването отнема малко над час. По пътя можете да се отбиете в

Табор с неговото кметство (необикновена мешавица между готика и барок) и с Музея на хуситското движение. Само имайте предвид, че замъкът е затворен за посещения през зимата.

На горе-долу същото разстояние от Прага, но в югоизточна посока, е живописното градче Кутна Хора, в чието предградие Седлец ще откриете друга дестинация за spooky tourism: прословутата Седлецка костница. Разположена под църквата на Всички светии в Седлец, тя съдържа костите на между 40,000 и 70,000 души, понякога артистично аранжирани и превърнати в полилеи и мебелировка.

Even the illustrations for dark Gothic fairy tales don't look as convincing as the very real Zvíkov Castle in the Czech Republic. Built during the short reign of Wenceslas I in the mid-13th century, it towers over a hard-to-reach peninsula where the Otava river flows into the Vltava. The gloomy forests around it provide a fitting backdrop for the ominous medieval fortifications that have witnessed countless bloodshed over the centuries. During the Thirty Years' War, the castle was owned by a rebellious Protestant nobleman, whose 140 men managed to hold off a Habsburg army of over 4,000 for

almost five years. The castle then fell into decline and served a humiliating role as a grain depot for a time, before being restored to its former glory in the 19th century by the Schwarzenberg family.

According to a persistent local legend, the castle is haunted by the ghost of a dwarf who causes mischief and can suddenly drop the temperature in the rooms.

Zvíkov is easily reached from Prague by car - the journey takes just over an hour. On the way, you can stop in Tábor with its town hall (an unusual mix of Gothic and Baroque)

and the Museum of the Hussite Movement. Just keep in mind that the castle is closed to visitors in winter.

About the same distance from Prague, but in a southeasterly direction, is the picturesque town of Kutná Hora, in whose suburb of Sedlec you will find another destination for spooky tourism: the infamous Sedlec Ossuary. Located under the Church of All Saints in Sedlec, it contains the bones of between 40,000 and 70,000 people, sometimes artistically arranged and turned into chandeliers and furniture.

ХОТЕЛ СТЕНАИ, САЩ THE STANLEY HOTEL, USA

Ако не си пагате по филмите на ужасите, това е просто един стар хотел в околностите на националния парк Роки Маунтън в Колорадо, САЩ. Но ако сте гледали "Сиянието" на Стенли Кубрик (една от най-смразяващите роли на Джек Никълсън), или поне сте чели литературния оригинал на Стивън Кинг, косата ви вече се е изправила.

Това е не просто хотелът, в който е снимана телевизионната екранизация по "Сиянието" през 1997. Това е хотелът, вдъхновил самия Кинг да напише книгата - след прекараната от писателя изнервяща нощ през 1974 в стая 217 (самият филм на Кубрик не е сниман тук, а в студиото Елстрий в Англия, като за външни кадри е ползван друг хотел в парка Йосемити). "Хотелът изглеждаше като свършената сцена за история с духове", обяснява Кинг. "Когато преспах там, сънувах тригодишния си син да тича по коридорите с писъци, с разширени от ужас очи. Преследваше го пожарен маркуч". Писателят се събудил облян в пот и решил да превърне преживяването в поредната си история, публикувана първоначално под псевдонима Ричард Бакман.

Самият хотел е построен през 1909 от Фрийлън Оскар Стенли, собственика на компанията Stanley Motor, производител на парни автомобили. В ранните си години мястото имало отлична репутация и е посрещало гости от ранга на президента Тийдър Рузвелт и японския император. Но през 70-те години вече бил порядъчно заподнал. Днес, разбира се, се раздъва на огромен интерес сред феновете на ужаса, които се кълнат, че зловещото присъствие, усетено от Стивън Кинг, съществува и до днес. През 90-те години, докато снимаше "От глупав по-глупав", актьорът Джим Кери се опита да пренощува в стая 217, но я напусна посред нощ след пристъп на паника. Други посетители уверяват, че са виждали духа на бившата хазайка мисис Уилсън, която чисти по коридорите нощем.

If you're not a horror movie fan, this is just an old hotel in the Rocky Mountain National Park area of Colorado, USA. But if you've seen Stanley Kubrick's *The Shining* (one of Jack Nicholson's most chilling roles), or at least read Stephen King's original novel, your hair is already standing on end.

This isn't just the hotel where the 1997 TV adaptation of *The Shining* was filmed. It's the hotel that inspired King to write the book, after the writer spent a nerve-racking night in Room 217 in 1974 (Kubrick's film itself wasn't filmed here, but at Elstree Studios in England, with another hotel in Yosemite used for exterior shots). "The hotel seemed like the perfect setting for a ghost story," King explains. "When I slept there, I dreamed of my three-year-old son running down the hallways screaming, his eyes wide with terror. He was being chased by a fire hose." The writer woke up drenched in sweat and decided to turn the experience into another of his stories, originally published under the pseudonym Richard Backman.

The hotel itself was built in 1909 by Free-lan Oscar Stanley, the owner of the Stanley Motor Company, a manufacturer of steam cars. In its early years, the place had an excellent reputation and welcomed guests of the rank of President Theodore Roosevelt and the Emperor of Japan. But by the 1970s, it had already fallen into serious disrepair. Today, of course, it is of enormous interest among horror fans, who swear that the sinister presence felt by Stephen King still exists today. In the 1990s, while filming "Dumb and Dumber," actor Jim Carrey tried to stay in room 217, but left in the middle of the night after a panic attack. Other visitors claim to have seen the ghost of the former landlady, Mrs Wilson, cleaning the hallways at night.

МЪЧЕНИЯ И ДУХОВЕ В АМСТЕРДАМ TORTURE AND GHOSTS IN AMSTERDAM

Амстердам обикновено не е сред местата, които свързваме със зловещи преживявания. В зависимост от нагласите, това може да е градът на Рембранд и Ван Гог, на изложбите на лалета, на легалната марихуана и на червените фенери. Но столицата на Нидерландия има какво да предложи и на любителите на мрака и ужаса. Като се започне от малкия, но добре обмислен Музей на мъченията, който ще ви потопи в най-мрачните аспекти на средновековното минало. Всевъзможни старинни уреди за мъчения и техники са представени в детайли - някои са автентични антики, други - съвременни възстановки, а трети, като прословутата "Желязна девица", са само литературни измишльотини, които никога не са съществували на практика. До този момент.

Недалеч от музея е и Тъмницата на Амстердам: туристическа атракция, основана на зловещия спомен за Конрад ван Бьонинген, кмет на града и уважаван политик през XVII век, който към края на живота си полудял, затворил се в същата тази къща и изписал стените ѝ със сатанински знаци, ползвайки вместо мастило собствената си кръв. Това днес е превърнато в преживяване: медиум любител решава, че може да прогони духа на Конрад от къщата и най-после да му даде покой. Ритуалът започва, с ваше участие, естествено, но след това нещата много, ама много се объркват...

А ако подобни режисирани преживявания не са ви по вкуса, можете вместо това да се разходите из Де Вален (квартала на червените фенери) и да откриете Bloedstraat - Кървавата улица. Според легендата името идва от кръвта на престъпниците, екзекутирани на близкия площад, откъдето тя се стичала по улицата към каналите. Дори се твърди, че душите на някои от тях още витаели по късата улечка, щом падне мрак.

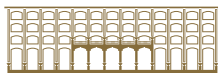
Amsterdam is not usually one of the places we associate with spooky experiences. Depending on your perspective, it may be the city of Rembrandt and Van Gogh, of tulip exhibitions, legal marijuana, and red light districts. But the Dutch capital has a lot to offer to lovers of the dark and scary. Starting with the small but well-thought-out Torture Museum, which will immerse you in the darkest aspects of the medieval past. All sorts of ancient torture devices and techniques are presented in detail - some are authentic antiques, others are modern reconstructions, and still others, like the notorious "Iron Maiden", are just literary inventions that never existed in practice. Until now.

Not far from the museum is the Amsterdam Dungeon: a tourist attraction based on the sinister memory of Conrad van Beuningen, the mayor of the city and a respected politician in the 17th century, who, towards the end of his life, went mad, locked himself in this very house and wrote satanic symbols on its walls, using his own blood instead of ink.

This has now been turned into an experience: an amateur medium decides that he can drive Conrad's spirit out of the house and finally give him peace. The ritual begins, with your participation, of course, but then things get very, very confusing...

And if such staged experiences are not to your taste, you can instead walk through De Wallen (the red light district) and discover Bloedstraat - Bloody Street. According to legend, the name comes from the blood of criminals executed in the nearby square, from where it flowed down the street to the canals. It is even said that the souls of some of them still linger in the short street after dark.

**ASTOR GARDEN
HOTEL**

Sts. Constantine and Helena Resort

www.astorgardenhotel.com

**ASTOR GARDEN
HOTEL**

Sts. Constantine and Helena Resort

www.villachinka.com

ensana
AQUAHOUSE HOTEL

ensanahotels.com

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA

www.azaliahotel.com

**HOTEL
PRIMORSKI**

www.hotelprimorski.com

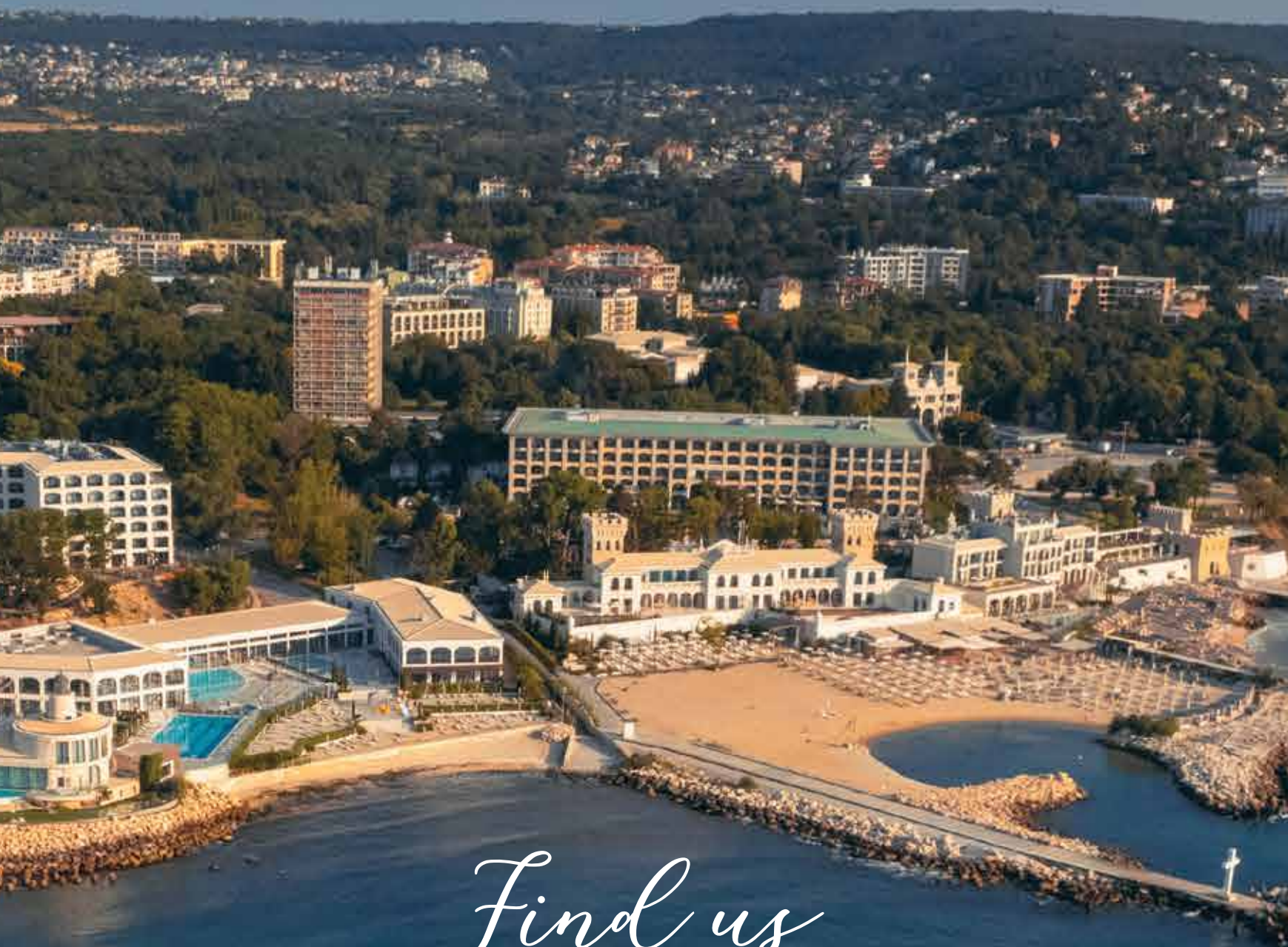

**AQUA
HOUSE**
THERMAL & BEACH

www.aquahouse.bg

SEA. SPA. CULINARY DESTINATION.

Find us

www.visitstconstantine.bg

Sts. Constantine and Helena Resort | Varna | Bulgaria | 0700 70 799

180 DEGREES

Kabakum | Varna | Bulgaria

Luxury Seaside Properties for Sale

Learn more +359 888 323 432
www.my-home.bg

НАПИТКАТА, КОЯТО ЕДВА НЕ УДАВИ БРИТАНИЯ

Удивителната история на джина от социално бедствие до изтънчено удоволствие

Текст ЯСЕН БОРИСЛАВОВ / Фотография ISTOCK

Едва ли някой би могъл да каже как щеше да изглежда днес Англия, ако през XVII век там трайно не се беше настанила модата на чая. “Тази възхитителна напитка примирява мъжете с трезвостта”, отбелязва един английски свещеник от онова време. Без чая Англия сигурно още щеше да тъне в онова безметежно пиянство, познато от някои картини на Уилям Хогарт и най-вече от “Gin Lane” (1751), но също и от творби на други художници от онази епоха. Според твърде много съвременници образите на пияния английски XVIII век никак не са хиперболизирали действителността.

Всъщност именно джинът, а не уискито, е типичният британски алкохол, издигнат постепенно от питие на простолюдието до напитка за висшите класи. Освен причина за една тревожна социална деградация, той се оказва също и източник на силни духовни трепети и изострени възприятия у някои артисти и поети. “Джинът с вода е източник на цялото ми въдъхновение”, пише в едно писмо лорд Байрон.

ПРОИЗХОДЪТ НА ДЖИНА не е категорично установен, но със сигурност не е британско изобретение. Според една от версиите още през XI век италиански монаси произвеждали алкохолна напитка с настойка от хвойнови плодове, за да се борят с чумата. Това трябва да е бил и първият джин, но сведенията за него са несигурни. По-логично е да се приеме, че първият джин е дестилиран в Нидерландия към края на XVI век. За това има много повече свидетелства. Някои сведения сочат като създатели преселени от Швейцария хугеноти. Поради което и отделни изследователи свързват ранното име на напитката (Jenever) с Женева. Истината е, че в основата на гумата са хвойновите плодове (genévre на френски и juniper на английски), които придават специфичен аромат и вкус на джина. Неговата технология не е много по-сложна от технологията на другите алкохолни напитки. Получава се чрез вторична дестилация на зърнен спирт с плодове от хвойна и още някои допълнителни съставки като кориандър, розмарин, индийско орехче, градински чай. Днес по този начин все още се прави най-качественият джин с индикация distilled gin. При по-масовите продукти обикновено зърнен спирт се ароматизира с настойка от хвойна и някои от споменатите плодове и билки.

ПО ВРЕМЕ НА ОСЕМДЕСЕТГОДИШНАТА война (1568-1648) на холандците срещу испанското владичество, в която ан-

гличаните участвали като холандски съюзници, британските войници опитали холандския джин и много го харесали. След което пренесли и технологията на Острова. Така започнала епохата на джина в британската култура и бит. Новата мода се оказала твърде властна и заразителна.

В началото на XVII век английското правителство наложило много тежки мита върху вносните алкохоли за сметка на вече широко разпространяващия се джин. Така духът от бутилката бил окончателно изпуснат. През 1743 средната консумация на джин в Англия била около 10 литра на човек годишно и през следващите години продължила да расте с всички деградиращи социума последици. Правителството се опитало да спре

тази разрушителна тенденция като наложи ограничения върху производството и продажбите. За тази цел между 1736 и 1751 били издадени антиджинови закони (Gin Acts), които не променили съществено състоянието на нещата, но пък предизвикали улични вълнения и бунтове.

МАСОВО ПРОИЗВЕЖДАНИЯТ ТОГАВА нелегален джин бил с много ниско качество и това започнало да тревожи властите. Загрижени за здравето на своите поданици, те все пак отменили част от рестрикциите. Изглежда и данъците, от които хазната се лишавала, не били без значение. По това време само в Лондон имало около 1500 нелегални семейни спиртоварни, които бълвали всякакви алкохолни сурогати и понякога дори ароматизи-

Gin Lane, картина
от Уилям Хогарт
Gin Lane by William
Hogarth

рали гжина с терпентин. Този период от историята на Англия е известен като Gin Craze. Лудостта отчасти личи в дъга популярни стиха от онова време.

Don't tell my mother I'm living in sin,
Don't tell my twin that I breakfast on gin

Въпреки усилията на властите да ограничат или поне да регулират производството и консумацията на джин, това се оказало възможно едва когато цените на зърнените храни се повишили.

ДО СРЕДАТА НА ПО-МИНАЛИЯ ВЕК джинът е бил дистилян в казани и е бил сладникаво питие с около 30% алкохолно съдържание. Едва след появата на дистиляционните колони продуктът станал

по-чист, а към етикетите прилепнала и магическата гума Dry.

Прочутият знак за качество London Dry е създаден през 1875 година от Чарлз Тенкърей - син. Неговият баща бил създател на т.нар. "обезсладен джин". Въпреки бурната си и социално противоречива история, джинът е успял да си изгради и леко аристократичен ореол. Той е дискретна част от образите на филмови икони като Джеймс Бонд, Хъмфри Богарт и Джей Гетсби. За него с почти любовно чувство говорят автори като Хемингуей, Луис Бунюел и Уинстън Чърчил. Последният въпреки че "рекламно лице" и на разни други алкохоли.

ДНЕС ДЖИНЪТ ПРОДЪЛЖАВА да бъде все така популярен особено през летните месеци. Причината е, че участва

като основна съставка в твърде много класически коктейли. Нека спомнем първият – джин тоник – с който някога британците в Индия прогонвали едновременно маларията и лошото настроение.

Има още една причина джинът да бъде препоръчван – убеждението, че в умерени дози може да бъде и здравословен. Повечето негови съставки имат някакви доказани лечебни или профилактични свойства. Хвойната помага при инфекции, артрит и възпаления и освен това е антиоксидант и диуретик. Подобни или други, но все пак полезни свойства със сигурност могат да се посочат също при розмарина, индийското орехче, градинския чай и кориандъра, които, както вече казахме, имат определена роля за аромата и вкуса на гжина. ■

THE DRINK THAT NEARLY DROWNED BRITAIN

The Amazing History of Gin from Social Disaster to Sophisticated Pleasure

By YASSEN BORISLAVOV / Photography iSTOCK

It's doubtful whether anyone could say what England in the 17th century would have been like if the trend of tea drinking hadn't settled there permanently. "This enchanting drink reconciles men with sobriety", an English priest of that time points out. Without tea, England would probably still live in that easy drunkenness known from some of the paintings by William Hogarth and mostly from "Gin Lane" (1751), but also from works by other artists of the time. According to too many contemporaries, images of the drunken English 18th century haven't hyperbolised reality.

In fact, it was exactly gin, not Scottish or Irish whiskey, that became a typical British alcohol, advancing gradually from a beverage of the common people to a drink of the upper classes. Apart from being a reason for a worrying social degradation, it turns out to be a source of strong spiritual thrills and acute perceptions in some artists and poets. "Gin with water is the source of my entire inspira-

tion", Lord Byron writes in a letter.

THE ORIGIN OF GIN hasn't been determined squarely, but it surely isn't a British invention. According to one of the versions Italian monks made an alcoholic drink with a juniper fruit infusion to fight plague as early as in the 11th century. That must have been the first gin, but there isn't accurate information on it. It would be more logical to assume that the first gin was distilled in the Netherlands towards the end of the 16th century. There's much more data on this. Some data names Huguenots, who came from Switzerland, its inventors. This is the reason why particular researches link the early name of the drink (genievre) to Geneva. The truth is that the juniper fruit – genievre (French) is in the root of the word. It gives gin a specific aroma and taste. Its technology isn't much more complicated than the technology of the rest of the alcoholic beverages. It's obtained through secondary distillation of grain spirits with fruit

juniper and some other additional ingredients like coriander, rosemary, nutmeg, garden sage, etc. Today this is the way first quality gin is still made with distilled gin indication. In the most mass products the grain spirits are usually aromatized with infusion of juniper and some of the aforementioned fruit and herbs.

During the Eighty Years' War (1568-1648) of the Dutch against the Spanish rule in which the English took part as Dutch allies, British soldiers tasted Dutch gin and liked it very much. After that they brought the technology to the Island. This is how the age of gin entered British culture and way of living. The new trend turned out to be too powerful and infectious.

IN THE BEGINNING OF THE 17TH CENTURY the English government imposed really heavy taxation on imported alcohol compared to the already widely spreading gin. That's the way the genie in the bottle was finally let out. In

1743 the average gin consumption in England was about 10 litres per person a year and over the next years kept growing with all the consequences degrading the society. Government tried to stop this destructive trend by imposing restrictions on production and sale. That's why between 1736 and 1751 anti-gin laws (Gin Acts) were issued which didn't change much the state of affairs but on the other hand provoked street turmoil and riots. The mass-produced then illegal gin was of very low quality and it started worrying the authorities. Concerned about their subjects' health, they still abolished some of the restrictions. It seems like the taxes the treasury was deprived from mattered. At the time only in London there were about 1500 illegal family alcohol breweries, which made all types of alcohol surrogates and sometimes even aromatized gin with turpentine. This period of the history of England is known as Gin Craze. Madness is somewhat obvious in two popular verses of that time.

Don't tell my mother I'm living in sin,
Don't tell my twin that I breakfast on gin

Despite the efforts of the authorities to limit or at least to regulate gin production and consumption, it was possible only when the prices of grain products went up.

BY THE MID-19TH CENTURY GIN WAS DISTILLED in pot stills and it used to be a sweetish drink with about 30 vol. % alcohol content. Only after the invention of fractionating columns the product became purer and the magic word Dry appeared on the labels. The famous sign of quality London Dry was created in 1875 by Charles Tanqueray Jr. His father was the inventor of the so called "unsweetened gin".

Despite its turbulent and socially controversial history, gin managed to build a slightly aristocratic halo. It's a discreet part of the images of film icons such as James Bond, Humphrey Bogart and Jay Gatsby. Authors

like Hemingway, Luis Bunuel and Winston Churchill talk about it almost lovingly. Churchill was in fact the face of the advertising of other types of alcohol as well.

Nowadays gin keeps being just as popular, especially over the summer months. The reason is that it's a main ingredient in quite a lot of classic cocktails. We should mention the first gin tonic the British in India once chased away malaria and bad mood at the same time.

There's one more reason to recommend gin – the belief that in moderate doses it can have health benefits, too. Most of the ingredients have some proven medicinal or preventive qualities. Juniper helps cure infections, arthritis and infections. Besides, it's an antioxidant and diuretic. Such characteristics or other, but still beneficial, can also be found in rosemary, nutmeg, garden sage and coriander, which, as we have already mentioned, play a certain role in the aroma and taste of gin. ■

КОГАТО ВЯРАТА ВИ ИЗПРАЗНИ ЧИНИЯТА

Православният канон ни налага близо 200 дни пости през годината.
Има ли и медицински елемент в религиозния обичай?

Текст ЯСЕН БОРИСЛАВОВ / Фотография iSTOCK

Почти всички религии налагат някакви хранителни правила и забрани. При някои, например авраамическите (юдаизъм, ислям, християнство) правилата и забраните са не просто норма за благочестивото поведение на вярващите, а съществена част от догматиката. Идеята за “чисти” и “нечисти” храни, за разрешено и неразрешено поведение е част от парадигмата на спасението, което всяка религия обещава на своето паство.

ПРИ ОРТОДОКСАЛНИТЕ ЕВРЕИ подходящата храна (кошер) е нещо абсолютно задължително. Основна забрана е да се смесват млечни и месни продукти. Те дори не може да се приготвят в едни и същи съдове. Това е отзвук от онзи текст в Стария завет, където е казано: “Да не вариш яре в млякото на неговата майка.” (“Второзаконие”) Някои психоаналитици разчитат в тази забрана някакъв наследен от древноста атавистичен страх от инцестни връзки. Освен това месото трябва да е от животно, заклано по специален начин и да няма кръв, защото се приема, че в кръвта е скрита душата, а душата принадлежи на господ. Забранено е да се яде бедреният нерв – отзвук от битката между Яков и Ангела. Храните са “чисти” и “нечисти”, като едните и другите прецизно са посочени в священото писание. Свинята изрично е посочена като нечисто и забранено за ядене животно. Към същата строга забрана се прибързва и ислямът. Особеност на мохамеданските пости е, че са в светлата част на денонощието през месеца Рамазан. Тогава не се яде и не се пие нищо. В индуизма е забранена консумацията на телешко и говеждо, защото кравата е свещено животно. При будистите въздържанието от месо е свързано изцяло с тяхната етична концепция за ненасилие и неубиване.

В ХРИСТИЯНСТВОТО НЯМА разрешени и забранени храни, но има друг вид ограничения, подредени в правилата на поста. Приема се, че не това, което влиза в устата на човека може да го оскъверни, а онова, което излиза. И още: “Всичко ми е позволено, но не всичко е полезно” (св. Павел). Какво представлява постът? Според църковните правила това е период на въздържание от блажна храна при умерена употреба на постна, като целта на това въздържание не е здравно-хигиенна, а религиозно-нравствена. Иначе казано, постникът освен от определени храни трябва да се въздържа в помислите и желанията си, да не се гневи, да прощава на враговете си, да бъде смирен, да отбягва светски и зрелищни развлечения и дори радио и телевизия, тъй като медиите в съвременния свят никак не предразполагат към истинска постническа атмосфера. За тези периоди от календара в правилата на светите отци е казано: “Не завиждай, не

осъждай никого, не поглеждай с пожелание, не протягай ръка към онова, което не ти принадлежи...” Не че в останалото време от годината да се върши всичко това е приемливо.

В Стария завет постничеството често е представяно като път към духовно съвършенство. Пророкът Мойсей е постил 40 дни и 40 нощи, преди да получи десетте божии заповеди, а св. Илия е бил удостоен да види божията слава след строг пост. Велик постник е бил и св. Йоан Кръстител, а преди началото на евангелската си мисия Исус Христос е постил 40 дни и нощи в пустинята. От този етап от земния му път църквата извежда и основанията за четиридесетницата – Великият пост преди Пасха.

ОЩЕ ОТ РАННОТО ХРИСТИЯНСТВО тези периоди от календара се възприемат като време за приготвяне и очакване на онова, което предстои да се случи – Рождеството или Възкресението. В ранните християнски общини не е имало точно определени норми за поста. Строгите и съхранени до днес правила са оформени около IV век. Най-кратко те са обобщени в 56-о правило на VI вселенски събор (678 г.), където е казано, че по време на поста християнинът трябва да се въздържа “както от всичко заклано, така също и от яйца и сирене, които са плод и произведение на онова, от което се въздържа.” Така извън асортимента на блажните храни остават някои деликатеси като октоподи, миди, скариди, раци, калмари, хайвер. Те минават за постни, защото са безкръвни и са отминати от каноничната забрана вероятно и поради факта, че в Стария завет тези храни по-принцип са смятани за нечисти и са изключени от диетата.

В ПРАВОСЛАВНИЯ КАЛЕНДАР постните дни са около двеста. Има четири продължителни постни периода – Великденски (шест седмици от Сиропустна неделя до Цветница, като се добавят и дните от Страстната седмица), Петрови (от първата неделя след Петдесетница до 29 юни), Богородичен (от 1 до 14 август) и Рождественски (40 дни преди Коледа). Освен това постни през цялата година са дните сряда и петък – първият напомня за предателството и залавянето на Христос, а вторият – за неговите страдания. В неделя постът е забранен, защото този ден е специален, той е от Царството Небесно и не принадлежи на земното време. Строг пост се спазва също на 5 януари (срещу Богоявление), на 29 август (Отсичане главата на Йоан Кръстител) и на Кръстовден (14 септември). Точният брой на

постните дни през годината варира, тъй като продължителността на Петровите пости зависи от това кога ще се падне Великден.

В католическата църква постните периоди са силно редуцирани. Запазена е четиридесетницата преди Пасха, както и петъкът през цялата година е постен, но ако не съвпаде с голям празник. При протестантските деноминации на поста не се отдава специално значение.

ИМА РАЗЛИЧНИ СТЕПЕНИ НА СТРОГОСТ на поста – с топла храна без или със олио, със студена храна без мазнина и без топли напитки (сухоежба) или пълно въздържание. През първата седмица от Великия пост, както и в първите три дни от Страстната седмица се пази строг пост (растителна храна без олио). На Велики петък не се яде и не се пие нищо. През Рождественския пост (с изключение на първата седмица и дните от 20 до 24 декември), през Петровите пости и в сряда и петък, когато не са в постен период, се разрешава риба, както и на празниците Благовещение, Цветница и Преображение. През повечето дни на великденския пост храната е без мазнина. Само в събота и неделя се разрешава олио и вино. Това са в общи линии правилата за поста сред миряните, но в някои манастири те са по-строги – не се готви никакво месо, не се яде пържено и т.н. Има монаси и вярващи, които тримирят, т.е. по три дни се въздържат от всякаква храна в началото и в края на Великия пост. След като човек знае какво представлява постът, остава сам да реши дали, защо и как точно да го прави. За болни хора, деца и бременни жени подобно изпитание със сигурност не е препоръчително, особено в по-аскетичните му форми.

НЯКОИ СМЯТАТ, че развитието на модерните хранителни технологии е направило спазването на църковните предписания много по-лесно днес, тъй като на пазара има изобилие от сурогатни „животински“ продукти на растителна основа. Има сирене и кашкавал, месо, колбаси, майонеза и мляко от соя и други растителни суровини, което от една страна облекчава постническото усилие, но от друга страна може да му придаде известен „сурогатен“ характер.

Да се пости през последните години стана нещо като мода. Публични личности от политиката и бизнеса, медийните и шоуелити в дните пред Коледа и Великден кокетно се отдават на това увлечение и при всяка възможност полудискретно изтъкват благочестивото си хранително поведение като знак на своето чувство за особена обществена значимост. Естествено, сред споменатите елити има и хора, за които постът е обвързан с ясно разбиране за духовната страна на този малък аскетически подвиг, но те са рядкост, може би и поради факта, че постници от този тип не държат да бъдат забелязвани. ■

ГОЛЕМИТЕ ПОСТИ ПРЕЗ 2025

3 март - 19 април: Великденски пост

16 юни - 28 юни: Петрови пости

1 август - 14 август: Богородични пости

15 ноември - 24 декември: Коледни пости

POSOKA.COM

Резервирай своето вълнуващо
пътуване на www.posoka.com
или се свържи с нас на **0700 17 107**

Croatia

WHEN FAITH EMPTIES YOUR PLATE

Orthodox canon mandates us nearly 200 days of fasting per year. Are there medical elements to the religious custom?

By YASSEN BORISLAVOV / Photography iSTOCK

Almost all religions impose some kind of dietary rules and restrictions. In some, such as Judaism, Islam, and Christianity the rules and restrictions are not only a norm of pious behavior of believers, but also an essential part of the dogma. The idea of “clean” and “unclean” foods, permitted and unpermitted behavior is part of the paradigm of salvation that each religion promises its congregation.

ORTHODOX JEWS must eat only kosher food. The main restriction is not to mix dairy and meat products. They cannot be prepared in the same dishes. This comes from the verse in the Torah, which says: “Do not cook a kid in its mother’s milk” (Book of Deuteronomy). Some psychoanalysts see in this prohibition a kind of atavistic fear of incestuous relationships, inherited from ancient times. Furthermore, the meat must come from an animal slaughtered in a special way and have no blood, as it is believed that the soul is hidden in the blood, and the soul belongs to God. It is forbidden to eat the sciatic nerve – an echo of the battle between Jacob and the Angel. Foods can be “clean” and “unclean”, as they are both precisely designated in the Scriptures. Pigs are explicitly designated as unclean and forbidden to eat. Islam observes the same strict restriction. A pecu-

liar feature of Mohammedan fasting is that it is during the daylight hours of the month of Ramadan. Nothing should be eaten or drunk. Consuming veal and beef is prohibited in Hinduism, as cows are sacred animals. Buddhists abstain from eating meat, which is entirely associated with their ethical concept of nonviolence and non-killing.

IN CHRISTIANITY THERE ARE NO permitted and forbidden foods, but there are other kinds of restrictions set in the fasting rules. It’s assumed that a person can be desecrated not by what goes into their mouth, but what comes out of it. What’s more: “All things are lawful for me, but not all things are helpful” (St. Paul).

What is fasting? According to religious rules, this is a period of abstaining from fatty food, with moderate use of vegetarianism – the purpose of this abstinence not being health and hygienic, but religious and moral. In other words, apart from certain foods, the fasting person must also abstain in their thoughts and desires, not get angry, forgive their enemies, be humble, avoid worldly and spectacular entertainment, and even radio and TV, as media today’s media does not constitute real fasting.

The Holy Father’s rules say the following about these periods in the calendar: “Do not

envy, do not judge anyone, do not look with lust, do not reach out for what does not belong to you...” Not that it is acceptable to do all this during the rest of the year. Fasting in the Old Testament is often presented as the path to spiritual perfection. The Prophet Moses fasted for 40 days and 40 nights before receiving the Ten Commandments, and St. Elias deserved to see God’s glory after strict fasting. St. John the Baptist was another great faster, and before the start of his evangelic mission Jesus Christ fasted for 40 days and nights in the desert. The Church set the grounds for the 40 days of fasting of Lent thanks to this stage of his earthly pilgrimage.

DURING EARLY CHRISTIANITY these periods of the calendar were considered a time of preparation and anticipation for what was about to happen – Nativity or Resurrection. In early Christian communities there were no fasting norms. The strict and preserved restrictions that we see today were set circa the fourth century. They were briefly summarized in the 56th rule at the sixth Ecumenical Council (678), which says that when fasting, Christians must refrain from “anything slaughtered, as well as from eggs and cheese, as they’re the fruits and products of what we refrain from.” Thus, some delicacies like octopus, clams, shrimp, crab, squid, and

caviar remain out of the range of fatty foods. They are considered Lenten as they are bloodless and are probably excluded from the canonical prohibition, and due to the fact that these foods are generally considered unclean in the Old Testament and are excluded from the diet.

FASTING DAYS IN THE ORTHODOX CALENDAR total about two hundred. There are four lengthy fasting periods – Easter (six weeks from Sunday of Forgiveness to Palm Sunday, adding the days of the Holy Week), Peter's (from the first Sunday after Pentecost until June 29), Virgin Mary's (August 1-14), and the Nativity Fast (40 days before Christmas). What's more, Wednesdays and Fridays are fasting days throughout the year – the first one reminds of the betrayal and capture of Christ, and the second of his suffering. Fasting on Sunday is forbidden because this is a special day; it's part of the Kingdom of Heaven and does not belong to time on Earth. Strict fasting is observed on January 5, too (before St. Jordan's day), on August 29 (the Beheading of Saint John the Baptist) and on the Exaltation of the Holy Cross (September 14). The exact number of the fasting days during the year varies, as the duration of Peter's fasting depends when Easter falls.

Fasting periods in the Catholic Church are much less. Lent before Easter is preserved, as well as Fridays throughout the year, unless they coincide with a big holiday. Protestant denominations don't attach special significance to fasting.

THERE ARE DIFFERENT DEGREES OF FASTING – eating warm food, cooking with or without oil, eating cold food, eating fat, no warm beverages, or abstaining completely. During the first week of Lent, as well as during the first three days of the Holy Week, strict fasting is observed (vegetarian food without oil). Nothing should be eaten or drunk on Good Friday. Fish is permitted during the Nativity Fast (except the first week and the days between December 20-24), during Peter's Fast and on Wednesdays and Fridays when they are not part of a fasting period, as well as on the Annunciation, Palm Sunday, and Transfiguration. Food should be fat-free on most days of Lent. Oil and wine are allowed only on Saturdays and Sundays. In general, these are the fasting rules among laity, but in some monasteries they are stricter – no meat is cooked, nothing can be fried, etc. There are monks and believers who observe triduum, i.e. they abstain from any kind of food for three days at the beginning and at the end of Lent.

When a person understands fasting, they must decide for themselves whether, why, and how exactly to do it. Such an ordeal, especially in its more ascetic aspects, is certainly not advisable for sick people, children and pregnant women.

SOME PEOPLE BELIEVE that the development of modern food technology has made observing church regulations much easier, as today there are plenty of plant-based surrogate animal products on the market. There are cheeses, meats, sausages, mayonnaise, soy milk, and other plant ingredients, which on the one hand ease fasting efforts, but on the other can attach a certain "fake" nature to it. Fasting has become trendy in recent years. Public figures, politicians, business people, actors, coyly indulge in this act during the days before Christmas and Easter and take advantage of every opportunity to half discreetly point out their virtuous eating behavior as a sign of their sense of particular public value.

Obviously, among the aforementioned elite there are also people who associate fasting with a clear understanding of the spiritual aspect of this small ascetic feat, but they are a minority – perhaps due to the fact that these people do not insist on being noticed. ■

BULGARIA - SOFIA

Two restaurants serving traditional national dishes. Live folk music. Summer gardens.

HADJIDRAGANOVITE IZBITE
www.izbite.com

HADJIDRAGANOVITE KASHTI
www.kashtite.com

Hadjidragans restaurants take you on a culinary journey through time without leaving the capital. Two restaurants in the heart of Sofia function as museums, with original exhibits donated by old Bulgarian families. Thousands of household items from ancient Bulgarian villages will be brought to life before your eyes, together with stunning

costumes, painted carts, a weaving loom, and more. Come and sample some traditional Bulgarian dishes including oven roasted lamb, chicken in an egg, banitsa and shopska salad. Choose one of the two restaurants, relax, savour your meal, and take comfort in the knowledge that you have just passed by a number of Bulgaria's most exciting sights.

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Еър“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона. Броят, теглото и размерите на позволения регистриран багаж за всеки пътник зависи от избраната класа на пътуване - бизнес или икономична, както и тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Еър“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Еър“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на регистрирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатно: Икономична класа - 1 бр. ръчен багаж до 10 кг. и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см. Максимално общо тегло на двата багажа е 12 кг. При надвишаване на допустимата норма ръчният багаж ще бъде поставен в багажното отделение на самолета и ще бъдат приложени такси за свръхбагаж.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.*

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*:

- > Предварително заявяване: 97,79 BGN / 50 EUR за международни линии; 58,67 BGN / 30 EUR за вътрешни
- > Заявяване на летище: 136,90 BGN / 70 EUR за международни линии; 97,79 BGN / 50 EUR за вътрешни

> В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен регистриран багаж се прилагат стандартните условия на България Еър.

> Регистриран багаж може да бъде заявен онлайн в процеса на резервация на полет, онлайн след издаване на билет чрез функцията "Проверка на резервацията" през сайта или мобилното приложение, чрез Центъра за обслужване на клиенти на callfb@air.bg, чрез офисите на Авиокомпанията в страната и в чужбина или чрез агента, издател на билета.

> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без включен такъв, не подлежи на възстановяване.

> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен регистриран багаж, когато билета е издаден по тарифа без включен такъв.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.*

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажното отделение на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 кг. (размери 55x40x23см всеки) и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см, 2 броя регистриран багаж до 32кг и до 158 см* всеки

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг с размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см. Максималното общо тегло на двата багажа е 12кг., 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare. Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class

Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Sheremetievo)

Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens

Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or

За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**
За билети заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**
За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**
Моряци - 2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки***
Бебета от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастния, придружаващ бебето, позволява 1 брой регистриран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой регистриран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l +h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.*

**** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на е-мейл callfb@air.bg за издаване на билета с право на 2 броя регистриран багаж.**

***** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден по специална морска тарифа. За повече информация и резервация можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на е-мейл callfb@air.bg, офисите на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.**

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен регистриран багаж по тарифа без багаж. Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг:
Предварително заявен - 156,46 BGN / 80 EUR
Заявен на летище - 195,58 BGN / 100 EUR
За големина на багажа между 155 см и 203 см:
Предварително заявен - 156,46 BGN / 80 EUR
Заявен на летище - 195,58 BGN / 100 EUR
За големина на багажа между 203 см и 280 см:
Предварително заявен - 234,69 BGN / 120 EUR
Заявен на летище: 234,69 BGN / 120 EUR
Втори регистриран багаж до 23 кг и 158 см:
Заявен предварително: 136,90 BGN / 70 EUR
На летище: 195,58 BGN / 100 EUR
Трети регистриран багаж до 23 кг и 158 см:
Заявен предварително - 234,69 BGN / 120 EUR
Заявен на летище - 293,37 BGN / 150 EUR

***За пътуване от Лондон посочените такси са в GBP, от Тел Авив в USD, от Цюрих в CHF.**

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 и 32 кг:
Предварително заявен - 97,79 BGN/ 50 EUR
Заявен на летище - 136,90 BGN / 70 EUR
За големина на багажа между 158 см и 203 см:
Предварително заявен - 97,79 BGN/ 50 EUR
Заявен на летище - 136,90 BGN / 70 EUR
За големина на багажа между 203 см и 280 см:
Предварително заявен - 136,90 BGN / 70 EUR
Заявен на летище - 195,58 BGN / 100 EUR
Втори регистриран багаж:
Заявен предварително - 97,79 BGN/ 50 EUR
Заявен на летище - 136,90 BGN / 70 EUR
Трети регистриран багаж:
Заявен предварително - 136,90 BGN / 70 EUR
Заявен на летище - 195,58 BGN / 100 EUR
Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg. Third piece is charged as third excess baggage**
Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***
Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.
Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.
The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

** The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.*

**** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.**

***** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network. Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.**

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 50 EUR
For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.
For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR
For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80
For baggage size between 203 **cm and 280 cm** - 100 EUR
For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120
Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR
For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60
Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR
For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

*** For travel from London these fares are respectively in GBP and from Tel Aviv in USD.**

****The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 15 euros
Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* – 40 euros
Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* – 60 euros
Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm* – 30 euros
Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm* – 60 euros
Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.
In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm**".

***The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

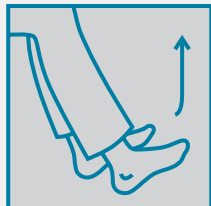
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме Ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

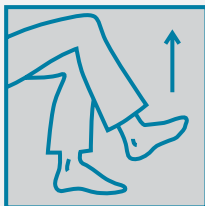
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

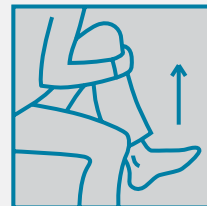
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и гвете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбулентция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задържайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от нощното.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Еър“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Еър“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекарства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, когото са най-подходящи за Вас.

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставайте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Еър“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВАНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Еър“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в жоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Еър“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността му всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си етикети, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл. Всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, ароматизатори, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пена за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки /оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарозаситители / електрошокери уреди / бравди, секири, сатери, томахаки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им /саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кърпи за лег / всички видове спортни стикове, бухалки, щек и тояги / всички видове оборудване за бойни спортове / амунizioni, дрехи, минни, военни експлозиви / детонатори / газ и газови контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, сълзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns /component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers, machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

ПОМАШНИ ЛЮБИМЦИ FLYING WITH PETS

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превода на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 kg, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 cm. За услугата се заплаща 156,46 BGN / 80 EUR на посока за международни линии и 97,79 BGN / 100 EUR за вътрешни при предварително заявяване. При заявяване на летище, таксите са съответно 176,02

BGN / 90 EUR за международни линии и 117, 34 BGN / 60 EUR за вътрешни.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 cm.

Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено до и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиокомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

За повече информация и размер на таксите за услугата, моля посетете официалния сайт на Авиокомпанията www.air.bg

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 80 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

UPGRADE TO BUSINESS CLASS UPGRADE DO BIZNES KLASA

Upgrade до бизнес класа, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade до бизнес класа.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи

още редица предимства като приоритетна регистрация за полет и отбегдане към самолета, допълнителен регистриран багаж, достъп до бизнес салон на отпращаното летище, 4 - степенно меню и повече точки в програмата за лоялност FLY MORE.

Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 3 часа преди планирания час на излитане от София, за да гарантираме, че ще се насладите на 4-степенното меню като част от изживяването Ви на борда. Таксата за услугата Upgrade е

156,46 BGN / 80 EUR на посока за вътрешни линии и 293,37 BGN / 150 EUR за международни.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билетата.

**При тръгване от Лондон, Цюрих или Тел Авив цените са съответно в GBP, CHF и USD.*

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

ИЗБОР НА МЯСТО MORE COMFORT

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

До прозорец или до пътека? С повече пространство за краката или до Вашите близки? Чрез услугата "Избор на място" гарантирате предпочитано място за борда за Вас и Вашето семейство. Услугата е налична за всички директни полети, оперирани от Авиокомпанията. Можете да заявите и заплатите своето място в

процеса на резервация на сайта или чрез мобилното приложение, след издаване на билета чрез функцията "Проверка на резервацията" на сайта, чрез Центъра за обслужване на клиенти на callfb@air.bg, офисите на Авиокомпанията в България и чужбина или чрез агента, издателя на билета. Препоръчително е предварителното заявяване на услугата, за да се гарантира наличността. Пътниците са задължени да

се информират за условията и мерките за безопасност, предвидени при настъпване на аварийен изход.

** За повече информация и такси за услугата, моля посетете официалната страница на Авиокомпанията www.air.bg.*

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort! How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit f for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point. You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport. It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

** For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF*

ПРЕВОЗ НА НЕПРЕПРЪЖЕНО ДЕТЕ UNACCOMPANIED MINOR

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отпращаното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пътна тарифа без детско намаление, плюс UM такса в размер на 136,90 BGN / 70 EUR на отсечка за международни полети и 78,23 BGN / 40 EUR за вътрешни

полети. За тръгване от Тел Авив такса е 8 USD, от Цюрих 8 CHF, от Лондон 8 GBP.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата срещу заплащане на UM таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползват от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Пънните условия можете да намерите на официалния сайт на авиокомпанията www.air.bg

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of the

one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Airbus A320-214
fleet of 6

Airbus A220-300
fleet of 5

Airbus A220-100
fleet of 2

Embraer 190-100
fleet of 4

CODESHARE PARTNERS

Bulgaria Air's codeshare partnerships give our customers greater flexibility, more flight options, and access to a wider range of destinations. By working with leading international airlines, we make travel easier, more convenient, and seamlessly connected — all with the comfort and reliability of Bulgaria Air.

SOFIA - MADRID/BARCELONA
MADRID - LAS PALMAS/TENERIFE

VARNA/BURGAS/SOFIA - DOHA

A STAR ALLIANCE MEMBER

VARNA/BURGAS/SOFIA - ATHENS
ATHENS - BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN /
NICE / TBILISI / LARNACA

VARNA/BURGAS/SOFIA - BELGRADE / TEL AVIV
BELGRADE - GENEVA AND MORE
BELGRADE - GENEVA

VARNA/SOFIA - PARIS
VARNA - PARIS
PARIS - LYON

SOFIA - AMSTERDAM

VARNA/BURGAS/SOFIA - ROME/MILAN
ROME - MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES /
PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA / CATANIA /
BARI / PALERMO / LAMEZIA TERME / BRINDIZI / REGGIO
CALABRIA / MADRID / BARCELONA / AMSTERDAM /
LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE / GENEVA /
MALTA

VARNA/BURGAS / SOFIA - BUCHAREST

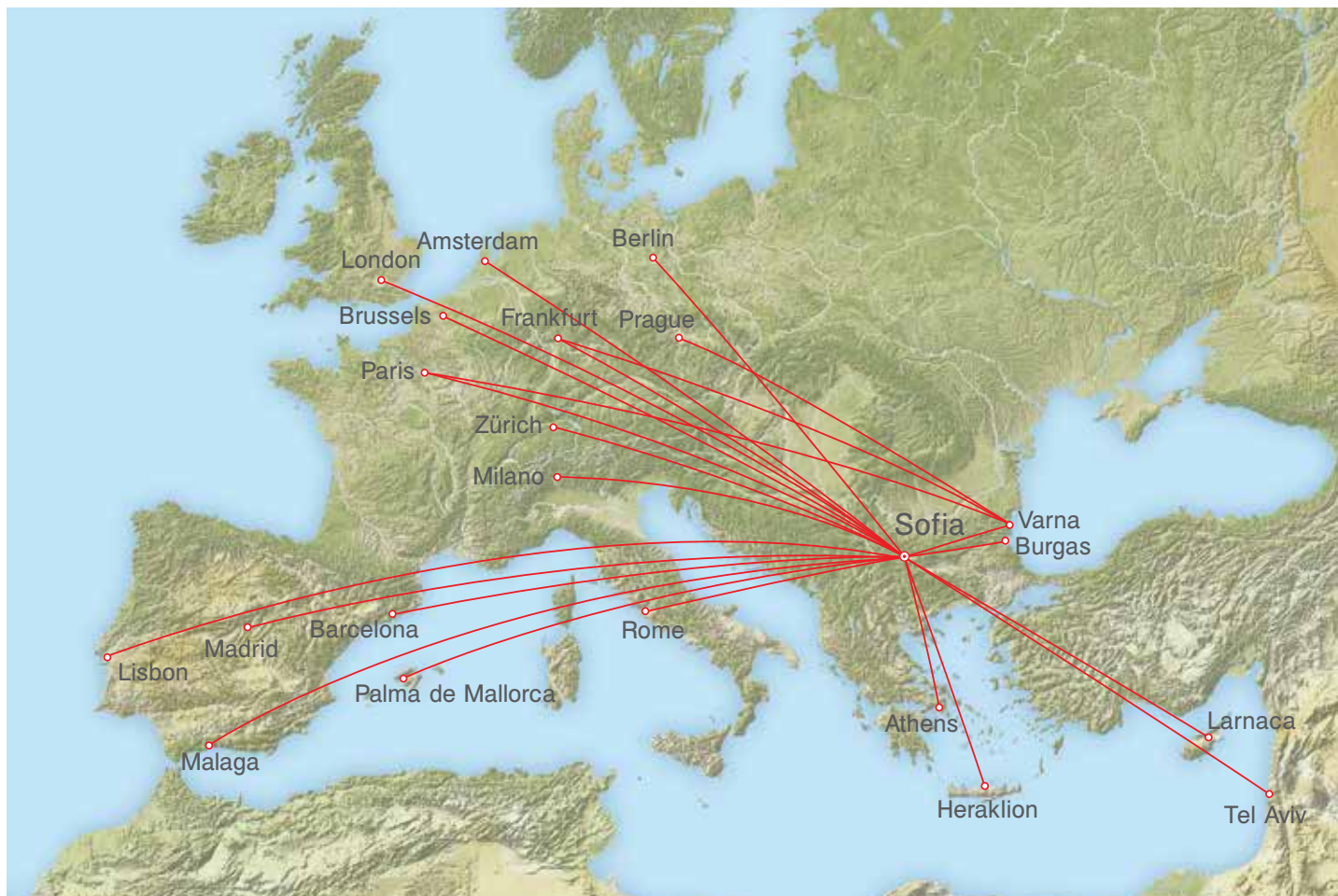

VARNA/BURGAS/SOFIA - RIGA
SOFIA - AMSTERDAM - RIGA
RIGA - STOCKHOLM/OSLO/HELSINKI/COPENHAGEN

SOFIA - BAKU

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

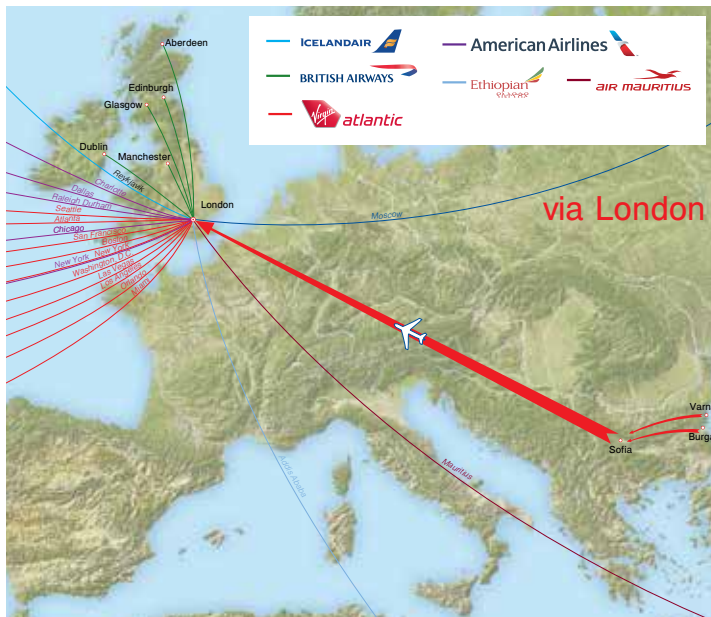
The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

Летете до Всяка точка на света с България Еър и партньори.
Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде га ни намеруме?

BULGARIA AIR: Where to find us?

SOF BOJ VAR 	Customer Service Center 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-20:00 Local Time</i> phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg	
	Head office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg	
	Sofia City Office 2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:30 Local time</i> phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg	
	FLY MORE Office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 Every day: 9:00 a.m. to 5:00 p.m. (lunch break - 12:00 p.m. to 1:00 p.m.) +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg	
	Varna Airport Office Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Working hours: Opens 2 hours prior to scheduled departure</i> phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg	
	Varna City Office 55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:00 Local time</i> (lunch break: 12:30 p.m. - 1:30 p.m.) phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg	
	Shumen City office Shumen, Patleyna 10 str. <i>Monday-Friday: 09:00-17:00</i> phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg	
BER 	Germany, Berlin Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i> phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg	

LON 	United Kingdom, London Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i> phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg	
TLV 	Israel - Tel Aviv Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i> phone: +972 379 51 355 Viber \$ WhatsApp: +972 54 5066020 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg	
USA 	Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am -1pm (EST)</i> phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg	
VIE 	Austria, Vienna Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i> phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg	

С грижа за Вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:

**ПЪРВОТО УЧРЕДНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ
ФЕВРУАРИ 1994 Г.**

**КЪМ 30.09.2025 Г. – С НАД 404 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 2.5 МИЛИАРДА ЛВ. УПРАВЛЯВАНИ
НЕТНИ АКТИВИ ВЪВ ФОНДОВЕТЕ „ЦКБ-СИЛА“ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).**

**ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.,
ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД,
ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ
НА ОСИГУРЕНИ ЛИЦА В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.**

**Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.*

LÀCRIMA

SINCE 1959

Out of love
for you!

LÀCRIMA

SINCE 1959

Обве, дяло саламурено
СИРЕНЕ
ПО РЕЦЕПТА ОТ РОДОПИТЕ

100% БЪЛГАРСКИ ПРИРОДЕН ПРОИЗХОД
100% СПАЗВАНЕ НА СТАНДАРТИТЕ ЗА КАЧЕСТВО
МАСЛЕНОСТ В СУХОТО ВЕЩЕСТВО: МИНИМУМ 50 %
СУХО ВЕЩЕСТВО: МИНИМУМ 40 %

0800 11117

Frezco

СВЕЖ КАШКАВАЛ
от краве мляко

LÀCRIMA

SINCE 1959

Labneh
classic

FROM COW'S MILK
100% BULGARIAN NATURAL ORIGIN
100% QUALITY CONTROL

FOLLOW US

VIEW CATALOG

Frezco

The Lacrima children's series